

**DRŽAVNI ZBOR
REPUBLIKE SLOVENIJE**

Sejni zapisi

20. izredna seja

(18. marec 2010)

**Dokumentacijsko-knjižnični oddelek
Ljubljana, 2010**

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

20. izredna seja

(18. marec 2010)

Sejo so vodili dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora, ter France Cukjati, mag. Vasja Klavora, Miran Potrč, podpredsedniki Državnega zbora.

Seja se je pričela ob 14.00.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Spoštovane kolegice poslanke in kolegi poslanci, gospe in gospodje!

Pričenjam 20. izredno sejo Državnega zbora Republike Slovenije, ki sem jo sklical na podlagi drugega odstavka 58. člena ter drugega odstavka 60. člena Poslovnika Državnega zbora.

Obveščam, da se današnje seje ne morejo udeležiti naslednje poslanke in poslanci: Roberto Battelli, Alojz Posedel, Cveta Zalokar Oražem, Janja Klasinc, dr. Peter Verlič, Marijan Pojbič, Janez Ribič, mag. Borut Sajovic od 16.30 dalje in Zmago Jelinčič Plemeniti.

Na sejo sem vabil ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Milana Pogačnika k 1. točki dnevnega reda ter predstavnike Vlade k vsem ostalim točkam dnevnega reda. Vse prisotne lepo pozdravljam!

Prehajamo na določitev dnevnega reda 20. izredne seje Državnega zbora.

Predlog dnevnega reda ste prejeli s sklicem seje 16. marca 2010. Predlogov za umik točk z dnevnega reda nisem prejel. V zvezi s predlogi za širitev dnevnega reda vas obveščam, da je skupina 24 poslank in poslancev s prvopodpisanim Antonom Anderličem 16. 3. 2010 vložila zahtevo za sklic izredne seje Državnega zbora za obravnavo Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, skrajšani postopek (EPA 943-V) in obenem predlagala, da se z navedenim predlogom zakona razširi dnevni red 20. izredne seje Državnega zbora. Predlog zakona, ki ga je Vlada Državnemu zboru predložila 11. 3. 2010, se je na isti dan na podlagi drugega odstavka 15. člena Zakona o samoupravnih narodnih skupnostih v mnenje posredoval italijanski samoupravni narodni skupnosti. Rok za pridobitev mnenja je bil 29. 3. 2010. Zaradi tega navedenega predloga za širitev dnevnega reda ne bom dal na glasovanje, saj bi z morebitno uvrstitvijo zadeve na izredno sejo kršil zakonsko pravico italijanske samoupravne narodne skupnosti, da o predlogu zakona, ki se nanaša na položaj pripadnikov narodne skupnosti, že pred odločitvijo Državnega zbora poda mnenje. Obenem vas tudi obveščam, da bo Državni zbor v skladu z zahtevo skupine poslancev za sklic izredne seje predlog zakona

obravnaval v poslovnem 15-dnevem roku, predvidoma 31. 3. 2010, to je v roku, v katerem bo italijanska samoupravna narodna skupnost lahko posredovala svoje mnenje.

Zato zboru predlagam, da za današnjo sejo določi dnevni red, kot ste ga prejeli s sklicem.

Gospod Anderlič, proceduralno, prosim.

ANTON ANDERLIČ: Gospod predsednik, presenečen sem nad takim ravnanjem, ker ste zavrnilo zahtevo za razširitev dnevnega reda, kajti izpolnjeni so vsi pogoji, da z navedeno točko dnevnega reda te seje razširimo. Še več, Državni zbor je dolžan storiti tisto, kar je v njegovi pristojnosti: odločati o zakonu, ne glede na to, kdo je proti, kdo je za. Gotovo je, da je 12. oziroma 13. tega meseca v Delu objavljen članek, kjer je iz te hiše sporočeno, da pred 12. aprilom ne nameravate dati te točke na dnevni red. Opozarjam vas, da je rok za ustanovitev že potekel, tako tudi vi pravite. In sedaj še podaljšujete rok, z izgovorom, da rabite mnenje Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti. Imate ga. Vlada vam ga je danes posredovala, kjer je eksplicitno navedeno, da ta skupnost ustanovitvi občine Ankaran nasprotuje, ampak to nima nobene zveze s tem, da se zakon obravnava, da se o njem odloča, kakršnokoli mnenje tukaj bo. Nesprejemljivo je vaše razlaganje, češ, če smo že zamudili rok, ki smo si ga sami postavili oziroma ga določa zakon, potem podaljšajmo še za nekaj časa. Prvič v letošnjem letu se je zgodilo tudi to, da po petih, šestih ustanavljanjih občin se je sedaj v tej fazi še enkrat občine pozvalo, naj dajo svoje mnenje. Niti enkrat do sedaj. Očitno vse z namenom zavlačevanja. V sobotnem delu ste lahko prebrali, kdo to počne in lepo vas prosim, opravite svoje delo, vsi skupaj, Vlada, parlament, da bodo zainteresirani in tisti, ki imajo po ustavi pravico, da iščejo svojo pravico na sodišču, da bodo lahko to tudi opravili. Pred štirimi leti smo v tej dvorani morali popraviti svojo odločitev, ki je bila z neizglasovanjem ustanovitve določenih občin potem po zahtevi Upravnega sodišča ponovno vrnjena. In 3. 5. pod oznako F je bil zakon sprejet, zato ker nam je tako Upravno sodišče naložilo. Naša dolžnost je, da zainteresiranim in prizadetim omogočimo, da iščejo svojo pot na sodišču, če sta že Državni zbor in Vlada ravnala v nasprotju z zakonom in predvsem neodgovorno do državljanov in državljanek, ki so izkoristili svojo ustavno pravico, da so zahtevali referendum in tudi glasovali o ustanovitvi svojih občin. Tega, da ne odločamo, mi pravice nimamo, še manj pa, da zavlačujemo z nekimi izgovori, ki niso točni. Mnenje imate, imate tudi mnenje občine Koper in občine Trebnje in to točko lahko z vsemi papirji predložite na to sejo.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Anderlič, ko sem odredil, da se pošlje predlog tega zakona v mnenje Italijanski samoupravni narodni skupnosti, za to mnenje nisem vedel, pa

tudi če bi, bi v skladu z zakonom zahteval takšno mnenje, ker ga mora pred odločanjem dobiti ta organ sam, ki o tem odloča in to je Državni zbor Republike Slovenije. Jaz bi rad zelo jasno opredelil, povedal, da je ta rok, ki smo ga dali Vladi, 23. februar, da bi lahko sprejeli zakon 8. februarja, tri mesece pred prvim možnim razpisnim rokom, da ta rok dejansko ni bil upoštevan. Dejstvo je, da je ta zakon treba sprejeti in dejstvo je, da se bom na osnovi tega zakona jaz kot predsednik Državnega zbora takrat, ko bo to primerno, odločil o razpisu volitev v lokalnih skupnostih v Sloveniji. Zato želim in pričakujem, da bo ta zakon sprejet brez sence dvoma, kar zadeva proceduro. Zato seveda tega vašega predloga, kot sem že omenil, ne bom dal na glasovanje. Hvala lepa.

Gospod Anderlič, o tem ne bom dopuščal razprave.

Prehajamo na glasovanje. Jaz sem svoje povedal. Vi ste svoje povedali. Odločitev je na meni in tudi Poslovnik razlagam jaz, tako da bomo pristopili kar k glasovanju. Glasujemo o dnevnem redu. Navzočih je 72 poslank in poslancev, za je glasovalo 67, proti 2.

(Za je glasovalo 67.) (2 proti.)

Ugotavljam, da je dnevni red 20. izredne seje Državnega zbora določen.

Prehajamo na **1. TOČKO DNEVNEGA REDA - OBVESTILO PREDSEDNIKA VLADE O ODPSTOPU DR. MILANA POGAČNIKA S FUNKCIJE MINISTRA ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO.** Predsednik Vlade Borut Pahor me je z dopisom z dne 11. 3. 2010 obvestil, da je dr. Milan Pogačnik, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, odstopil s funkcije ministra. Besedo dajem ministru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Milanu Pogačniku, za obrazložitev odstopa. Prosim, pred govornico.

DR. MILAN POGAČNIK: Hvala lepa, gospod predsednik. Spoštovane poslanke. Cenjeni poslanci.

Zahvaljujem se za to priložnost, da pojasnim razloge za svoj odstop s funkcije ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ob mojem drugem prihodu na ministrstvo sem si zastavil dva glavna cilja, izboljšanje odnose do slovenske kmetijske zemlje in pripravo nove strategije razvoja slovenskega kmetijstva z namenom izboljšanja položaja slovenskega kmetijstva in predvsem gozdarstva, nisem se pa zavedal, da so te vsebine, vsaj nekatere, preprosto nedotakljive. Na mojo odločitev glede odstopa sta vplivala dva ključna dogodki. Prvi je nedvoumno primer bulmastifov. Veliko vprašanje je bilo zastavljeno v javnosti. Vprašanje zakonitosti, potem samostojnosti, neodvisnosti od državnih uradnikov, o pravnih postopkih, domnevnih pritiskih, potem vprašanje varovanja javnega interesa in podobno. Odgovori na ta vprašanja so v pristojnosti različnih resorjev tudi nekaj v okviru pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo. Ministrstvu je bilo očitano med drugim seveda tudi, da je pri odločitvi o

vračilu živali bil med drugim uporabljen napačni Zakon o izročitvi živali, in sicer tisti, ki velja v času napada leta 2006, namesto 2007. Ponovno poudarjam pomembno dejstvo, da je ministrstvo februarja 2008, ko je odločalo o pritožbi lastnika psov, pri odločanju uporabljalo prav Zakon o zaščiti živali iz leta 2007. Da pa je treba uporabiti stari zakon je na to odločilo Upravno sodišče ne ministrstvo. To tezo pravniki utemeljujejo tudi s pravno razlago, da se je upravni postopek o tej zadevi začel šele po sprejetju dopolnitve omenjenega zakona. Torej, ministrstvo je moralo slediti sodbi sodišča, saj je Zakon o upravnem sporu izrecno določa, da je organ pri ponovnem odločanju glede uporabe materialnega prava absolutno vezan na pravno mnenje sodišča. Ministrstvo ne more in ne sme delovati v nasprotju z določitvijo in usmeritvami sodišč. Zakon o sodiščih določa, da mora pravnomočno odločbo sodne oblasti spoštovati vsaka fizična in pravna oseba v Republiki Sloveniji. Ministrstvo torej ne more presoјati sodb Upravnega sodišča, saj v postopku upravnega spora ministrstvo ni organ oblasti, ampak samo subjekt upravno sodnega nadzora. Prav nespoštovanje odločitve sodišča bi pomenilo kršitev temeljnega ustavnega načela delitve oblasti, ki je temelj vseh ustavnih ureditev modernih, demokratičnih in pravnih držav. Glede na to, da se ministrstvo proti sodbi sodišča ni moglo pritožiti ali sprožiti revizije, menim, da je ministrstvo v tem primeru izkoristilo vsa pravna sredstva za zaščito javnega interesa.

Ministrstvu je bilo tudi očitano, da je ignoriralo mnenje stroke kljub temu, da je svojo odločitev uprlo prav na strokovno mnenje izvedenske komisije, ki je imela nalogo presoditi, ali je potrebno pse usmrtiti, ali se jih lahko ohrani pri življenju in pod kakšnimi pogoji. Komisija je bila neodvisno sestavljena v skladu z zakonodajo iz mednarodno priznanih strokovnjakov. Izvedenci so podali svoje mnenje, da se zaradi varnih bivalnih pogojev in primerne medsebojnega obnašanja in tudi primerne vplivanja na psa s strani lastnika lahko vrneta v domačo oskrbo. Poleg tega so navedli pogoje, ob katerih omenjeni psi ne morejo ogroziti drugih ljudi in živali. Ministrstvo bi spoštovalo odločitve strokovne komisije ne glede na vrsto odločitve. Poleg tega je iz zapisnika upravne inšpekcije nesporno razvidno, da so bili vsi postopki v zvezi z vrnitvijo psov na ministrstvu izvedeni pravilno. Ministrstvo ni kršilo predpisov, ko je sledilo sodbi Upravnega sodišča in ravnalo je pravilno, ko je na podlagi pritožbe zoper tretje odločbe Veterinarske uprave začelo z ugotovitvenimi postopki z namenom, da sam odloči o zadevi. Prav tako ni bilo ugotovljenih napak pri imenovanju komisije izvedencev, ki so ocenjevali vedenjske značilnosti živali. Tako je zapisano v poročilu upravne inšpekcije. Torej, iz navedenega izhaja, da je ministrstvo v celoti ravnalo v skladu z veljavno zakonodajo, sodbo Upravnega sodišča in mnenjem izvedeniške komisije.

Večkrat sem bil tudi vprašan, kaj bi storil kot strokovnjak veterinar, vendar sem bil minister in seveda kot minister sem dolžan spoštovani veljavno zakonodajo, ne smem vplivati na upravni postopek in vsekakor nisem bil v vlogi, da bi kakorkoli posegal v predpisane postopke, izvedeniška mnenja, ali celo nasprotoval sodbi Upravnega sodišča. Ob tem bi ponovno opozoril, da sem tudi dan po dogodku ponudil odstop predsedniku Vlade, ki ga pa ni sprejel. Toliko o tem prvem razlogu.

Glede suma obljube koristi v primeru izgradnje aeronavtičnega muzeja v Murski Soboti pa se v javnosti pojavljajo številne dezinformacije, neresnice, tudi izkrivljena dejstva glede moje komunikacije z dvema poslancema Slovenske nacionalne stranke. Pobuda za projekt aeronavtičnega centra ni nova, je stara, iz leta 2008. In dejstvo je, da je bil interes s strani poslanca in predsednika Nacionalne stranke Zmaga Jelinčiča kot pobudnika zelo velik. Podporo je imel ta projekt pri različnih ministrstvih. Pristojnost kmetijskega ministrstva je bila zgolj v tem, da se ugotovi, ali predlog za lokacijo muzeja, ki ga bo predložila občina, ustreza zahtevam Zakona o prostorskem načrtovanju glede pozidave najboljših kmetijskih zemljišč, nič več in nič manj. In po terenski seji Vlade v Pomurju novembra 2009 smo imeli posebni sestanek glede tega, prisoten je bil minister za promet, državni sekretar za Pomurje, župan Murske Sobotice, poslanec Jelinčič in tudi jaz. In strinjali smo se, da gre za nacionalno zanimiv in pomemben projekt, ki ga je treba podpreti. Na potezi je bila potem občina, nihče drug, ki naj bi v predlog občinskega prostorskega načrta vnesla prostorske potrebe tega projekta.

Po mnenju poslanca Jelinčiča aktivnosti niso potekale dovolj hitro, zato je večkrat opozarjal na pravočasnost postopkov. Tako je recimo v zvezi s projektom muzeja 27. januarja na eni od televizij, v eni oddaji javno kritiziral tudi mene kot ministra in me obtožil, da zaviram projekt. Naslednji dan sem mu na njegove neutemeljene očitke odgovoril s pismom, ki sem mu ga predal tu v parlamentu preko poslanca njegove stranke. Jelinčič takrat ni bil prisoten v dvorani, in to pismo je ta, bi lahko rekel, slavna kuverta, ki se omenja v policijskih prisluhih in jih najdete na spletu. V omenjenemu pismu poslancu Jelinčiču izražam zgolj protest glede javno izrečenih kritik in pojasnujem, kakšne so pristojnosti občine Murska Sobota in pristojnosti ministrstva v tem postopku. Nič več in nič manj.

Poudarjam, da ministrstvo v nobenem primeru ne prenaša zemljišč na občine in seveda tudi kot minister v nobenem primeru kaj takšnega ne morem izpolniti. Za spremembo namembnosti najboljših kmetijskih zemljišč v zazidljiva morajo občine proučiti variantne rešitve in načine nadomeščanja zemljišč. V primeru občinskega prostorskega načrta Murske Sobotice je občina predlagala in podala predlog, da se iz

veljavnega prostorskega načrta občine izvzame 28,5 hektarov že zazidljivih zemljišč, za katere bi občina predlagala spremembo namenske rabe v območje za gradnjo rastlinjakov. Na teh zemljiščih bi postavili steklenjake in ob uporabi geotermalne vode zagotovili možnost proizvodnje povrtnin. Skratka, zelo zanimiv, razvojno zanimiv projekt. To bi ustrezalo seveda nadomestitvi 28,5 hektarov najboljših kmetijskih zemljišč, na katerih je predlagana izgradnja muzeja. Ministrstvo se je, in se s tem navedenim predlogom strinja. Govorim v sedanjiku, kajti pogoje, ki jih mora izpolniti občina za pridobitev prostorskega načrta in jasne zahteve po nadomeščanju najboljših zemljišč, smo navedli gospodu županu 5. marca v posebnem dopisu. Prostorski projekt občine še ni sprejet, saj je treba rešiti še neka druga vprašanja. Torej nikakršnih podpisanih dokumentov v zvezi s tem ni. Kljub primernim aktivnostim občine je poslanec Jelinčič s svojo, pač znano, vztrajnostjo še naprej želel, da se projekti pri postavitvi muzeja pospešijo. Večkrat je postavljaj vprašanja glede postopkov in nazadnje tudi s pisnim pozivom 2. marca, kjer je zaprosil, da ga pisno seznanimo, kako je s stanjem postopka. Strokovna služba je pripravila tak odgovor, mi smo ga mu nameravali predati pretekli teden, vendar je vmes prišlo do dogodkov, ki jih poznate. Priprava pisnega odgovora strokovne službe ministrstva pa je bila tudi moja tako imenovana "izpolnjena obljuba," ki je navedena tudi v prisluhih. Toliko samo za kratek komentar.

V javnosti so nekateri prisluhi interpretirani tudi kot dogovarjanja o morebitni podpori pri moji interpelaciji glede zadeve bulmastifi, ki pa so po moje brezpredmetni; presodite vi. Glede interpelacije sem imel, kot veste, podporo pri predsedniku Vlade, imel sem pa tudi podporo v koaliciji. O tem sem se pogovarjal z več poslanskimi skupinami in so mi izrazili podporo. Kakorkoli že, predlagatelj interpelacije pa, kot veste, mora zbrati 46 glasov.

Iz navedenega je popolnoma razvidno, da je kakršenkoli sum obljube koristi neutemeljen. Pri vsem tem dogajanju ni bilo nobenega trgovanja niti kupčkanja z glasovi Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke. Bila pa je z njihove strani večkrat ustno izražena podpora kmetijskemu ministrstvu, še posebej zaradi urejanja pogojev kmetovanja in živinoreje na Krasu, da se razumemo. Torej, odločno nasprotujem, da se na podlagi popačenega tolmačenja komunikacije med menoj kot dosedanjim ministrom in določenimi poslanci - komuniciral sem tudi z vami drugimi, da se razumemo - prikazuje, kot da gre za trgovanje ali kakšno drugo koruptivno dejanje. Ne pristajam tudi na to, da se me vpleta v načrte in medsebojne razgovore posameznih poslancev, tudi poslancev Nacionalne stranke; to so pač drugi dialogi.

Glede glasovanja o Zakonu o Skladu kmetijskih zemljišč pa moram tudi reči, da nikakor vplival na poslance pri tem glasovanju, kar je razvidno tudi iz rezultatov dvakratnega

glasovanja. 28. decembra, ko ste prvič glasovali o tem zakonu, vas je bilo v tej dvorani 76, 50 vas je glasovalo "za", 6 vas je bilo "proti", vsi ostali ste se vzdržali. Nacionalna stranka je prispevala 5 glasov takrat, torej so se že takrat odločili, da podpirajo zakon. Pri drugem glasovanju januarja pa je bilo v dvorani 73 poslank in poslancev, 46 jih je bilo "za", res zadnja meja. Takrat so poslanci Nacionalne stranke prispevali samo 3 glasove. Res pa je, da so bili odsotni nekateri poslanci Socialnih demokratov. To je pa res in zaradi tega je mogoče bil rezultat slabši, kot bi bil sicer; o tem smo tudi razpravljali. Ampak kakorkoli že, vsi vemo, da poslanci glasujete v skladu s svojo vestjo in ste pri tem popolnoma avtonomni. Toliko o tem.

Spoštovane poslanke in poslanci! Verjamem, da bodo nadaljnji postopki pokazali, da sem ravnal v skladu z zakoni. Prav tako zanikam, da sem kakorkoli ravnal nepravilno ali celo koruptivno. Upam, da bom to dokazal z dejstvi, ki so razvidna iz dokumentov, ki se nanašajo na sporne očitke.

Odstopil pa sem iz načelnih razlogov. Vzrokov je več. Mesec in pol traja zadeva bulmastifi, seveda se vršijo tudi različni pritiski. Vendar se nisem nikoli izmikal odgovornosti za delo na ministrstvu. Res pa je, da sem želel, da se javnosti pojasni pravilno in zakonito delovanje ministrstva, še posebej ekipe pravnikov, ki so vodili te pravne postopke in mislim, vsaj po dosedanjih ugotovitvah, da so jih vodili korektno.

Po dogodku pretekli teden, ko se mi očita sum obljube koristi in tudi zadržan sem bil, pa menim, da je nemogoče, da še naprej uspešno opravljam nalogo ministra, ne glede na krivdo. Mislim, da bi bilo predvsem oteženo nadaljevanje zastavljenega dela ministrstva in verjemite mi, kmetijsko ministrstvo je zelo pomembno za Slovenijo. Na to prevelikokrat pozabljamo. Zaradi tega sem pač 10. marca nepreklicno odstopil.

Spoštovane poslanke in poslanci! Jaz moram reči, da sem z Državnim zborom, vsaj po mojem mnenju, dobro sodeloval in zaradi tega se vam zahvaljujem za vaše sodelovanje in tudi za vso podporo v času mojega ministirovanja. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Ministru se zahvaljujem za obrazložitev. V zvezi s tem Državni zbor Republike Slovenije na podlagi 115. člena Ustave Republike Slovenije ugotavlja, da je dr. Milan Pogačnik odstopil in mu preneha funkcija ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Do imenovanja novega ministra oziroma do obvestila predsednika Vlade v skladu z drugim odstavkom 234. člena Poslovnika Državnega zbora pa mora opravljati tekoče posle.

Dr. Milanu Pogačniku se zahvaljujem za sodelovanje in mu želim najboljše pri nadaljnjem delu.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda. .../Aplavz./...

Prehajamo na **2. TOČKO DNEVNEGA REDA - NA OBVESTILI OKROŽNEGA SODIŠČA V KOPRU, KAZENSKOPREISKOVALNI ODDELEK O PRIPORU IN ZAČETKU KAZENSKEGA POSTOPKA ZOPER POSLANCA DRŽAVNEGA ZBORA.** Obvestili je v obravnavo zboru posredovalo Okrožno sodišče v Kopru, Kazenskopreiskovalni oddelek. Obvestili je obravnavala Mandatno-volilna komisija kot matično delovno telo, ki je zboru predložila predlog sklepa.

Prehajamo na odločanje. Mandatno-volilna komisija predlaga Državnemu zboru, da sprejme naslednji sklep: "Državni zbor na podlagi tretjega odstavka 83. člena Ustave Republike Slovenije ter 22. člena Zakona o poslancih v zvezi z obvestilom Okrožnega sodišča v Kopru, Kazensko-preiskovalni oddelek, opravilna številka KPR-32/2010, z dne 15. 3. 2010, o uvedbi preiskave in odreditvi pripora zoper poslanca Državnega zbora Srečka Prijatelja zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja izsiljevanja, po členu 213/3 in IKZ/1, ter kaznivega dejanja nedovoljene proizvodnje prometa orožja ali eksploziva po členu 307/2 in IKZ-1, pri čemer je bil 9. 3. 2010 zaloten pri kaznivem dejanju, ne prizna imunitete poslancu Državnega zbora Srečku Prijatelju in dovoli vodenje kazenskega postopka."

Na podlagi 207. člena Poslovnika zbora Državni zbor o predlogu sklepa odloči brez razprave. Glasujemo. Navzočih je 70 poslank in poslancev, za je glasovalo 67, proti nihče. Ugotavljam, da je sklep sprejet.

(Za je glasovalo 67.) (Nihče proti.)

S tem zaključujem to točko dnevnega reda.

Prehajamo na **3. TOČKO DNEVNEGA REDA - OBRAVNAVA ZAHTEVE ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O UREJANJU STATUSA DRŽAVLJANOV DRUGIH DRŽAV NASLEDNIC NEKDANJE SFRJ V REPUBLIKI SLOVENIJI.** 31 poslank in poslancev je 12. marca 2010 zboru predložilo zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Slovenije. V zvezi s to zahtevo je Odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje zboru predlagal predlog sklepa o zahtevi Državnega zbora, da Ustavno sodišče presodi, ali bi z zadolžitvijo uveljavitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji - EPA 735/5 ali njegove zavrnitve na referendumu lahko nastale protiustavne posledice. Besedo dajem predstavniku predlagatelja, članu Odbora za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje Miranu Potrču, za dopolnilno obrazložitev predloga sklepa. Prosim.

MIRAN POTRČ: Gospod predsednik Državnega zbora. Gospa ministrica. Državni sekretar.

Državni zbor Republike Slovenije je na svoji 14. seji 8. marca 2010 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o

urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji bolj poznan kot zakon o izbrisanih. S tem je izpolnil obveznost, ki mu je naložilo Ustavno sodišče Republike Slovenije z odločbo U1 246/02, z dne 3. aprila 2004. Po več kot šestih letih in pol je tako odpravil protiustavno stanje povzročeno s prenosom velikega števila prebivalcev in prebivalcev Republike Slovenije iz registra stalnega prebivališča v takoimenovano mrtvo evidenco. V posledici tega prenosa izbriša so bile prizadetim brez odločb ali drugega vnaprejšnjega obvestila odvzete pravice do legalnega prebivanja v Sloveniji in uničeni do takrat veljavni in legalni osebni dokumenti. Ustavno sodišče je zahtevalo, da se jim morajo statusne pravice in osebni položaj, ki so ga imeli pred tem, vrniti in to na dan izbriša, to je na dan 26. februarja 1992. 31 poslank in poslancev iz vrst SDS in SNS je vložilo zahtevo, da o uveljavitvi navedenega zakona odločijo državljanke in državljanji na referendumu. Po njihovem prepričanju je zakon sprejet po nezakonitem postopku, je zavajajoč in nejasen ter izbrisanim podeljuje pravice, ki žalijo državljanke in osamosvojitev.

Poslanska skupina SD, Zares, LDS in DeSUS so v skladu z Zakonom o referendumu in ljudski iniciativi zahtevale, da Državni zbor pred razpisom referenduma zahteva od Ustavnega sodišča, da presodi, ali bi z odložitvijo uveljavitve ali zaradi morebitne zavrnitve sprejetja predlaganega zakona nastopila protiustavne posledice. Podpisniki tega predloga sklepa zatrjujemo, da bi že odlok uveljavitve zakona, posebej pa njegova zavrnitev na referendumu nesporno povzročila protiustavne posledice. Zaradi neizvršitve odločbe Ustavnega sodišča bi se že trajajoče protiustavno stanje nadaljevalo v nedogled. Onemogočena bi bila uresničitev temeljne zahteve Ustavnega sodišča, da se prizadetim vrne status in položaj na dan 26. februarja 1992, zakonsko ne bi bili določeni postopki in pogoji potrebni za to, da bi se individualno, na podlagi jasnih kriterijev in postopkov določalo, komu se zagotovi pravice iz zakona. Že navedena dejstva dajejo zadostno podlago, da bi bila uveljavitev navedenega zakona kršitev ustavnih obveznosti, prekršeno bi bilo načelo zakonitosti pravne države in pravne varnosti. Odločbe Ustavnega sodišča se namreč morajo spoštovati.

Pri tem smo predlagatelji sklepa za ustavno presojo poudarili, da tudi, če bi bili razlogi za referendum upravičeni, pa seveda niso, se na vprašanje, o katerem govorijo predlagatelji referenduma, ne more odločati z referendumom, na katerem lahko državljanke in državljanji glasujejo le za ali proti celotnemu zakonu, ne morejo pa popraviti posamezne določbe ali odpravljati morebitne neustavnosti.

Predlagatelji sklepa, da Državni zbor zahteva predhodno presojo Ustavnega sodišča, smo zato prepričani, da je edini namen podpisnikov zahteve za razpis referenduma ponovno

izigravanje vsebine odločbe Ustavnega sodišča in onemogočanje ureditve pravice v skladu z zakonom za izbrisane. O teh dveh predlogih je na včerajšnji seji razpravljajal in odločal Odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje. V skladu s predvidenim postopkom, je odbor najprej glasoval o predlogu sklepa, da Državni zbor zahteva od Ustavnega sodišča, da presodi, ali bi z odložitvijo uveljavitve ali zaradi zavrnitve spornega zakona lahko nastale protiupravne posledice. Odbor je predlog sklepa z večino glasov sprejel, s čimer je postalo odločanje o razpisu referendumu brezpredmetno.

Odbor predlaga Državnemu zboru, da predlagani sklep sprejme.

PRESEEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Besedo dajem predstavnici Vlade za uvodno predstavitev mnenja. Besedo ima Katarina Kresal, ministrica za notranje zadeve. Prosim.

KATARINA KRESAL: Spoštovani predsednik Državnega zbora, poslanke in poslanci!

V zvezi z zahtevo Državnega zbora glede ocene ustavnosti posledic, ki bi nastale z odložitvijo uveljavitve Zakona o izbrisanih, podajam naslednje stališče Vlade. Leta 1992 je Republika Slovenija izbrisala večje število prebivalcev iz registra stalnega prebivalstva. Ustavno sodišče je neustavnost njihovega izbrisa prvič ugotovilo pred 11 leti. Poznejši poskus saniranja posledic s prvo verzijo zakona pa je ponovno označilo za neustavno pred 7 leti. Zakon, ki je bil pred kratkim sprejet v Državnem zboru in glede katerega danes opozicija zahteva referendum, bi moral biti sprejet najkasneje oktobra 2003, torej pred več kot šestimi leti. Vsako zavlačevanje ureditve položaja izbrisanih pomeni nadaljevanje protiustavnega stanja, na kar nas je izrecno opozorilo samo Ustavno sodišče. Namen tega zakona je skladno z vrsto odločb Ustavnega sodišča in v duhu slovenske Ustave, po kateri je Slovenija pravna in demokratična država, ki spoštuje človekove pravice, celovito urediti tisti del krivic izbrisanim in prebivalcem Republike Slovenije, ki se nanašajo na njihov odvzet status. Poleg izvrševanja odločb Ustavnega sodišča zakon odpravlja tudi določene pomanjkljivosti, ki so se pokazale v praksi ob izvajanju zakona in izdajanju dopolnilnih odločb in ki so prav tako posledica izbrisa državljanov drugih republik nekdanje SFRJ iz registra stalnega prebivalstva. Tako na primer ureja status otrok izbrisanih, saj njihovo dosedanje brezpravno stanje ni v skladu z načelom najvišjega varstva koristi otrok iz Konvencije o otrokovih pravicah.

S tem zakonom Republika Slovenija ničesar nikomur ne podarja, ne odškodnin, ne državljanstev, ne volilne pravice. Niti umetno ne napihuje števila izbrisanih. Odpira zgolj pravno korektno in po mnogih letih edino pravo možno pot za ureditev statusa ljudem, ki so bili protipravno izbrisani. Da to počnemo 18 let po izbrisu in 7 let po tem, ko nam je

popravo kršitev človekovih pravic naložilo Ustavno sodišče, je dejstvo, ki govori samo zase, sploh če upoštevamo dolg seznam uglednih mednarodnih inštitucij, ki so nas v vmesnem času opozarjali na to, da je bil izbris v nasprotju z mednarodnimi obveznostmi s področja človekovih pravic. Gre za naslednje inštitucije: Odbor Združenih narodov za človekove pravice, Odbor Združenih narodov za ekonomske in socialne pravice, Odbor Združenih narodov proti rasni diskriminaciji, Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti ter komisar Sveta Evrope za človekove pravice.

Pri referendumu o tem zakonu gre za vprašanje o tem, ali je dopustno izvršiti odločitev Ustavnega sodišča, ki je ugotovila kršitev človekovih pravic določene manjšine. Dopustiti ga, bi porušilo celotno razmerje zavor in ravnovesij, ki jih v imenu vladavine prava prenaša slovenska ustava in sodobno pojmovanje evropskega modela ustavne liberalne demokracije. Referendum, na katerem bi državljani odločali o človekovih pravicah neke manjšine, bi bil skratka protiustaven. Brez dvoma bi se nam zdelo nesprejemljivo, če bi državljani sosednjih držav na takšen način odločali o dvojezičnosti na avstrijskem Koroškem ali prisotnosti Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Odnos do manjšin je preizkusni kamen strpnosti vsake družbe, zato obema narodnostnima manjšinama v Sloveniji zagotavljamo poseben položaj. A pri izbrisanih ne gre za privilegije. Gre za popravo krivic, ki jim jih je storila država. In zadnji čas je, da dokončno zapremo to boleče poglavje v zgodovini samostojne Slovenije, in da vprašanje spoštovanja človekovih pravic dvignemo nad raven populističnega pridobivanja političnih točk in sejanja nestrpnosti ter neresnice. Zato Vlada v celoti podpira predlog, da se o ustavnosti tovrstnega referenduma izjasni Ustavno sodišče, kot najvišji varuh slovenske ustave, o kateri ima v Republiki Sloveniji oblast ljudstvo, vendar je ta oblast omejena s temeljnimi človekovimi pravicami. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Sledi predstavite stališč poslanskih skupin. Besedo ima mag. Branko Grims v imenu Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke. Prosim.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani, vsem prav lep pozdrav! Naj začnem drugače kot zagotovo v tem trenutku pričakujete, kajti za razumevanje, zakaj gre pri celotni zgodbi o tako imenovanih izbrisanih, in zakaj zahteva koalicija v tem trenutku, da naj gre zahteva za referendum na Ustavno sodišče, da bi se s tem izognila referendumu in tudi razpravi o argumentih, o posameznih rešitvah in s tem o njihovi politiki, je še kako relevantno tisto, kar je v odgovoru na očitke generalov JLA, na čelu z generalom Aksentijevičem, ki so očitali Sloveniji etnično čiščenje, enačili osamosvojitve s holokavstom in govorili o tem, da je v Sloveniji do 30 tisoč ljudi bilo

izbrisanih, odgovoril, citiram bivšega predsednika Milana Kučana: "Številka je izmišljena, ampak ni prva stvar, ki si jo je Aksentijević izmislil. Kolikor je meni poznan podatek, je to približno 4 tisoč ljudi, za katere ni ugotovljeno, ali so vsi še v Sloveniji ali so iz Slovenije odšli." Kar se meni zdi ali bi se meni zdelo najmanj dopustno je, če bi kdorkoli s stiskami tistih ljudi, ki morebiti res niso znali urediti svojega statusa, zdaj politično manipuliral celo s trditvami, da je prišlo v Sloveniji do etničnega čiščenja. Ne samo, da je osrednja poanta zahteve za ustavno presojo, ki jo je dala koalicija, da je v Sloveniji prišlo do grobe, sistematične kršitve človekovih pravic, torej do etničnega čiščenja, prav izraz "etnično čiščenje" v zvezi z dogajanjem, ki ga je izvedla Slovenija ob svoji osamosvojitvi, je bil v razpravah koalicijskih poslancev v Državnem zboru uporabljen kar nekajkrat; lahko si ogledate za nazaj magnetograme in se boste prepričali o tem. Še huje, na zadnji seji, ko smo obravnavali to problematiko, si je eden od poslancev dovolil nezaslišano žalitev in sovražni govor, ko je potegnil kar enačaj med holokavstom in slovensko osamosvojitvijo zaradi tako imenovanega izbrisa. Torej, danes ta koalicija ne govori besed Milana Kučana, ampak točno besede nekdanjih generalov JLA, na čelu z gospodom Milanom Aksentijevičem.

Zato je stvar, s katero se danes soočamo, tako pomembna, ker je daljnosežna. Ker govori tudi o ključnem problemu, s katerim se sooča danes tranzicijska levica kot celota. To je njena kriza identitete in kriza vrednot ter simbolov, o čemer še nekaj več kasneje.

Da je slaba vest pred lastnimi volivci huda reč in da v koaliciji sami najbolje vedo, da njihovi lastni volivci, vključno z novimi državljani, nikoli ne bi podprli tega, da bi bili tudi okupatorji nagrajeni za svoje ravnanje, dokazuje ravnanje koalicije pri hitenju sprejemanja tega zakona. Zakon je sprejet v očitnem nasprotju s poslovníkom, celo v očitnem nasprotju z ustavo, ker v celoti temelji na laži. V zakon je namreč Vlada že v izhodišču zapisala: "Ta zakon ne bo imel finančnih posledic za državni proračun." Da je seveda to ne samo očitna neresnica, ampak je taka trditev naravnost smešna, se je izkazalo že ob izjavah gospe ministrice včeraj na zaslišanju, še pred tem pa gospoda državnega sekretarja, ko smo obravnavali to problematiko na seji Odbora za notranjo politiko, kjer je izjavil, da se najbrž procesom in tudi priznanju pravic za nazaj, odškodninam, v vseh primerih, citiram, "res ne bo mogoče izogniti." Ob tem je treba vedeti, da celo, če samo eno odločbo napiše neka koalicija, nek upravni organ, to nekaj stane, zgolj odločba, ne upravni postopek kot celota, ki je pač širši, pridobitev materiala, pregled, preveritev podatkov etc.. Koliko to stane, lahko razberemo s tiste postavke, ki je bila namenjena izključno pisanju tako imenovanih začasnih odločb, na kateri je bilo nekoč 30 milijonov tolarjev; ko jih je zmanjkalo, so jih

nehali izdajati, pod gospodom Bohincem leta 2004. In to pomeni, da je zgolj za napisati eno odločbo, če samo to postavko gledamo, še enkrat povem, to ni postopek v celoti. Stane samo napisati eno tako odločbo in njeno pošiljanje 33 evrov, če preračunamo v sedanji čas. Sedaj je ta številka, ki jo zajema ta zakon nekajkrat višja in že ta številka seveda zelo jasno priča o tem, da gre za neresnico pa je to šele začetek, kajti ta zakon je bistveno bolj zahteven, predvideva določene postopke, preveritve in seveda predvideva tako kot normalno pravni postopek tudi možnost nadzora dvostopenjskega odločanja, kar seveda zadeve še bistveno za faktor 10 ali 100 podraži. Potem pa se šele začne. Zadeve bodo šle na sodišče, ali v upravni aparat z zahtevami za povrnitev pravic za nazaj ali odškodnin v ožjem smislu preko sodišč, kajti večji problem so zagotovo pravica za nazaj. Predstavlajte si razlike, na primer, kot primer dajem, med oficirsko pokojnino nekje v Srbiji in oficirsko pokojnino nekje v Sloveniji, razlika, ki se meri v tisoč in več evrih, lahko še bistveno več. Predstavlajte si uveljavljanje pravic za nazaj iz Jazbinškovega zakona, za vse tiste oficirje nekdanje JLA in druge uslužbence Zvezne oblasti, ki so svoje družine poslali nekam na jug, domov, ker so vedeli, da pripravljajo napad na samostojno Slovenijo. Sami osramočeni potem odšli s tisto ladjo in se čez čas vrnili in takrat je ta problem šele v resnici začel nastajati. Bo še kako aktualna zahteva, da se jim omogoči odkup stanovanj pod izjemno ugodnimi pogoji ali pa seveda finančna razlika v vrednosti stanovanja takrat in danes, si predstavljate, o kakšnih zneskih, ker bodo še revalorizirani z obrestmi za 10, 15 let nazaj se v takih primerih lahko pogovarjamo in celo, če nikomur ne bi bilo nič priznано, na koncu bodo ti upravni in sodni postopki sami po sebi stali izjemno veliko, kajti ne gre pozabiti, da je tudi koalicija že poprej vedela, zakaj je spremenila Zakon o brezplačni pravni pomoči, ki jo seveda plačamo davkoplačevalci tako kot vse ostalo, o čemer sem govoril, in s tem omogočila, da bodo vsi, ki bodo rekli, da ne zmorejo plačati odvetnika imeli brezplačno odvetniško pomoč, na ta način bodo seveda plačani iz denarja davkoplačevalcev.

Tudi volivci tranzicijske levice sami dobro veste, nikoli ne bi tega odobrili in zaradi tega je beg pred javnostjo bil metoda, ki ste jo uporabili že pri izboru postopka. Hitri postopek, enofazni postopek, v tem primeru seveda ni bil utemeljen. To sami dobro veste, ker je utemeljen samo takrat, ko gre izključno za prelitje neke odločbe Ustavnega sodišča, samega določila v črko zakona. V tem primeru pa zakon ureja številne stvari, ki se jih Ustavno sodišče sploh ni dotaknilo oziroma se o njih ni izreklo. In torej bi moral biti zakon vsekakor sprejeman po rednem postopku. Tako, da že prvo, da je bil v celoti utemeljen na laži, je zadosten razlog, da bi oporekali tudi sprejemu tega zakona. Da bi Ustavno sodišče, če bo sledilo črki zakona, morale pravzaprav že samo odstraniti

ta zakon iz pravnega reda države Slovenije, če bo kdaj uveljavljen. Vendar, odkrito povem, da dvomim, da živimo v pravni državi, kjer bi zmogli toliko moči za pravni red.

Tisto, pred čemer bo Ustavno sodišče, ko bo odločalo o tej zahtevi za referendum, je tehtanje ustavnih pravic in ustavnih vrednot, kajti tudi pravica do referenduma je ustavna pravica. To se prepogosto in načrtno pozablja, pa gre za eno temeljnih človekovih in ustavnih pravic, ki izvira že iz določila, ki je na prvem mestu v slovenski ustavi - da ljudstvo, kot nosilec vse oblasti, edini nosilec vse oblasti, svojo oblast uresničuje neposredno, torej, z referendumom. To določilo ni slučajno na prvem mestu, kajti v ustavi so ta določila postavljena premišljeno in določno. Zaradi tega je vsakič, ko Ustavno sodišče odreče pravico do referenduma, s tem objektivno kršilo ali vsaj omejilo človekove pravice vsem državljanom in državljanom in zato vsa ustavnopravna stroka opozarja, da bi bilo treba to določilo uporabljati res samo izjemoma izjemoma in torej izrazito restriktivno. V danem primeru pa prav ta očitna, že postopkovna protiustavnost sprejetega zakona in seveda dejstvo, da gre za suvereno politično odločitev sedanje koalicije, ki gre preko odločbe Ustavnega sodišča, mnogo širše od nje ureja stvari, ki jih Ustavno sodišče ni uredilo, priča o tem, da je zahteva za referendum upravičena. Tisto, kar je v zakonu sporno, izključno s pravnega vidika, je to, da je zakon napisan, ne v enem členu, ampak mnogih, kakšnih 20 takšnih točk lahko najdemo v njem, izjemno raztegljivo, da so v njem nejasna določila, ki, pazite, jih po ne eni, ampak vsaj desetih, če ne stotih odločbah Ustavnega sodišča, nikakor ni dopustno vnesti v nek zakon, ki ureja področje človekovih pravic. Naj navedem samo en primer, ki je tak, da je vsakomur očitno. Za določitev enega od temeljnih pogojev, ki je po tem zakonu, ko gre za izpolnjevanje stalnega prebivanja, je sedaj notri besedica "ali". Poglejte samo, kaj potem dobimo, če se to stvar pogleda od blizu. Poprej je veljalo, da je dejansko bivanje v državi Sloveniji priznано oziroma očitno iz ravnanja posameznika pod pogojem, da je imel s Slovenijo socialne, ekonomske in druge vezi. Sedaj je pa vmes besedica "ali". To se pravi, normalno ima lahko socialne, ekonomske, sorodstvene in druge vezi, to je logično, ali druge vezi. Kaj pa je ta druga vez? Da morda pozna ministrico za notranje zadeve. Tudi to je druga vez s Slovenijo, torej že izpolnjuje pogoje po tem zakonu. To seveda samo povem kot primer, kako nejasna so taka določila in upam, da ne bo kdo rekel, da se bo to urejalo s kakšnim podzakonskim aktom, ker je Ustavno sodišče tudi že vsaj desetkrat v podobnih primerih nedvoumno zapisalo, da je potrebno tovrstna merila zapisati izključno v zakonu in nikakor ni dopustno potem nejasne določbe, ki se dotikajo teh temeljnih pravic, urejati z nekimi podzakonskimi akti. To seveda ni slučajno. To ni slučajno tudi zato, ker je bila pravilna formulacija, ko je bila kumulativa uporabljena besedica "in" ves čas prisotna

tudi v tistih pravnih aktih, ki ste jih vi pripravljali v minulem obdobju in se je ta besedica "ali" pojavila šele povsem na koncu kot plod vaše premišljene načrtna politike, s katero želite pridobiti čim širši krog volivcev, kajti gre za kupovanje volivcev na račun že sicer obubožanih ljudi zaradi vaše nestrokovne nesposobnosti vladati v kriznih razmerah na račun vseh državljanek in državljanov.

No, tisto, kar je pri tem zakonu še posebej sporno je to, da govori ves čas o tem, že v izhodišču, da gre za zelo veliko število ljudi. Spomnil bi, da nekdanjih manj kot 4 tisoč ljudi, o katerih je govoril gospod Milan Kučan, je pod to oblastjo, pod oblastjo Katarine Kresal, iznenada poskočilo iz 18 potem že kar na 26 tisoč. Najbrž gre tudi za to, da morate to očitno prenapihnjeno številko z nečim upravičiti, in so tudi zato take formulacije, ki so še zato toliko bolj očitno plod vaše suverene politike in so torej še kako lahko predmet referendumskega ljudstva, kot predlagamo predlagatelji. Zdaj, če bi bilo to res, kar sicer trdite v nekaterih točkah, da v Sloveniji naj bi ves čas živelo, tudi ta trenutek, tisoč, celo okoli dvajset tisoče, če odštejemo tiste, ki so svoj status že uredili, ljudi brez vseh pravic, brez možnosti preživetja, brez statusa, potem bi zagotovo morala prva iti ministrica za notranje zadeve, ker bi pač živeli v neki banana republiki brez kakršnega koli pravnega reda. Vsi dobro veste, da temu ni tako.

O čem torej danes v resnici govorimo? Govorimo o konstrukt, prenapihnjem konstrukt, kjer se meče v en koš različne stvari. Lahko, da je bila komu res kdaj storjena krivica in v SDS smo vedno zagovarjali, če je bila komu storjena krivica, naj se to ugotovi v individualnem postopku. Najbolje bi bilo v temelju ustavnega zakona, ki smo ga tudi predlagali, vendar pa, da tisti, ki so napadali državo Slovenijo, špekulanti, iz tega ne morejo vleči kakršne koli koristi. Tukaj preidemo iz zgolj pravnega, tudi na vprašanje tehtanja temeljnih ustavnih vrednot. Kajti, kar je pa vrednostno najbolj sporno v tem zakonu, tako kot ste ga sprejeli, je to, da ste zavrnilo celo tisti minimalni amandma SDS, po katerem bi bili iz možnosti uveljavljanja vseh stvari po tem zakonu za nazaj, izločeni izključno in samo tisti, ki so Slovenijo napadli z orožjem oziroma špekulanti. Torej okupatorji. Ko smo uporabili izraz okupatorji, je bilo kar nekaj vpitja: "To je neustrezen izraz." Mednarodno pravno, gospe in gospodje, je cela zgodba; in to nekateri, se bojim, zelo težko razumejo; nastala zato, ker je nastala nova država. Slovenije je bila od 25. julija na temelju plebiscitarne odločitve utemeljena nova država, ki je imela svoj ustavni temelj v Temeljni ustavni listini o samostojnosti in neodvisnosti države Slovenije in tisti, ki so jo napadli dan kasneje, so bili z mednarodno pravnega vidika izključno in samo okupatorji. Agresorji, ki napadejo samostojno državo so okupatorji. Napad je poskus okupacije. Zato ne samo, da je ta

izraz ustrezen, ampak je celo edini pravilen in zdaj pridemo do tistega, kar je najbolj sporno v tem zakonu. Zakon je zdaj napisan tako, da bo lahko in trdim, da bo, prišlo do položaja, ko bo v bolj ugodnem položaju po uveljavitvi pravic iz tega zakona, tista oseba, ki je nekoč napadla Slovenijo kot agresor, kot okupator, kot pa tisti novi državljan, tista državljanica, ki je leta 1991 v obdobju po tem hotela spoštovati pravni red Države Slovenije, je bila lojalna državi Sloveniji in je uredila svoj status, stalno, začasno prebivališče oziroma državljanstvo, brez kakršnihkoli težav, če je le to hotela. Ta zakon namreč predstavlja nepojmljiv pravni precedens.

Prvič v zgodovini bodo nagrajeni sodelavci okupatorja, ker jih niste hoteli izločiti iz uveljavljanja pravic po tem zakonu in to brez omejitev za odškodnine. Veste kaj to v praksi pomeni? Za nekoga, ki je trpel v koncentracijskem taborišču nacizma ali fašizma, za leto dni takega trpljenja je ta država omejila odškodnino na tam okoli tisoč evrov. Za nekoga, ki so mu ubili otroka v tistih nepopisnih povojnih zločinih nekdanje komunistične oblasti, je omejena odškodnina na samo nekaj sto evrov. Za padlega v vojni za Slovenijo, ki je dal za to državo največ, da mi danes tukaj lahko govorimo in odločamo, dal je svoje življenje, je omejena odškodnina na največ nekaj čez 3 tisoč evrov. Za tistega, ki je pa streljal na čelu tankovske kolone JLA, v napadu na mejni prehod na severni meji streljal na civilne objekte pa na civiliste, za tistega pa odškodnina ni omejena, v ničemer je niste omejili. Tudi to je pravni precedens. Vrednostno pa je nekaj, kar je vredno, da ostane ohranjeno za zgodovino kot nekaj, kar se v demokratični državi ne bi smelo zgoditi in se dejansko do tega trenutka, preverjeno, ni zgodilo še nikjer. V nobeni demokratično državi na svetu ne boste našli zakona, ki bi omogočal tistemu, ki je to državo napadel, uveljavljanje kakršnihkoli pravic za nazaj. Takega zakona ni. To je rezultat tega konstrukta, o katerem danes govorimo.

Predstavljajte si položaj tistih novih državljanek in državljanov, ki so bili lojalni Sloveniji, so se tukaj med nami počutili kot doma in so svoj status leta 1991, v času osamosvojitve, uredili in bili zato s strani, zlasti nekdanjih oficirjev JLA pa tudi drugih uslužbencev centralne oblasti, delno tudi po nacionalni liniji nekaterih južnih narodov, izrazito zasramovani, zmerjani z izdajalci, celo izpostavljeni grožnjam in fizičnemu nasilju. O tem smo slišali kar nekaj pričevanju v Državnem zboru. Naj spomnim samo prvo med njimi, gospoda Alijeskega, ki smo mu grozili z nabito vojno pištolo zato, ker je pač uredil svoj status stalnega prebivanja in kasneje državljanstva skladno z zakonodajo države Slovenije. In danes bodo tisti, ki so takrat grozili tem ljudem, novim državljanicam in državljanom, ki so tudi med tako imenovanimi izbrisanimi, bodo tisti deležni možnosti uveljavitve vseh pravic za nazaj, odškodnin in to celo z zamudnimi obrestmi, in

bodo tisti trenutek, ko bodo to uveljavili v bolj ugodnem položaju, kot so bili njihovi kolegi, ki so bili Sloveniji lojalni in so svoj status uredili takrat, ko je bil za to čas. Takšnega primera ne boste našli v nobeni državi, tak primer je tudi sprt s temeljnim načelom pravičnosti, ki je pravno načelo, se pravi izvira iz besede pravičnost.

Potem je koalicija kar nekajkrat vpila, da želi, tudi ko smo obravnavali vprašanje predloga za ustavno presojo na odboru, da naj damo seznam, kdo so ti. Seznam ima očitno notranje ministrstvo, kajti podatek, o katerem sem govoril, je povedala ministrica ob obravnavi predloga za njeno interpelacijo. Rekla je, da je med tako imenovanimi izbrisanimi nekaj 100 oficirjev JLA. Koliko je še drugih uslužbencev JLA in tudi drugih služb nekdanje centralne oblasti ni znano, ni povedala, ampak ko jo vprašamo, morda bo danes predložila podatke in seznam. Toda, če je vmes 10 takšnih, je to 10 preveč. Kajti, predstavljajte si za kakšno ponižanje gre, vsem novim državljanom in državljanom in vsem ki smo skupaj branili in soustvarjali državo Slovenijo, da bodo lahko uveljavljali za nazaj pravice tistih, ki ne samo da jih takrat očitno niso želeli, saj so Slovenijo vendar napadli z orožjem, ampak so hoteli s silo preprečiti uveljavljanje prav teh pravic tudi vsem drugim, tudi vsem nam, ki danes tu sedimo in odločamo o teh stvareh. Samo nekateri ste očitno na to dejstvo že pozabili.

Pri tem se velikokrat tudi koalicija sklicuje, nekaj tega ste zapisali tudi v zakon, da je treba iti na pravnomočne odločbe sodišč. Vsi dobro vemo, da v Sloveniji nihče ni bil, ni in očitno nikoli ne bo obsojen za vojne zločine, ki jih je JLA storila ob napadu na samostojno Slovenijo. Zakaj ne - je jasno. Že tam pred več kot 10 leti je v precedenčni sodbi takrat celjsko sodišče, sodba je pravnomočna, zapisalo, da do oktobra 1991 JLA ni bila Sloveniji sovražna vojska. Kdo nas je napadel - Lovsko društvo Zgornji Vakuf ali kdorkoli drugi, tega niso napisali. Toda, če imamo, kot mu pravi kranjski advokat Klep, "rdeče krivosodje", potem je to nekaj, kar ne more biti za izgovor, ampak mora biti za razlog, da zakonodajalec tudi to dejstvo upošteva in vgradi v zakon druge, očitno edino možne, upravne varovalke, da bi se od blizu, v individualnem postopku pogledalo, kaj je kdo dejansko v času osamosvojitve, še posebej v času vojne za Slovenijo počel, kdo je Slovenijo napadel z orožjem in da se seveda tistim, ki so to storili in ki torej očitno niso želeli nikakršnega statusa v tej državi ne prizna pravic za nazaj.

In s tem pridemo do konca in se s tem vrnem na začetek. Kajti, povedal sem, da je to, s čimer se danes soočamo, več od samo tega, da bi odločali o tem, ali gre ta zakon na Ustavno sodišče. Ta zakon je tak, kot je, predvsem prav zaradi tega vrednostno najbolj spornega dejstva, da je koalicija vztrajala, da so v zakon vključeni tudi tisti, ki so Slovenijo napadli z orožjem, agresorji, okupatorji torej. Zakaj je tako

vztrajala, saj tudi sam koalicija dobro ve, da tudi njihovi volivci tega pa res nikoli ne bi podprli v nobenem primeru.

Vsi rečemo, tudi sam sem v to trdno prepričan, ker očitno koalicija tega niti ni več hotela kaj dosti zanikati, da gre za pridobivanje nekih novih volivcev, tudi tam, kjer je to sicer etično vrednostno najbolj sporno, med nekdanjimi agresorji, med okupatorji. Ampak sam osebno sem prepričan, da gre za bistveno več od tega. Zaradi očitne nesposobnosti vodenja države v kriznih razmerah, ki se odraža v drastičnem padcu družbenega bruto proizvoda, gospodarskega nazadovanja in siromašenja ter izgube delovnih mest državljanek in državljanov, se je koalicija znašla v hudi krizi identitete, ker so ljudje pač pričakovali, da so volili tiste, ki bodo bolj enakopravno, enakomerno znali razporediti bogastvo, ki ga ta država obilo premore, in da ne bo šlo zgolj za nagrajevanje in bogatenje ozkih skupin ljudi, kot so sedaj sami priče. In zato je nastopila ta kriza identitete, zato je nastopilo to, da danes koalicija govori besede nekdanjih generalov JLA z Aksentijevićem na čelu in ne več besed Milana Kučana. In ta kriza identitete prehaja v krizo vrednost, ki je očitna tudi v krizi simbolov, zato je bilo to vztrajanje, da morajo biti tudi nekdanji agresorji v tem zakonu. Gre za krizo simbolov tranzicijske levice, kajti danes kot simbol tranzicijske levice večina ljudi v Sloveniji ne prepozna več rdeče zvezde, kot bi si želela tranzicijska levica, ampak kot simbol tranzicijske levice prepozna kvečjemu še "pasjo radost" - klobaso revežev.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Gospod Grims, prosim vas. Ste zaključili? Besedo ima Franco Juri v imenu Poslanske skupine Zares.

FRANCO JURİ: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani kolegi in kolegice. Državni zbor je 8. marca letos z osemindesetimi glasovi poslank in poslancev, torej s spoštovanjem vseh demokratičnih pravil, sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. 12. marca pa je skupina poslank in poslancev iz poslanskih skupin SDS in SNS pričakovano vložila zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma na omenjeni zakon.

V Poslanski skupini Zares menimo, da bi vsako nadaljevanje zavlačevanja oziroma zavlačevanje pri uveljavitvi zakona pomenilo tudi zavlačevanje protiustavnega stanja, kajti Ustavno sodišče Republike Slovenije je že leta 2003 in še prej, leta 1999 na tako protiustavno stanje opozorilo, žal pa do odprave krivic še do danes ni prišlo. Dve ustavni odločbi sta najbrž še več kot samo opozorilo, bi ju morali upoštevati, pa jih žal nismo. Zakaj ju nismo? Odgovor je verjetno večplasten, ampak del odgovora dobivamo tudi danes s strani največje opozicijske stranke. Naj omenim, da je odločba

Ustavnega sodišča z dne 3. aprila 2003 druga najstarejša neizpolnjena odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Tako lahko zagotovo trdimo, da gre v danem primeru za ponovni poskus razvrednotenja Ustavnega sodišča.

Zaradi navedenega, v Poslanski skupini Zares menimo, da bi bil referendum, ki ga predlagata dve opozicijski stranki, protiustaven. Ker smo samo poslanci, tako v koaliciji in opoziciji, menimo tudi, da za tako mnenje nismo kvalificirani. Obstaja pa ustavno določena ustanova, ki je za to kvalificirana, in to je Ustavno sodišče. Samo zaradi tega danes predlagamo sklep, s katerim naj ta ustanova, ki upam, jo priznavamo vsi, tako koalicija kot opozicija, presodi, ali bi tak referendum ustvaril neustavno stanje oziroma podaljševal neustavno stanje, ki je zdaj sanirano samo zato, ker smo končno sprejeli zakon, ki to ureja.

Pri zakonu, na katerega se nanaša zahteva za razpis zakonodajnega referenduma, gre za celovito urejanje pravic izbranih prebivalcev Republike Slovenije. Še posebej pa je treba poudariti, da zakon ne predvideva, ponavljam, ne predvideva izplačila odškodnin, kot to neprestano in zavajajoče ponavlja opozicija. Prav tako ne gre za pridobitev državljanstva, kot zavajajoče ponavlja opozicija. Pa še neke manipulacije oziroma netočnosti se tako rekoč sistematično poslužuje predlagatelj referenduma: da si izbrisani niso uredili statusa takrat, ko bi si ga lahko.

Ponavljam in naj ponovim tudi danes, kar je Ustavno sodišče že leta 1999 ugotovilo in zapisalo v svoji prvi odločbi. Te potrebe ni bilo. Nihče ni mogel siliti prebivalcev Republike Slovenije, ki so takrat živel in imeli stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, k urejanju lastnega statusa. Če nekdo ni želel ali ni pravočasno zahteval in uredil dokumentacije za pridobitev državljanstva, je postal avtomatično, samodejno tujec. In to je vse. Nihče ga ni mogel prisiliti, da svoj status tujca uredi tudi po zakonu. Takratni zakon o tujcih, na katerega se mnogi sklicujejo, na člena 13 in 16, po odločbi Ustavnega sodišča ne predvideva, da bi tista skupina prebivalcev morala zahtevati in vložiti zahtevo za pridobitev takšnega statusa. Prav točka 14 odločbe Ustavnega sodišča iz leta 1999 jasno pravi, da teh dveh členov, na katera se večkrat sklicujejo tudi predlagatelji referenduma, za ljudi, ki so imeli na dan 25. junij 1991 stalno prebivališče v Sloveniji, ne bi smeli uporabiti. Prav zato je bil izbris brez zakonske podlage, torej nezakonit.

To nezakonito stanje je treba urediti in smo ga uredili z zakonom, ki je bistveno bolj restriktiven od zahteve Ustavnega sodišča, kajti predvideva posamično obravnavo vsakega primera. Torej, vsak izbrisani prebivalec Republike Slovenije ima ime, priimek in ima priloženo dokumentacijo, ki dokazuje, da je takrat bil stalni prebivalec Republike Slovenije. Tukaj ni nobenega dvoma, ni nobene sence in ni nobene samodejne možnosti, da to pomeni takoj ali kakorkoli že pridobivanje

nekih odškodnin. Odškodnine so vedno in samo rezultat dokazovanja nekaterih krivic in če tam, v tisti primerih, kjer so krivice dokazane, in škoda, ki je nastala zaradi teh krivic, dokazana, samo v tistih primerih je pravna država dolžna poskrbeti tudi za odškodnino. In kot veste, je takšnih primerov in bo takšnih primerov relativno malo. Spominjamo se lahko na katastrofične napovedi pred tako imenovanim španskim kompromisom, ko je izgledalo, da bodo tujci pokupili Slovenijo zaradi predčasne liberalizacije za določeno skupino evropskih državljanov. Rezultati po teh napovedih pa so dokazali, da so bile vse tiste skrbi odveč. Ta zgodba se ponavlja tudi pri izbrisanih. V koalicijskih poslanskih skupinah smo prepričani, in tudi v poslanski skupini Zares, da bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav članic naslednice nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji nastale protipravne posledice oziroma bi se stanje protiustavnosti in krčenja človekovih pravic, na katero opozarja ne samo naša civilna družba in ne samo vse tiste ustanove, ki jih je že ministrica naštel, specifični odbori Združenih narodov, komisar za človekove pravice Sveta Evrope, Komisija za boj proti rasizmu in rasni diskriminaciji Sveta Evrope, temu dodajmo še Amnesty Internacional in če mislite, da Amnesty Internacional ni resna organizacija, je seveda to vaša legitimna pravica. Jaz mislim in mi mislimo, da je. Itd., veliko je organizacij, ki so ugotovile, da se ta anomalija slovenske demokratične tranzicije žal nadaljuje že nekaj let in tisti, ki mislijo, da z dodatnim zavlačevanjem bodo Sloveniji ponudili nekaj boljšega, se motijo. Prav zaradi tako dolgega protiustavnega stanja smo pred veliko zadrego tudi, ko razmišljamo o možnih posledicah. Te posledice so sorazmerno večje s trajanjem protiustavnega stanja. Zato nima smisla, da gremo na referendum, ki bi bil ne samo protiustaven in nezakonit, po našem mnenju, bomo pa videli, kaj bodo o tem rekli ustavni sodniki, ampak bi bil predvsem nečloveški; nečloveški in škodljiv za slovenske nacionalne interese. Tako bomo mi seveda ta sklep odločno in prepričano podprli, kajti menimo, da je ta sklep v interesu vseh. Mislim, da vsi, vse državljanke in državljani Slovenije - in želel bi tudi, da vsi poslanci - vemo, ali je nekaj, kar predlagamo, ustavno oziroma ni ustavno. Prav v tej presoji je implicitna tudi presoja ustavnosti samega zakona, ki smo ga sprejeli. In če opozicija ni prepričana o ustavnosti tistega zakona, ima vse pravne možnosti, da sproži ustavno presojo zakona. Ampak tega ne počne. Govori pa veliko o neustavnosti naših predlogov in teh rešitev. Zato imamo lepo priložnost, dajmo ustavnim sodnikom vse podatke, počakajmo, pa vidimo, kaj bodo rekli. Jaz Ustavnemu sodišču zaupam in upam in upamo, da tej ustanovi zaupa tudi opozicija.

Poslanska skupina Zares bo sklep podprla.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke bo predstavil Guido Kres. Prosim.

GUIDO KRES: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovana ministrica, spoštovane kolegice in kolegi! Razprave o tako imenovanih izbrisanih so povzročile zaostreno politično ozračje in žalitve razburjajo javnost. Izveden je bil celo referendum leta 2004, na katerem so državljani odločno povedali, da ne sprejemajo zakona, s katerim bi urejali status za nazaj, in ne podpirajo izdajanja dopolnilnih odločb za nazaj. S tem so potrdili mnenje Slovenske ljudske stranke, ki smo v prvi izjavi za javnost dne 28. 3. 2002, torej že pred novo odločbo Ustavnega sodišča, izrazili mnenje, da moramo določiti možnost individualne obravnave, in opozorili na nesprejemljivost izdajanja odločb za nazaj brez ugotavljanja dejanskega stanja o dejanskem bivanju teh oseb v Sloveniji, zaradi česar je bila kasneje Slovenska ljudska stranka celo izgnana iz vlade. In to kljub temu da smo že takrat ponudili predlog ustavnega zakona, s katerim bi lahko dokončno uredili problematiko, ki zagotovo škodi ugledu pravne države, rešitve v takratnem zakonu pa niso bile skladne s takratnim koalicijskim dogovorom. Status v novi državi, pa naj si gre za stalno prebivališče ali za urejanje državljanstva, bi morali po našem trdnem prepričanju in po mnenju mnogih uglednih pravnikov urejati s predpisom enakega ranga, kot smo to urejali ob osamosvojitvi. Torej, najmanj z ustavnim zakonom oziroma celo s spremembo ustave. Če bi vsi glasni zagovorniki predlagane ureditve resnično želeli urediti to problematiko, bi se dogovorili in sprejeli ustrezen ustavni zakon, ki je v pristojnosti zakonodajalca, torej parlamenta.

V novi državi smo veljali vsi, tudi sedanji državljani Republike Slovenije, kot bivši državljani SFRJ, zato je morala nova država zakonsko določiti način in pogoje za vse nove državljane in tujce na ozemlju države. Torej, tu ni mogoče govoriti o nobeni diskriminaciji, za vse je zakon določil pogoje. Tudi pravno in državno kontinuiteto je bilo treba postaviti.

Vse od osamosvojitve dalje se je večkrat poskušalo urediti status nekdanjim državljanom SFRJ, ki so praktično postali tujci v novi državi in ki si kljub temu, da so bili večkrat pozvani, nekateri niso želeli urediti novega statusa v novi državi, ne glede na to, na kakšne način - ali kot tujci ali kot novi državljani.

Bojimo se, in nedopustno je tudi, da bi dovoljenje za bivanje ali celo državljanstvo v naši državi dobili nekdanji agresorji, kar je po našem tudi upravičena skrb. Predlog zakona, ki je bil sprejet letos, sicer predvideva individualne postopke odločanja o dovoljenjih za stalno prebivanje izbrisanim, torej njihovo individualno obravnavo, ki se začne na prošnjo posameznika, hkrati pa predvideva izdajo posebne

odločbe, s katero se šteje, da je imel tujec prijavljeno stalno prebivališče tudi za nazaj, to je od izbrisa dalje. To ni v skladu z Zakonom o upravnih postopkih. Skrbi nas, da se želi s tem ustvari pravni temelj, na podlagi katerega bodo lahko te osebe terjale odškodnine od države. Torej, koalicija naj odkrito pove, da bodo državljani vedeli, kakšne so posledice tega vašega novega zakona. Ta problem je prevelik, da bi se ga lahko rešilo z navadnim zakonom.

Poslanci Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke nismo med podpisniki zahteve za razpis referendum, ker smo prepričani, da je v tem trenutno potrebno reševati mnogo perečih vprašanj, pomembnih za rešitev gospodarske, finančne, socialne situacije. Vseskozi smo mnenja, da je treba problem izbrisanih reševati individualno, na podlagi ustavnega zakona in zato pričakujemo, da bodo avtorji zakona z gospo ministrico na čelu odstopili s svojih položajev, če se bo izkazalo, da bodo glavni učinki sprejetega zakona rešeni odškodninski zahtevki. Hvala lepa.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Anton Urh bo predstavil stališče poslanske skupine DeSUS.

ANTON URH: Spoštovani gospod predsednik. Spoštovana ministrica, kolegice in kolegi. Naj predstavitev stališča Poslanske skupine DeSUS začnem z napovedjo, da v naši poslanski skupini ne podpiramo zahteve za razpis zakonodajnega referendum, zato bomo podprli sklep Odbora za notranjo politiko, da Državni zbor zahteva, naj Ustavno sodišče Republike Slovenije odloči, ali bi zaradi zahtevanega zakonodajnega referendum lahko nastale protiustavne posledice in stanje, ki ni v skladu z 2., 8., 14. in 22. členom in drugim odstavkom 120. in 153. člena Ustave Republike Slovenije. Kot smo povedali že ob sprejemu zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, je po naši oceni po 18 letih skrajni čas, da naša država popravi storjene krivice. Obenem bi rad izrazil začudenje nad razsipniškim obnašanjem predlagateljev referendum, da želijo v času finančne in gospodarske krize, ki naši državi niti malo ne prizanaša, davkoplačevalcem naložiti še stroške referendum, ki je, po naši oceni, nepotreben in bi znova povzročil neustavnost, ki jo zakon, na katerega se nanaša referendumsko vprašanje, odpravlja. Dejstvo je, da je problematika, na katero se nanaša zahteva za razpis zakonodajnega referendum, to je pravna ureditev posebnega položaja državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, bila že večkrat podvržena presoji Ustavnega sodišča, in sicer tako v okviru sprejetih zakonov, kot tudi samih predlogov zakonov. Zato je v zvezi z navedeno problematiko oblikovana kar obsežna ustavnosodna judikatura, ki jo treba pri urejanju te materije tudi upoštevati. Tako je že osnovni zakon, ki smo ga pred nekaj dnevi spet spremenili,

bil sprejet kot posledica z odločbo Ustavnega sodišča ugotovljene neustavnosti zakona o tujcih, s katero je Ustavno sodišče naložilo zakonodajalcu, naj uredi poseben pravni položaj državljanov drugih republik nekdanje SFRJ, ki so pred osamosvojitvijo imeli stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in so tudi dejansko prebivali na njenem ozemlju, niso pa zaprosili za državljanstvo Republike Slovenije ali pa jim je bila prošnja za sprejem v državljanstvo zavrnjena.

Naj spomnim, da v primerih, ko Ustavno sodišče na podlagi 48. člena Zakona o Ustavnem sodišču ugotovi neustavnost zakona ter naloži Državnemu zboru, naj ugotovljeno neustavnost odpravi v določenem roku, ta dolžan v tem roku predpisati ustavno skladno ureditev. Državni zbor je pri predpisovanju vsebine nove ureditve samostojen, to pomeni, da lahko predpiše kakršnokoli ureditev, ki jo šteje za najprimernejšo in ustavno skladno. In očitno smo predstavniki ljudstva na prejšnji redni seji menili, da je predlog zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, ki nam ga je poslala Vlada, primeren in ustavno skladen. Zato smo ga tudi sprejeli z 48-imi glasovi "za". S tem sprejetim zakonom smo po naši oceni odprli zgolj pravno korektno in edino možno pot za ureditev statusa ljudem, ki so bili pred 18-imi leti protipravno izbrisani, ter popravljamo kršitev človekovih pravic, ki nam je naložilo tudi Ustavno sodišče. Zakon nikomur ničesar ne podarja, ne odškodnin, ne državljanstva in ne volilne pravice. S populističnim zavajanjem o podeljevanju milijonskih odškodnin in državljanstva vojnim zločincem in špekulantom predlagatelji referendum izražajo nespoštovanje do slovenske ustave in Ustavnega sodišča kot varuha slovenske ustave.

Zato bomo poslanci Poslanske skupine DeSUS podprli sklep odbora za notranjo politiko. Hvala lepa.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke bo predstavil Miran Györek. Prosim.

MIRAN GYÖREK: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovane kolegice in kolegi! Predstavniki Vlade!

Poslanci Slovenske nacionalne stranke smo sopedpisniki zahteve za razpis zakonodajnega referendum o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. Predlagano referendumsko vprašanje je jasno:

Ali ste za to, da se uveljavi Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji?

Citirani zakon je marca letos s tesno večino 48 poslancev sprejela koalicija, SD, LDS, Zares in DeSUS, kar samo po sebi govori o naši upravičenosti po zahtevi za razpis zakonodajnega referendum. Imamo mnogo utemeljenih razlogov za navedeno

zahtevo. Med drugim vse tiste, ki jih navaja predstavnik predlagateljev. S sprejetjem zakona se namreč preureja upravičenost do pridobitve dovoljenja za stalno prebivanje po Zakonu o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. To je prvo. Kot drugo pa se citirani zakon bistveno nanaša na definiranje temeljnih vrednot slovenske osamosvojitve, slovenske državnosti in same slovenske biti. V Slovenski nacionalni stranki nam ni nikakor jasno, kako je možen takšen odnos nekaterih strank in njihovih predstavnikov v Državnem zboru, da tako mimogrede in po skrajšanem postopku sprejmejo zakon, bom malce slikovit, skoraj kot da bi sprejemali kakšne zakone o avtobusnih tarifah in podobno.

Torej, dejansko so bili kršeni poslovniški pogoji za obravnavo. Predvsem pa so neresnične trditve Ministrstva za notranje zadeve, da omenjeni zakon naj ne bi imel finančnih posledic za državni proračun. Takšna laž predstavlja grobo kršitev Poslovnika Državnega zbora. Zavaja nas, poslance, predvsem pa slovenske davkoplačevalce. Dejansko lahko pričakujemo na tisoče raznoraznih odškodninskih zahtev in postopkov, tako upravnih kot sodnih, ki bodo sami po sebi stali državo kar lepe denarce.

Da ne omenjam posledic na takšen način pridobljenih dovoljenj za stalno prebivanje. V mislih imejte predpise in zakone, ki jih potegne za seboj sama pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje. Čista laž je navajanje, da naj bi šlo samo za moralno priznanje napake, ki bi jo naj bila storila država. V javnosti so se že lansko leto pojavili primeri tožb, ki so jih pripravili nekateri odvetniki za tako imenovane izbrisane. Tožbe ponekod puščajo celo prazen prostor v vrstici, kjer se bo navedel tožbeni zahtev, znesek v evrih.

Torej, spoštovane kolegice in kolegi, če vas to ne prepriča o posledicah za državni proračun oziroma za že tako ali tako prazne žepe Slovenk in Slovencev, pridnih davkoplačevalcev, potem res ne vem. Toliko, kar se tiče stroškov in denarja.

Kar se tiče samih izbrisanih, če omenim tudi le-te, to je pač pisana družčina primerov, ki so tako različni med seboj, da jih vreči v en paket, v en koš, ni možno, saj bi to povzročilo dejansko dodatne krivice. Zato menim, da bi bilo treba zadevo obdelati selektivno, od primera do primera. Poglejte, kaj vse najdemo v tej družčini: nekaj agresorjev, nekaj izdajalcev, če se tako grdo izrazim, je nekaj špekulantov, je nekaj ljudi, ki morda iz malomarnosti, iz nevednosti niso vzeli zadeve resno. Je nekaj takšnih, ki so bili opravičeno odsotni, recimo, ki jih ni bilo takrat v Sloveniji. Kaj vem, tu je tako pisana družčina, da mislim, da bo brez selektivnega pristopa k reševanju primerov dejansko prišlo do nastajanja dodatnih krivic.

Kar se pa tiče samih odločb in nekaterih odločitev Ustavnega sodišča, v Slovenski nacionalni stranki ne želimo

tukaj izgubljati besed in časa, kajti dejavnosti in odločitev Ustavnega sodišča v bližnji preteklosti do te mere, nakazujejo na politizacijo njegovega odločanja na polarizacijo političnih prepričanj, da ne rečem še kaj več, kar dokazuje včasih tudi sam rezultat glasovanja, z zelo tesnim izidom, recimo 5:4. torej čemu zaskrbljenost, da ne bo vse OK? Žal je odločitev že tako ali tako vnaprej znana. Eventualno uveljavljanje citiranega zakona bo dejansko predstavljalo absurd in bo najbolj neumno dejanje vladajoče koalicije v tem času njihovega vladanja. Istočasno pa tudi žalostno, graje vredno norčevanje iz slovenskega naroda, vseh veteranov osamosvojitvene vojne, vseh tistih, ki so karkoli in kjerkoli trpeli in celo umrli za to, da lahko danes živimo samostojno in svobodno. Istočasno tem veteranom odvzemamo pravice, bodisi z naslova, kako so zdaj potegnili "kratko" pri tistih socialnih dodatkih - bilo je vloženo tudi poslansko vprašanje, pa ni nobenih odgovorov, nihče ne skrbi več za njih - o dodatkih za zdravstveno zavarovanje, da ne naštevam, kje so še prikrajšani. To ni v redu. Zato da mi lahko danes tukaj sedimo in govorimo, je moral to prej nekdo izboriti in zdaj norčevati se zdaj iz teh ljudi je res nemoralno.

Preprečevati ustavno zagotovljeno pravico odločanja na referendumu, torej predati tako pomembna vprašanja v odločanje slovenskemu ljudstvu, predstavlja nerazumno kršenje pravic Slovencev in Slovencev, da ne rečemo kar kakšno hujše narodno izdajstvo. In zato ponovno pozivamo, spoštovane poslanke in poslanci, da podprete našo zahtevo za razpis predlaganega referendumu.

V Slovenski nacionalni stranki ne bomo podprli predlaganega sklepa Odbora za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje.

Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa.

Stališče Poslanskega kluba Liberalne demokracije Slovenije bo predstavil Anton Anderlič.

Prosim.

ANTON ANDERLIČ: Spoštovani.

Danes ne obravnavamo zakona v četrtem branju, kot bi nekdo mislil in kot se sliši iz mnogih predstavitev. Kot da bi bilo mogoče zakon v tej fazi spremeniti, kot da bi ga bilo mogoče v parlamentu še obravnavati in mogoče tudi zavrniti. Ne. Danes odločamo o zahtevi poslancev in poslank, da pred razpisom referendumu Ustavnemu sodišču postavimo določena vprašanja in od njega pričakujemo tudi odgovore, ki bodo zagotovili, da se bodo morebitne neustavne posledice preprečile, ki bi po našem mnenju zagotovo nastale, če bi na referendumu zakon ne bil sprejet. O vseh ostalih okoliščinah z referendumu niti nima smisla govoriti.

Mogoče je treba ravno zaradi tega, ker je danes tukaj in zaradi javnosti bilo ponovno povedano marsikaj, kar ne drži; tudi, kako je urejeno v tem zakonu in kaj želijo predlagatelji oziroma kaj smo želeli tisti, ki smo zakon sprejeli na osnovi predloga Vlade, urediti. Po 18 letih je dozorel čas, da država Republika Slovenija popravi krivice, popravi stvari, ki se ne bi smele zgoditi. Očitki, ki so danes bili že zavrtnjeni, včeraj na preiskovalni komisiji že zavrtnjeni, mnogokrat v javnosti zavrtnjeni, da si nekateri med 25. 6. 1991 in februarjem 1992 niso želeli urediti statusa. Trditev ni točna, je zavajajoča. Nikomur se ni bilo potrebno na kakršenkoli način prigrasiti na upravni enoti ali tedanjih občinah, da bi si nek status uredil. To je bilo samo po sebi jasno in takrat smo imeli specifično ureditev v skupni državi in tega ne bom ponavljal.

Trditi, da danes sprejemamo zakon o tem, da bo mogoče na tej osnovi dobiti ali pa, da že zakon sam ureja odškodnine za tiste, ki bodo ta status na ta način imeli urejen za to obdobje. Ta zakon ne ureja odškodnin, lahko da je temelj, lahko da je osnova za kakšen drug postopek, za urejanja stvari na drugačen način. Torej, ne govorimo o odškodninah in jih iz tega naslova na ta način ne bo. Tistim državljanom, sedaj tujcem, ki bi si lahko na tak ali drugačen način uredili tudi status državljanstva, ne podeljujemo državljanstva s tem zakonom, v nobenem primeru. So stvari, ki jih je treba jemati....

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Prosim, mir v dvorani!

ANTON ANDERLIČ: Mene nihče ne moti.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Mene moti.... Nadaljujte. Prosim gospod Jerovšek, gospod Majhenič, mir v dvorani.

ANTON ANDERLIČ: Danes je dozorel čas in verjamem, da tako poslankam in poslancem kot tudi slovenski javnosti ni vseeno, da se v tem času še vedno najdejo priporočila mednarodnih organizacij in podobno, da je skrajni čas - in z veseljem smo sprejeli tudi zadnji svet za človekove pravice Združenih narodov v Ženevi, kjer smo bili na nek način pohvaljeni, da smo v zaključni fazi reševanja tega vprašanja in to je tisto, kar v 21. stoletju edino šteje. Torej, da delaš tisto, predvsem, če si v Državnem zboru, če si v Vladi, kar je v smislu razvoja, krepitve človekovih pravic edino sprejemljivo. V tem primeru gre, žal, za popravljane nekih stvari in mi bomo podprli, torej poslanci Liberalne demokracije, da preden bi mogoče prišlo do realizacije zahteve in bi se s tem vzpostavile možnosti, da nastanejo težko ali pa nepopravljive posledice za državo Republiko Slovenijo, da se Ustavno sodišče o tem izjasni. Prepričani smo, da iz odločb Ustavnega sodišča iz preteklosti in nekaterih drugih opozoril je več kot jasno,

da lahko utemeljeno pričakujemo, da referendum ne bo omogočen in da bomo to poglavje v slovenski državi, v parlamentu in v institucijah, ki bodo to kasneje še izvedle, tudi dokončno zaprli.

Podprli bomo predlog sklepa za postavitev zahteve pred ustavno sodišče. Hvala.

PRESEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov bo predstavila mag. Majda Potrata. Prosim.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani gospod državni sekretar. Poslanke in poslanci!

Ustavno sodišče Republike Slovenije je v odločbi 9. 11. 2009 zapisalo: "Vse dokler se zakonodajalec ne odzove na ugotovljeno protiustavnost, ta kršitev traja." In kršitev, ki jo je 8. marca sprejeti predlog zakona o urejanju statusa državljanek in državljanov drugih držav nekdanje Jugoslavije uredil, bi lahko odpravil eno najdaljših naustavnih stanj. Žal se je politika samo v delu znala dvigniti nad stanje in nad krivico, ki je bila storjena dobršnemu delu državljanek in državljanov oziroma prebivalk in prebivalcev v letu 1991, kajti Državni zbor je z večino sprejel zakon, tudi Državni svet ni zahteval ponovne potrditve, je pa del poslank in poslancev Državnega zbora zahteval razpis naknadnega zakonodajnega referenduma.

Znano dejstvo je, da je zakonska ureditev zakonodajnega referenduma taka, da omogoča samo izvedbo referenduma o celotnem besedilu zakona. Zato Socialni demokrati težko sprejemamo opravičevanja ali nekatere distancirane izjave, češ, saj je med izbrisanimi bil verjetno res tudi dobršen del takih, ki jim je bila storjena krivica, kajti s tem, ko zahtevajo razpis naknadnega zakonodajnega referenduma, se od te distinkcije popolnoma distancirajo. Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora je v svojem mnenju za sejo Odbora za notranjo politiko zapisala, citiram: "Po naši presoji sprejeta novela zakona odpravlja z odločbo Ustavnega sodišča ugotovljeno protiustavnost na ustavno skladden način" - sedaj del besedila izpuščam - "in je v konkretnem primeru mogoče ugotoviti možnost nastanka protiustavnih pravnih posledic, saj bi z zavrnitvijo novele na referendumu protiustavnost veljavne ureditve posebnega položaja državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji trajala še naprej."

To je torej pravni dokument, ki daje prav štirim koalicijskim poslanskim skupinam, ki so vložile zahtevo oziroma predlog sklepov, o katerem danes odločamo, da se Ustavno sodišče povpraša, ali bi z odložitvijo uveljavitve ali zaradi morebitne zavrnitve Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji zaradi zahtevanega zakonodajnega referenduma lahko nastale protiustavne

posledice. Res je. Drži trditev, da je bil v letu 2004 en referendum že opravljen, in vsi tisti, ki se sklicujejo na postulate pravne države in na spoštovanje človekovih pravic, smo se streznili verjetno ob tistem, kaj se zgodi, če politika prepusti neko delikatno vprašanje, ki zadeva človekove pravice, v presojo večini, ki do te manjšine ne čuti empatij; da pa jih ne čuti, je v marsičem politika kriva sama. Ne pozabimo na to, da je iz Sveta Evrope od komisarja za človekove pravice (ECHR) prišlo opozorilo, kako je politika odgovorna za to, da iz prostora političnega govora ne širi sovražnega govora med ljudmi. In presoji vsakega dobromislečega človeka prepuščam, ali ni mogoče vsesplošno označevanje skupine ljudi - po zadnjih ugotovitvah gre za 27.000 in še nekaj ljudi -, s špekulanti, tudi celo z okupatorji in še čim drugim, ali ni to stigmatizacija in sovražni govor do te skupine ljudi.

Zato dovolite, da ne glede na to, da velika večina ve, kaj pravzaprav sprejeti zakon prinaša, vendar še enkrat za osvežitev spomina povem, kaj 8. marca sprejeti zakon prinaša. Upam, da bo to tudi pomagalo v razpravi, da se bomo odrekli "tako imenovanim" pa kakšnim narekovajem.

Zakon vpeljuje izraz "izbrisani iz registra stalnega prebivalstva". Morda je to za koga malenkost, toda za tiste, ki so zatrjevali, da izbriša sploh ni bilo, s tem odpade možnost manipuliranja. Dejstvo je namreč, da ne drži trditev, da so bili samo preneseni v evidenco tujcev, ker je bilo ugotovljeno, da takrat take evidence na Ministrstvu za notranje zadeve za to kategorijo prebivalstva ni bilo. Hkrati je bilo pa danes vsaj že dvakrat povedano, da posebne potrebe oziroma zakonske osnove za vstavljanje v tak register ni bilo.

Druga stvar, ki jo ta zakon ureja: odpravlja ugotovljene pomanjkljivosti, ki so se pokazale v praksi ob izvajanju zakona in ob izvrševanju 8. točke izreka odločbe Ustavnega sodišča iz aprila leta 2003, na podlagi katere so se določenim upravičencem izdajale dopolnilne odločbe.

Tretjič. Zakon ureja tudi izdajo dovoljenj za stalno prebivanje otrokom izbrisanih, ki so se rodili v Republiki Sloveniji po 26. 6. 1991. Njihov status je namreč neposredno povezan s statusom staršev. In če že ne zaradi drugega, zaradi tega bi morali zakon podpreti, ker gre za grobo kršitev Konvencije o otrokovih pravicah, če prepremo uveljavljanje te določbe.

Zakon ureja izdajo posebne odločbe za državljane Republike Slovenije, ki so bili ob osamosvojitvi Republike Slovenije državljani drugih republik in so v Republiki Sloveniji imeli prijavljeno stalno prebivališče in ker jim je prenehalo, ko so zanje začele veljati določbe Zakona o tujcih, kasneje pa so bili sprejeti v državljanstvo Republike Slovenije in jim ni bilo pred tem izdano dovoljenje za stalno prebivanje. Določena so tudi merila za ugotavljanje izpolnjevanja pogoja dejanskega življenja v Republiki

Sloveniji in katere odsotnosti iz Republike Slovenije pogoja dejanskega življenja ne prekinejo. Določen je tudi novi rok za vložitev prošnje za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje in tako naprej.

Tisto, kar je na tem mestu potrebno še posebej poudariti je, da je nenatančno - in da ne rečem zlonamerno - navajanje ali spregledovanje določbe, da tisti, ki so v kazenskem postopku ali jim je v kazenskem postopku dokazana krivda zoper človeštvo, taki tega dovoljenja ne morejo dobiti. Naj povem, da je od leta 1999, tako tisti, ki se s tem vprašanjem natančno ukvarjajo, ugotavljajo, bilo izdanih 9 odločb Ustavnega sodišča, ki opozarjajo na neustavnost stanja. In ne glede na to, zakaj kdo državljanstva, posebej poudarjam, državljanstva takrat ni dobil in je zato postal v Sloveniji tujec, mu Slovenija ne bi smela vzeti statusa stalnega prebivalca Slovenije in na to vezanih pravic. In povedati je treba tudi to, da je z odločbo Ustavnega sodišča iz leta 2003 krivica, ki je bila storjena tistim, ki so izgubili status stalnega prebivalca, da je bila ta krivica storjena vsem izbrisanim. S tem zakonom, ki naj bi bil predmet ustavne presoje oziroma referendumске presoje pa bo vrnjena ali popravljena ta krivica tistim, ki bodo vložili prošnje, torej gre za izrazito individualno obravnavo, ki bodo dobili te prošnje pozitivno rešene in ki bodo po ugodno rešeni prošnji v enem letu se res naselili v Sloveniji. In nobenih odškodnin, nobenih nebuloz, o katerih je mogoče slišati kar naprej zato, da bi se nestrpnost do te skupine ljudi, ki jim je bila storjena krivica, samo še utrjevala.

Poslanska skupina Socialnih demokratov torej meni, da je predlagani sklep treba podpreti in, da je nedopustno na ljudi, na državljanke in državljane Slovenije prelagati odgovornost za tako pomembno vprašanje, kot je varovanje človekovih pravic manjšine. Hvala.

PREDSEDNIK DR. PAVEL GANTAR: Hvala lepa. Končali smo predstavitev stališč poslanskih skupin. Sledi razprava poslank in poslancev. Besedo ima Rudolf Petan. Prosim.

RUDOLF PETAN: Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani. Torej naj kar na začetku povem, da referendum mora biti. Referendum mora biti, da se bodo državljanke in državljani lahko odločili. Da pa se bodo lahko odločili, jim je pa treba natančno povedati, kaj jih čaka, ker drugače se težko odločaš.

Pred seboj imam kopijo enega članka iz pravne prakse. pravna praksa ni nek rumeni časopis, ampak je resna stvar, nosi pa datum 18. 3. 2010. To je današnji dan. In avtorica je med ostalim, seveda, ona je navdušena nad tem zakonom, prizna pa tudi, da še nekaj manjka v tem zakonu. Ampak zapiše: "V praksi je pri dokazovanju zatrjevanih dejstev o izgonu, o dejanskem bivanju v Sloveniji podobno že doslej prihajalo do težav, ki se z novim zakonom sicer ne bodo zmanjšale. Težava

izbrisane čaka tudi zato, ker tisti, ki zaradi izgona ali zavrnitve na meji, ne živijo v Sloveniji," se pravi, tudi taki bodo lahko dobili, ki so bili izgnani. "Postopke morajo voditi iz tujine, soočali se bodo z visokimi stroški prevajanja, dokazil in stroški upravnih taks, iz tujine bodo morali prihajati tudi na zaslišanja pred upravnim organom. To dejstvo bo nekako olajšano za državljane tistih držav, za katere vizum za vstop v države članice EU ni več podpisan." Se pravi, zdaj vemo, zakaj so se nekateri tako zavzemali, da bi vizumu bili odpravljeni.

Poleg tega pa lahko sedaj tudi sklepamo, zakaj 7000 izbrisanih nikjer ne najdemo. Zato, ker je ni tukaj, ker živijo nekje drugje, pa mogoče niti ne vedo, da bodo izbrisani lahko postali. Ampak, ob čem pa glava boli, ob tem članku, ki je korektno napisan, tako se mi zdi in se je treba zamisliti, je pa sledeče: "Zakon tudi ne predvideva ukrepov glede drugih vprašanj," in potem, kot so vprašanja izgubljenih prispevkov za pokojnine, izgubljenih let delovne in pokojninske dobe, izgubljenih priložnosti za nadaljevanje šolanja ter dodobra načetega ali uničenega zdravja, ki je posledica psihičnih in fizičnih težkih življenjskih razmer oziroma nezdružljivih poškodb, nezdravljenih poškodb in bolezni. Nenaslovljena pa ostajajo tudi vprašanja uradnega opravičila neodvisne preiskave ukrepa in ugotovitve odgovornosti za izbris." Vse to je še pred nami. Vse to je pred nami in zato ta zakon daje podlago. To je še pred nami. Vam bom še enkrat prebral, kaj je pred nami, kaj ta zakon daje podlago: vprašanje izgubljenih prispevkov za pokojnine, za delovno dobo, za pokojninsko dobo, izgubljenih priložnosti nadaljevanja šolanja ter za psihično in fizično težko življenje, zaradi tega, ker so imeli status izbrisanega. To je še pred nami. Ta zakon pa daje podlago.

In sedaj mi dovolite, in ti ljudje bodo lahko tožili zaradi psihičnega težkega stanja, zato ker so izbrisani, pa niso imeli delovne dobe in ne vem kaj vse. Zanima me, nikjer pa nisem zasledil, da bi za teh naših 100.000 brezposelnih imeli skrb, v kakšnem psihičnem stanju pa oni živijo in kakšne pravice imajo njihovi otroci. Toliko govorimo o otrokovih pravicah. Kaj pa otrokove pravice teh 100.000 brezposelnih, ki ne bodo mogli tožiti države? Ti, od izbrisanih, bodo pa lahko. Ja, kakšna pravna država pa smo? Se pravi, domačini, državljani, ki delajo, njihovi otroci nimajo pravice tožiti države. Tisti, ki pa sploh ne živijo tu in bodo lahko iz tujine vodili proces, da bodo dobili državljanstva, bodo pa lahko tožili državo za vse to. Opa! To je treba ljudem povedati.

In še nekaj, kar se mi zdi izredno pomembno. Nisem zasledil, da bi kdorkoli od predstavnikov strank, ki to zagovarjajo, dejal, da če se bo število brezposelnih povečalo še za nekaj preko sto tisoč, da bo kdo izstopil iz koalicije. Sem pa to slišal, če ne bomo eno generalno državno tožilko zamenjali, potem bo pa nekdo izstopil iz koalicije. To pomeni,

kaj je 100.000 brezposelnih, njihovih pravic, otrokovih pravic teh ljudi nič. Nihče ne bo izstopil iz koalicije. Če pa ne bomo nekoga zamenjali, ki vam ne ustreza, bo pa nekdo izstopil iz koalicije. In vse to nas še čaka, piše v tem članku.

Dovolite, da vam še enkrat preberem kaj nas še čaka, ko bomo sprejeli ta zakon. Ti, tako imenovani izbrisani, bodo lahko načeli vprašanje preko tožb in tožili državo za vprašanje izgubljenih prispevkov za pokojnine, izgubljena leta delovne dobe, pokojninske dobe, izgubljenih priložnosti za nadaljevanje šole njihovih otrok in psihično, fizično težkih razmer in tako naprej. Celó opravičiti bi se jim bilo treba! Vse to je še pred nami, tu piše. Celó opravičiti se jim bomo morali! Si predstavljate nekoga, ki ni imel statusa državljana, pa si ga je uredil, ta ne bo mogel narediti nič, tisti, ki je njega zmerjal z izdajalcem, zato ker si je pridobil status državljana Republike Slovenije, bo pa lahko državo tožil za vse to. Jaz sicer ne vem, kako bo to izgledalo, kako bodo določili delovno dobo, zato ker tisti državljan Republike Slovenije, ki je brezposeln, nima nobene možnosti tožiti državo zato, ker je brezposeln, ti bodo pa očitno lahko, kajti to je še pred nami, tako piše v tem članku gospa, ki dela doktorat. Objavljeno je v Pravni praksi. Kot sem dejal, pravna praksa ni rumeni časopis. To je resna zadeva.

Vse to je še pred nami in to pomeni sprejetje tega zakona. To pomeni to sprejetje. In zato je potrebno, da gremo na referendum, da se ljudje, državljanke in državljani Republike Slovenije, odločijo, ali je to pravilno ali ne. Ali smo res državljani prve kategorije in druge kategorije? Tisti, ki redno plačujejo in so vse uredili tako, kot je potrebno, da so postali državljani, tisti ne bodo imeli nobenih pravic, tisti, ki pa tega niso uredili, niso hoteli, bodo pa lahko tožili državo za vse, kar jim bo prišlo na misel. Preberite si ta članek: To je še pred nami. In to bo bilo treba razdeliti vsem državljanom in državljanom in povedati, kaj pomeni ta zakon. Ta zakon direktno res to ne pomeni, ampak je pa osnova, da se bo vse to naredilo. Tako kot je tu korektno zapisano - vse to je še pred nami. Zato pravim, da referendum mora biti, ljudem je pa treba resno povedati, kaj jih čaka, če se tak zakon sprejme. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Franc Pukšič.

FRANC PUKŠIČ: Hvala lepa. Kolegice in kolegi!

Pravzaprav se sprašujem, koliko ta današnja razprava prinaša k temu, da bi zmanjšali število brezposelnih in da bi povečali število delovnih mest, pa mogoče celo, da bi začeli koristiti evropska sredstva. Verjetno s strani koalicije ogromno, da bo državo še naprej in še bolj "spufala", kot jo je že. Jaz sem za to, da referendum je, istočasno s tem

referendumom pa bi predlagal tudi parlamentarne volitve in naj se državljanke in državljani odločijo, ali želijo sedaj presekat s temi "bulmastifi" ali pa želijo s tem nadaljevati.

Namreč, zakaj o tem govorim. Vse to poteka pravzaprav že od leta 2003, ko je takratni minister za notranje zadeve iz vrst SD, mislim, je očitno znal matematiko nekoliko bolje kot pa po sedmih letih LDS. Sicer je res izgubil v času od takratne koalicije s 35 na 5, kar je izguba za 7-krat, tu pa sedaj povečuje število tudi za 7-krat, približno, ministrica, česar očitno ne zna nihče več v tej Sloveniji razložiti. Da bom zelo jasen, bom citiral pojasnilo takratnega ministra dr. Bohinca leta 2003: "V javnosti se pojavljajo različne številke, 40, 80 ali celo 130 tisoč izbrisanih. Vse te številke so pretirane." Torej, citiram ministra Bohinca: "Ministrstvo za notranje zadeve ugotavlja, da je bilo leta 1992 čez 28 tisoč oseb izbrisanih iz registra stalnega prebivalstva in da jih je okoli 10 tisoč zapustilo Slovenijo." Torej, 28 minus 10 je 18 tisoč. Od teh 18 tisoč je okoli 7 tisoč tistih, ki so pridobili državljanstvo. Se pravi, tisti, ki so pridobili državljanstvo, so si z državljanstvom lahko uredili tudi status stalnega prebivanja. Kaj hočete vi sedaj? Aja, od takrat, ko so si pridobili in jim še za nazaj urejate status? A, tisto razliko bi jim še radi - ne vem, kaj. Mislim, nenormalno! To so vam državljanke in državljani te države že povedali, da za nazaj tega ne boste in ne morete delati. Zakaj za nazaj? Kaj pa je ta država kriva za nazaj? Kdo je imel sovražni govor do te države? Ja, tisti, ki jih je država poklicala, tako rekoč prosila, dober dan, pridite, vpišite se, stalno bivališče, državljanstvo, glejte, vse imate na razpolago. Ampak oni so rekli "ne". Veste, zakaj "ne"? Ker so manipulirali. Ker so mislili, da bodo to državo, mojo državo, mojo Slovenijo celo proglasili za okupatorja. Tisti, ki so bili okupatorji v tej moji državi! 7 tisoč jih je pridobilo in so se kasneje odločili, ugotovili, da torej moja, pikolino, v tej Sloveniji pa je lepo in so pač šli po postopkih, nekaj različnih postopkov je, možnosti pridobitev državljanstva in to so naredili. In so lepo naši sodržavljanji in z nami lepo sobivajo. Tudi nekaj izmed teh, veste, ker se pač poznamo, mali smo, nas opozarjajo da to, kar se sedaj dela, je za njih nedopustno. Nedopustno. Torej 7 tisoč, ki so pridobili državljanstvo in 4 tisoč 800 takih, ki so dobili dovoljenje za stalno ali začasno bivanje, vendar ne za nazaj. Torej približno tisoč oseb je pridobilo dovoljenje na podlagi tako imenovanih olajšav, medtem ko si približno 4 tisoč 200 oseb ni uredilo nikakršnega statusa. Kdo pa je med temi 4.200, ki si niso uredili? Naprej minister pravi, da med 18 tisoč osebami, ki so bile v letu 1992 izbrisane iz registra stalnih prebivalcev Slovenije in se niso odjavile z svojega prebivališča, je le okoli 1500 oseb, ki so bili zaposleni v JLA in med njimi je bil le manjši del častnikov jugoslovanske vojske. To pomeni, med temi 4.200, ki niso želeli iz takšnega

ali drugačnega razloga, si tega niso uredili, in so se drugače odločili. Med njimi so v glavnem tudi tisti, ki so bili v JLA oziroma častniki jugoslovanske vojske. Normalno, če smo jih od tukaj izgnali, nagnali kot agresorje in če so s srcem verjeli v tisto jugoslovansko vojsko in v tisto Jugoslavijo, so pač s tistim šli. In pošteno je. Kapetan torej ostane na ladji, če jo poskuša rešiti in vse ostalo, če pa se ladja potopi, se on potopi z njo, če je odgovoren kapetan. To, kar sedaj zganjate v tej državi, je za mene popolnoma nesprejemljivo in za državljanke in državljanke te države, ki so že zdavnaj povedali, da tega ne dovoljujejo. Tudi v Slovenski ljudski stranki so že leta 2003, ko še mene tukaj sploh ni bilo, zahtevali in hoteli razrešiti ta problem tako kot so se dogovorili v takratni koaliciji. V takratni koaliciji je bilo dogovorjeno, da bodo imeli tako imenovani tehnični zakon in zakon, ki bo upošteval individualno obravnavo teh 4.200 ljudi, in seveda ugotavljanje dejanskega stanja. In jasno, aroganca takratne koalicije, večinskega dela, seveda koalicija pa veliki koaliciji tega ni dopustila. No, in danes se s tem ukvarjajo tisti manjši deli v koalicijski stranki, zato me ne čudi današnji izid Financ, kjer piše: "Gospodarstvo potrebuje čim manj negotovosti, Pahorjeva vlada pa je sinonim za negotovosti." In potem v Financah pravijo, da je sicer malo šlo Pahorju na roko, malo pa je sam k temu tudi pripomogel, da bi vse njegove koalicijske stranke, če bi bile volitve danes, le s težavo prišle v parlament. Saj me ne zanima, saj vem, zakaj to delate, očitno bi vam nekih 25.000 podeljenih, podarjenih nekih državljanstev, to bi verjetno tudi tako delali, kot smo včeraj na preiskovalki slišali: "Če hočete delati v naši občini, potem boste dali sponzorstev." Ali pa bi vi rekli tako: "Če hočete dobiti državljanstvo, potem boste volili LDS." 25.000 glasov bi pa verjetno bilo res toliko, da bi vas ponovno pripeljalo v parlament, glede na to, da tu v Financah pišejo, da vas verjetno, če bi bile danes volitve, več v parlamentu ne bi bilo. Od vladne velike stranke, Pahorjeve stranke SD, pa bi vendarle pričakoval, da bi si prebrali drugo in tretjo stanje Financ, kjer pravijo, da so glavne finance v Pahorjevih rokah in tukaj gospodarstveniki opozarjajo na to, na kar opozarjamo tukaj v opoziciji že vseskozi, pravzaprav celo lansko leto, kaj se dogaja. Tudi ti finančniki govorijo oziroma gospodarstveniki govorijo, da je treba pospešiti malo podjetništvo. Pravijo, da je treba sprostiti velike investicijske olajšave, da je treba bistveno poenostaviti črpanje evropskih sredstev. Kaj se dogaja glede črpanja evropskih sredstev smo razpravljali v tem parlamentu. Danes iz SVLR-ja dobivamo pošto, da nekateri projekti, ki se nadaljujejo iz prejšnjih projektov, prej so bili, kolega Gumzar, prej sva imela evropske projekte oziroma regijske projekte, danes pa ga nimava, pa saj tega midva kot župana res ne razumeva, tudi za...piše, da....

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Pukšič, vrnite se na temo, ki je na dnevnem redu.

FRANC PUKŠIČ: To je res. Ne govorim samo o nepomembnih temah, ampak govorim tudi o gospodarskih temah. In to bi prav vas v SD-ju moralo zanimati, če že one v LDS-u ne zanima. Nobenega razloga ni tega pošiljati na Ustavno sodišče, ampak ljudem je treba jasno in glasno povedati, kaj jih čaka. S tem jih ali pa nas čaka v tej državi še naslednjih 30.000 brezposelnih in tako dalje, ker bodo javne finance, ti gospodarstveniki govorijo, da je treba znižati javne finance, tu eden piše celo za milijardo in pol, s tem pa boste vi javne finance vsaj za kakšno milijardo povečali. To pomeni katastrofo za to državo. Že sedaj smo tako ali tako čez svojo višino prezadolženi. To, kar ste naredili v letu 2009 in načrtovali v letu 2010. Jaz seveda takšnega predloga delovnega telesa ne bom podprl.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Matjaž Zanoškar.

MATJAŽ ZANOŠKAR: Hvala spoštovani predsedujoči, spoštovana gospa ministrica, spoštovane kolegice in kolegi. S predhodnikom bi se mogoče strinjal v enem segmentu, takoj na začetku, ko je poudaril, da je mogoče kakšna tematika bolj potrebna razprave v Državnem zboru, vendar vem tudi, da izbrisani, da tudi ta tematika in problematika je potrebna, da se o njej spregovori, da se končno začne reševati. Ker gledamo na problematiko izbrisanih tudi s stališča notranje higijene, higijene države in uveljavljanja nekih visokih civilizacijskih norm in kulture, demokratičnosti in demokracije in potem se zavedamo, da kršenje človekovih pravic verjetno ne sodi v naše delo in ne sodi v neko mlado, demokratično državo.

Zgodovina je mati našo modrosti. In če bi pogledali zgodovino slovenske države in dogodke, ki so se vrstili, potem bi se lahko iz te zgodovine marsikaj naučili. Vse krivice, ki jih je država storila posameznikom in skupinam, je morala ali bo morala poplačati, povrniti in poravnati. Končno so proti koncu postopki o denacionalizaciji. In tudi nacionalizacija premoženja je bila tista, do katere je morala država sprejeti svoje stališče in poravnati vse krivice. Danes smo lahko pravzaprav zadovoljni, da je večina teh problemov rešenih in spravljenih pod streho. Izbrisani in krivice, ki so bile storjene takrat zaradi nevednosti naše mlade države in takratnega političnega sistema, so zanesljivo tudi tiste, ki jih bomo morali poravnati. Žalostno je, da je 18 let od tega, kar jih rešujemo, neuspešno. In tako kot sem rekel, če bi v naši državi vladala večja raven kulture ali civilizacijskih norm, potem bi zanesljivo ta problem že zdavnaj rešili. Moramo se zavedati, da je to problematika, ki jo spremljajo tudi druge države, monitoringi in druge institucije, ki se ukvarjajo s kršitvami človekovih pravic. In tu nismo sami in

smo pod lupo in ti bodo ugotavljali, kako smo uspešni pri reševanju tega problema.

Upali smo, da je s sprejetjem zakona nedavno nekako uveljavljena odločba Ustavnega sodišča in odpravlja nekatere manjše anomalije glede tega zakona, zakona o statusu državljanov drugih republik. In pričakovali smo, da smo na pragu uspešnega reševanja problema izbrisanih, vendar smo se nekoliko zmotili. Danes imamo zopet na mizah predlog, da se ta problematika rešuje prek referendumu. Ne bom sodil o tem, ali je referendum ustaven, ali je referendum potreben, ali nepotreben. Sodim lahko kvečjemu o tem, da bi bilo prav in umestno, in tako bom tudi glasoval, da se ta problem da naprej v presojo Ustavnemu sodišču, ki se bo opredelilo do tega, ali bi referendum imel kakšne ustavne posledice za vse tiste, ki jih obravnavamo. Sicer pa velikokrat je slišati, da je zakon tak, da bo izenačeval tudi tiste agresorje, okupatorje, vse tiste, ki imajo na sebi madeže iz let, o katerih se pogovarjamo, da bodo vsi ti dobili odškodnine, da bodo vsi ti dobili državljanstva. Naj rečem, da zaupam zakonodajalcu do take mere, da vem, da ne bo odškodnin. Vem, da ne bo državljanstev. Če pa so med njimi tisti, ki imajo madeže, torej okupatorji in agresorji, potem pa se mi zdi, da lahko toliko zaupamo našemu pravnemu redu in ustavni državi, da bodo tudi tisti, ki imajo, in če imajo, karkoli, odgovarjali po pravni poti, tako kot je potrebno.

Še enkrat, če gre za presojo na Ustavno sodišče, potem lahko osebno rečem, da spoštujem kot najvišjo avtoriteto pravnega sistema in ne vidim nobenega razloga, da ne bi se v prvi fazi opredelili do tega, da Ustavno sodišče da svojo odločitev in nas opozori na eventualne napake ali povzročanje večjih škod, ki bi jih lahko povzročil referendum. Hvala.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Silven Majhenič.

SILVEN MAJHENIČ: Hvala za besedo, gospod predsedujoči. Spoštovana ministrica, državni sekretar. Referendum je legitimna pravica. Koliko bo referendumov, pa ni odvisno od opozicije, ampak od sprejetih slabih odločitev koalicije. Smo predstavniki vsega ljudstva in bi bilo prav, da se odločitve sprejemajo takšne, da so za vse sprejemljive, in ne samo za posamezno politično opcijo. V Slovenski nacionalni stranki ocenjujemo, da je zakon slab in protiustaven, nesprejemljiv ter bo imel vpliv na proračun in ne, kot so predlagatelji zakona zagovarjali in dali v proceduro. Zakon ne izloča posameznikov, ki so špekulirali, in tiste, ki so sodelovali v napadu na Slovenijo. Tako se sprašujem, zakaj ni mogoče sprejeti takega zakona, ki bi bil sprejemljiv za vse, tudi za ljudi, ki bodo na referendumu odločali in ocenili naše delo v parlamentu. Argument moči je ves čas prisoten, kar je slabo za vso državo. In to, da dajemo zakone na tehtnico državljanom,

je slaba reklama. Referendumi niso potrebni, kajti včasih bi bilo pametneje denar vložiti v razvoj gospodarstva in za odpiranje novih delovnih mest. Ampak kot sem že povedal, referendum je legitimna pravica opozicije za dosego pričakovanih ciljev in pravic, seveda po zakonu vseh državljanov Slovenije.

Seveda pa ne morem mimo tega, kar se je zgodilo v zvezi z referendumoma na Odboru za notranje politiko. Ko je bil izglasovan rezultat 6:6 s čimer se vladajoča koalicija ni zadovoljila in je pritisnila na predsednika, češ, da je bilo štetje nepravilno. Se strinjam, da se je življenjsko kdaj tudi zmotiti. Ampak ko je šlo kdaj v korist opozicije, ste vedno primerjali to z odločitvijo sodnika v nogometu, ki ima vedno prav. Predsednik odbora ni dovolil vpogleda v posnetke nadzornih kamer, ki bi izbrisale sum nepravilnosti, tako kot sem predlagal, ampak je dal ponovno na glasovanje. Mnenje o tem pa si ustvarite sami. Ponovilo se je glasovanje, ki je bilo absolutno neupravičeno, kajti tu je pa res kazalo na pritisk na predsednika ali pa korupcijo, ki jo tako radi obešati Slovenski nacionalni stranki. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Ljubo Germič.

LJUBO GERMIČ: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Gospa ministrica, državni sekretar, kolegice in kolegi! 25. 6. 1991 je Skupščina Republike Slovenije sprejela Temeljno ustavno listino in na njeni osnovi tudi Ustavo Republike Slovenije. V zelo kratki predhodni navedbi dejstev, kaj je pripeljalo Republiko Slovenijo do tega akta, navaja tudi dejstvo, da SFRJ ne deluje kot pravno urejena država in se v njej hudo kršijo človekove pravice, nacionalne pravice in pravice republik in avtonomnih pokrajin. Torej v njen se hudo kršijo človekove pravice. In ko smo zapisali Ustavo Republike Slovenije, smo v tej ustavi definirali Ustavno sodišče in v okviru nalog Ustavnega sodišča ter v eni izmed alinej zapisali, da Ustavno sodišče odloča o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posameznimi akti. In če zdaj to povežemo, se je treba vprašati, ali je Republika Slovenija pozabila zakaj je sprejela Temeljno ustavno listino, zakaj je sprejela Ustavo Republike Slovenije, zakaj je postavila Ustavno sodišče, kot varuha ustavnosti, zakonitosti in presoje zakonskih aktov z ustavo. Če ni pozabila, zakaj je sprejela to ustavo, kar je tudi zapisala v utemeljitvi pred odločitvijo 25. junija 1991, potem danes ne bi smelo biti takšne diskusije, ki smo ji lahko priča od marsikatere poslanke in poslanca oziroma poslanskih skupin v Državnem zboru. Če spoštujemo odločitve Ustavne sodišča, ki govorijo o tem, da ima Ustavno sodišče pooblastilo in pristojnost presoje o odločitvah, ki govorijo o kršenju človekovih pravic, se je v tem primeru treba vprašati ali ta

država spoštuje njene odločitve v odnosu do kršenja človekovih pravic. In Ministrstvo za notranje zadeve s svojimi predlogi zakonov in ravnanji samo spoštuje odločitev Ustavnega sodišča, da je to, kar je bilo storjeno, krivično, v nasprotju z ustavo, s kršitvijo temeljnih človekovih pravic in temeljnih svoboščin, treba popraviti. Jaz mislim, da nimamo tako kratkega spomina, ko smo lahko doživljali občutke in grožnje, ko nam lahko nekdo izrazi svoje mnenje na način, da bi lahko pri tem prihajalo do kršenja človekovih pravic. In zato se mi zdi izredno pomembno, da Ustavno sodišče ponovno presodi ali bi bil zamik uveljavitve tega zakona, ki popravlja tiste krivice, o katerih je Ustavno sodišče že jasno izreklo sodbo, da je do teh krivic prišlo, torej da Ustavno sodišče presodi, ali bi neuveljavitev tega zakona, ki bi odmikal uresničevanje teh pravic, zopet pomenila kršitev temeljnih človekovih pravic in odmike od ustavnih določil Republike Slovenije.

Zato bom sam podprl predlog presoje skladnosti predloga zakona, ki ureja status izbrisanih, skladno z Ustavo Republike Slovenije, in da naj o tem presodi Ustavno sodišče. Kot državljani Republike Slovenije verjamem v institucije. In zelo pomembno je, da iz tega zbora Slovenkam in Slovencem sporočamo, da naj v institucije verjamejo tudi oni. Zelo težko je sprejeti argumente, da lahko na nekih točkah dopuščamo krivice, kršitev temeljnih človekovih pravic, da ne dopuščamo možnosti, kjer bo to dokazano v individualnih primerih, da je do teh kršitev prišlo, da ne dopuščamo, da nekdo na podlagi storjenih krivic, uveljavlja tudi odškodnino. Če bo to sporočilo tega zbora, potem mora biti to sporočilo jasno tudi za vse tiste državljanke in državljane Republike Slovenije, ki bodo kadarkoli v sporu in bodo spore dobili, pa se jim bo zgodila krivica. To krivico bodo dokazali, ampak za to krivico bodo lahko imeli samo pravico hlapca Jerneja, s katero ne bodo imeli kaj početi. Mislim, da gre za zelo pomembna sporočila, ki jih dajemo, ki morajo biti zelo modro in tehtno preiščena.

Takrat, ko so dvomi, je prav, da o teh stvareh odloča tudi Ustavno sodišče. Zato bom sam podprl sklep, da tudi o tej zadevi, ki je danes na dnevnem redu, presoja Ustavno sodišče. Hvala lepa.

PODPREDSEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospa Darja Lavtižar Bebler.

DARJA LAVTIŽAR BEBLER: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovani!

Močno upam, da se danes poslednjič v Državnem zboru ukvarjamo z odpravo posledic nezakonitega izbrisa iz registra stalnega prebivalstva državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. Tudi za ceno, da moramo danes še enkrat poslušati in slišati vse nebuloze, vsa čudaštva in namerna zavajanja s strani nekaterih opozicijskih

poslancev, ki jih prav nič ne ustavi pred ponavljanjem vseh teh neumnosti in pred vzdrževanjem in spodbujanjem sovražnega razpoloženja do izbrisanih. Žal, mnogih ne ustavijo ne jasne ustavne določbe, ne jasne odločbe Ustavnega sodišča, ne kritike in očitki s strani mednarodnih institucij in organizacij, ki se ukvarjajo z varovanjem in utrjevanjem človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Prav neverjetno pa je, da nekateri samooklicani ustavnopravni strokovnjaki in samooklicani borci za človekove pravice ne morejo razumeti, da je bil izbris nezakonit, da je to v več odločbah ugotovilo Ustavno sodišče, Ustavno sodišče v različnih sestavah, in da je Ustavno sodišče samo določilo, na kakšen način je mogoče izvršiti to njegovo odločbo za odpravo neustavnega stanja, na kar je bil seveda zakonodajalec tudi vezan. In prav to je opravil zakonodajalec, to je Državni zbor, ko je pred tednom dni sprejel ustrezno novelo Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav, naslednic nekdanje SFRJ, v Republiki Sloveniji. Prav zato je tudi nedopustno razpisati in izvesti referendum o tej noveli, ker bi se z njeno morebitno zavrnitvijo nadaljevalo neustavno stanje, ki po odločbi Ustavnega sodišča iz leta 2003 traja že polnih sedem let. Polnih sedem let! In bi v tem primeru lahko spet nastale in se nadaljevanje protiustavne posledice. Več kot skrajni čas je, da odpravimo ta velik madež protiustavnosti, protipravnosti in nedemokratičnosti z obličja naše države. In nikakršne eksotične razlage načel pravne države v slogu bana republike nas naj od tega ne odvrnejo. Načela pravne države zavezujejo k spoštovanju odločb Ustavnega sodišča ne le zakonodajalca, pač pa tudi volivce, kadar ti izvršujejo oblast neposredno, o čemer je bilo danes tukaj tudi nekaj govora, in je predmet referendumskega odločanja zakon, s katerim naj bi se odpravila neustavnost, ugotovljena z odločbo Ustavnega sodišča. Ustavno sodišče je to že večkrat povedalo, Ustavno sodišče v različnih sestavah. Kajti tudi Ustavno sodišče je zavezano k spoštovanju načel pravne države. To je tako preprosto in tako težavno za vse tiste, ki v resnici niso demokrati in ki imajo spoštovanje človekovih pravic samo na jeziku. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Jožef Jerovšek.

JOŽEF JEROVŠEK: Hvala, gospod predsedujoči. Spoštovani!

Res je, pomembna sporočila odhajajo danes iz te dvorane in pomembne vrednote so na preizkušnji, predvsem vrednota domoljubja, ki je bila na preizkušnji leta 1991, ko smo jo branili v vojni za osamosvojitve, vrednota samostojne slovenske države, ki so ji nasprotovali oziroma so jo hoteli preprečiti tudi nekateri, za katere se je vladna koalicija potrudila, da bodo odslej med privilegiranci slovenske države. Včeraj so na Odboru za notranjo politiko padle še zadnje maske vprašanju, kaj so pomembni cilji zakona. Bolj kot hude

finančne posledice so pomembne možnosti za mastne zasluge odvetnikov, ki bodo nastale s sprejemom tega zakona. Bolj kot kriterij dejanskega bivanja v Sloveniji vladajoče skrbijo interesi nekaterih, ki so najbolj delovali proti Sloveniji v času osamosvajanja. Med upravičenci so nekateri sodelavci okupatorja in zakon ne predvideva selektivne obravnave, ki bi takšne izločal. Zato je vladni poslanec včeraj izjavil, da je necivilizirano okupatorju reči okupator, da je to neetično. Poglejte, tudi vsi nemški oficirji in tisti, ki so delovali na našem ozemlju kot okupatorji, niso bili obsojeni. Pa vendar ni do sedaj nihče protestiral, da se jih lahko naziva okupatorje. Ko gre za samostojno slovensko državo in za desetdnevno vojno, ko se nam je hotelo to preprečiti, kjer se nas je hotelo trajno okupirati, pa je to neetično in necivilizirano. Se spomnite predsednika društva izbrisanih gospoda Todorovića, ki je takrat po nastanku rekel, da noče imeti nič s samostojno Slovenijo, ker je to necivilizirana država? Kakšna strašna koincidenca!? Zato se ni čuditi, jaz se ne čudim, da poslanec, ki je podpisnik peticije za ukinitvev Slovenske vojske in za izstop iz Nata in pripadnik stranke, ki se za to očitno zavzema, kar posledično pomeni ogroženost slovenske države, možen izbris slovenske države dolgoročno, če bi kaj takšnega resna politika in resneje ljudje vzeli v obzir, kajti to je prav gotovo zavzemanje za posledično ukinitvev slovenske države, za propad slovenske države, da ta isti poslanec danes pravi, da predlagatelji kažejo s predlogom za referendum podcenjevalni odnos do Ustavnega sodišča. Ja, to je bil danes in včeraj kolega Franco Juri. Da gre za razvrednotenje Ustavnega sodišča. Če se nekaj zahteva v imenu ustavnega člana, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo. Ampak še večja ironija in cinizem je, da to govori predstavnik stranke in opcije, ki je šla iz takratnega LDS-a, ki je striktno govorila v času prvega Ustavnega sodišča, da je na tistem Ustavnem sodišču celica takrat opozicijske stranke, da je to ekspozitura neke opozicijske stranke. Tisto pa je bilo dejansko razvrednotenje in omalovaževanje Ustavnega sodišča. In posledično zaradi takega stališča se takrat tudi javno niso priznavale nekatere odločbe in odločitve Ustavnega sodišča. Takrat je bilo trajno razvrednoteno Ustavno sodišče. In sedaj predstavnik te iste opcije drugim pri legitimni zahtevi za referendum, ki je v skladu s členom slovenske ustave, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo, govori o omalovaževanju, še enkrat to ponavljam, in razvrednotenju Ustavnega sodišča. Ta ista opcija danes izvaja neverjeten politični pritisk na Ustavno sodišče in domnevam, da je temu pritisku podleglo Ustavno sodišče, ko je ukinilo moratorij na zahteve varčevalcev Ljubljanske banke v Zagrebu in po ukinitvi tega moratorija že imamo odločbo sodišča, ni še pravnomočno, da bomo korektni, da je treba varčevalcu v Zagrebu plačati odškodnino in obresti. Veste, kakšne milijarde to pomeni? Kljub temu, da je bilo v sukcesiji podpisano in ratificirano, sprejeto, da se te

zahteve ne rešujejo tukaj, ampak preko baselske banke. In seveda to je paralela, kaj se bo zgodilo z uveljavitvijo tega zakona, teh zahtevkov po odškodninah, po ne vem kakšnih zahtevkih in poravnavi ne vem kakšnih krivic, ne bo možno preprečiti. Ogromno jih bo, to bo nadalje zlomilo slovensko državo na finančnem področju. In to je gotovo nezaslišana stvar. Ampak po mojem globokem prepričanju zakonske rešitve, ki med drugim tudi nekaterim pripadnikom okupatorja dajejo osebne pravice, takšna zakonska rešitev ne more biti v skladu z Ustavo. To je tudi v nasprotju z mednarodnimi konvencijami. Po naravnem pravu okupatorju ni dovoljeno diktirati pravnih rešitev na ozemlju, ki ga je želel okupirati. Sedaj pa imamo situacijo, ko so nekatere izpostave bivših okupatorjev dosegle s svojimi zvezami, da se je država pahnila v tak položaj. Če še velja ustavna določba, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo, potem je referendum edina legitimna in ustavna pot, da se takšne rešitve, ki so v temeljnem nasprotju z Ustavo in z naravnim pravom, zavrnejo. Ta zakon, ne samo, da je bil postopkovno nepravilno obravnavan po hitrem postopku, imel bo hude finančne posledice. Zakon ni selektiven in ne znamo si zamišljati, kako hude bodo posledice v tej resni stiski države, v ekonomski in finančni krizi, kakšne koncesije se želijo dati nekaterim oziroma oškodovati tudi tistih 170 tisoč ljudi in vse ostale državljane Slovenije, ki so bili takrat in so danes lojalni državljani Slovenije. Mi smo in jaz sem za to, da se popravijo krivice tistim, ki so bili oškodovani, ki so jim krivice zgodile. Vendar ne morem sprejemati, da so sodelavci okupatorja, in tisti, ki so govorili, da bo to necivilizirana država, ki je ne priznavajo, danes dobitniki. Zavedam se tudi, da je Ustavno sodišče v težavnem položaju, zato, ker so bile storjene nekatere rešitve iz obdobja, ko je bil pravni zastopnik, poznejši pravni zastopnik izbrisanih, še ustavni sodnik, gospod Krivic. To je jasno. On je imel primer izbrisanih v obravnavi, je bil na vrsti na Ustavnem sodišču, pa ga več let ni reševal. Čakal je na novo sestavo Ustavnega sodišča in šele potem je predložil Ustavnemu sodišču. Dobesedno, izsilil je, s pomočjo opcije seveda. Na podlagi tega so se potem producirali nekateri akti in bilo je preračunljivo delano proti Sloveniji, proti vrednotam domoljubja ...

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Jerovšek, mag. Krivica ni tukaj, bodite prijazni.

JOŽEF JEROVŠEK: To smo že večkrat povedali, in to je tisti, ki ...

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Večkrat ste vi povedali in večkrat ste dobili tudi pisni in ustni odgovor pa mu ne verjamete. Lepo prosim, ne o ljudeh, ki jih ni tukaj.

JOŽEF JEROVŠEK: To so eksaktne stvari in tisti, ki nas danes poslušajo, naj bodo dobro obveščeni. Zaradi tega in takšnih razlogov in zaradi domoljubja je tu treba imeti prave rešitve, ki jih lahko sprejme samo ljudstvo, ki, sem prepričan, bo ta vaš poskus ponižanja Slovenije zavrnilo. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo za repliko ima gospod Franco Juri.

FRANCO JURI: Hvala, gospod predsedujoči. Spoštovani kolega Jerovšek. Leta 1988, ko smo nekateri bili zraven in smo ustanavljali ožji kolegij Odbora za človekove pravice, mimogrede, vas nisem videl takrat in tudi kasneje, 1989 leta v Cankarjevemu domu, ko smo se borili za demokracijo v Republiki Sloveniji, ne vem, če ste bili zraven, takrat smo se borili tudi za to, da bi se sleherni državljani in državljanka lahko podpisal pod sleherno peticijo brez sankcij ali okrca, niti od tako uglednih poslancev, kot ste vi gospod Jerovšek.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Vito Rožej.

VITO ROŽEJ: Hvala za besedo predsedujoči, kolegice in kolegi. Tudi današnja obravnava te teme daje vtis, da gre za nek epohalen razhod ali pa boj med dobrim in zlim. Kadar je tako, je seveda močno važno, da je resnica tisto vodilo, ker po njej lahko sklepamo o dobrem in slabem, vsaj sam si tako stvari, mogoče naivno, pa vendarle razlagam. Zato me je zelo zmotila in pravzaprav tudi prizadela navedba o zahtevi za razpis referendumu pod 5. točko, zadnji odstavek, kjer predlagatelji opozarjajo na, do ljudi, ki spoštujejo vrednoto domoljubja, to pač navajam, naravnost srhljiv sovražni govor, ki si ga je privoščila sedanja oblast, ki je v eni od razprav v Državnem zboru ob sprejemanju spornega zakona kar izenačila osamosvojitve zaradi tako imenovanega "izbrisa" - dejansko je šlo le za prenos med evidencami s holokavstom, kar je nepojmljiva žalitev judovske skupnosti in vseh, ki smo Slovenijo v dobri veri soustvarjali in branili. Ta razprava je bila moja razprava, ki pa se je glasila takole: "Seveda je mogoče trditi, da izbrisa ni bilo, tako kot se še danes najdejo ljudje, ki trdijo, da holokavsta ni bilo. Te trditve so možne, resnične pa seveda niso." Jaz sem torej primerjal resničnost trditve, da je kaj obstajalo ali pa ni obstajalo, niti besede nisem rekel o osamosvojitvi.

Prepričan sem, da s tem nisem žalil judovske skupnosti niti najmanj pa tudi tiste, ki so Slovenijo v dobri veri soustvarjali in branili. 31 se vas je podpisalo pod to. Jaz sicer za kolego Grimsa in kolega Jerovška ne mislim več, da bi bila tista iskalca resnice, in da bi ju v resnici zanimalo, kaj je kdo rekel. Slišita pač tisto, kar želita slišati. In tudi potem, ko ju lahko na to človek opozori, ne bosta

spremenila mnenja, ne bosta se opravičila. Na to sem se že navadil. Ostalih 29 pa ne vem, če si resnično to mislite o meni in o mojem navedku, ki sem ga tukaj prebral iz magnetograma - lahko seveda tudi sami preveriti, 8. marca je to bilo - potem ne razumem, kako se lahko podpisujete pod ta navedek ali pa navedek v tem istem zahtevku pod 8. točko, ki je sicer blažji, moram priznati "ter razpravami vladajočih, ki izenačujejo proces osamosvojitve in holokavst". Jaz nikakor ne izenačujem proces osamosvojitve in holokavst.

Bom pa rekel tole, da izbris ni bil del slovenske osamosvojitve, mogoče pa je bil del slovenske pomladi. Slovenska pomlad in slovenska osamosvojitve nista eno in isto. Vsaj zame ne. Na mnogih točkah sovpadata, na točki izbrisa pa prav gotovo ne. Zato bi bilo treba reči, da materija, ki jo ta zakon rešuje, ni ustavna materija, zato bi jo bilo tudi popolnoma deplasirano reševati z ustavnim zakonom. To bi pravzaprav pomenilo žalitev, skrunitev slovenske ustave, ki je sicer dobra, s takim dodatkom bi bila pa seveda zelo omalovaževana. Kolega Germič je prej povedal tudi enega od razlogov, zakaj je ta država nastala, na kakšnih premisah demokratičnih človekovih pravic. Zato bi bilo dobro, da bi se tega zavedala. Veliko je bilo danes tu rečenega o vrednotah. Očitno se zelo razlikujemo v tem, kaj te vrednote domoljubja pomenijo, na katerih ta država v resnici sloni. Pri vseh teh razpravah pogrešam samo še, da se bo začelo govoriti - včasih se je govorilo o "tekovinah revolucije", zdaj se bo seveda o zaslugah za osamosvojitve in tako naprej. Vedno manj bo tudi v tej dvorani tistih ljudi, ki so osebno pripomogli k temu, da se je v desetdnevni vojni zgodilo, kar se na naše veliko veselje je zgodilo. In upam, da bodo temu primerne in bolj racionalne tudi razprave, ki bodo razumele, da bo od vseh dogodkov pred 20 leti tisto, kar bo ostalo, v prvi vrsti slovenska ustava in njen tolmač Ustavno sodišče. In to bodo tiste vrednote, ki bodo ostale.

Mogoče je reči, kot sem že prej omenil, da izbrisa ni bilo, kot je mogoče reči, da holokavsta ni bilo. Mogoče je izbrisu reči prenos iz ene evidence v drugo, tako kot je holokavstu mogoče reči "Endlösung". Razlika je pa mnogo več kot samo jezikovna. Razlika je pa globoko vrednostna.

18. marca leta 1414, na današnji dan torej pred 596 leti, naj bi naši predniki na Gosposvetskem polju ustoličili zadnjega karantanskega vojvodo, z običajem, ki nam je, upam, da vsem znan. Ta dogodek je bil tudi vodilo ameriškemu predsedniku Jeffersonu pri pisanju ameriške ustave; bil je eden od demokratičnih zgledov za nastanek tega. Jaz upam, da ta narod v teh 600 letih ni izgubil te rahločutnosti, ki jo je premogel takrat, da bo tudi danes razumel, kaj so človekove pravice in kaj je demokracija, jih znal spoštovati, in da bo Ustavno sodišče presodilo, kot mora, mi bomo pa to odločitev znali spoštovati. Hvala.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Gospod Jožef Jerovšek, prosim.

JOŽEF JEROVŠEK: Hvala lepa. Gospod predsedujoči, bili ste včeraj na odboru in natančno veste, da niti z besedico niti slučajno nisem polemiziral z nekdanjimi izjavami gospoda Rožeja. Mislil, da besede "izbris" sploh nisem uporabil. Vem pa, s kom sem polemiziral, kar tudi vi dobro veste in bi ga morali opozoriti ob takšnem ravnanju. Je pa to zavajajoče, manipulativno in poskus diskreditacije, kar gospod Rožej vedno počne. Še posebej je nezaslišano, da nekatere, ki so na odboru strokovno pojasnili, da ni bilo tehničnega izbrisa, med njimi gospod mag. Debelak, nekdanji državni sekretar, in zdaj gospod Rožej enači takšne s tistimi, ko vemo, kateri svetovni voditelj govori, da holokavsta ni bilo. To je zaničujoče. In, gospod predsedujoči, takšne sovražne govore do, recimo, danes gospoda Debelaka, bi morali preprečiti oziroma gospoda Rožeja opomniti. Ko je gospod Debelak ekselentno, perfektno nastopil pred odborom, ste vsi gledali v tla. Niste imeli ne enega vprašanja ne enega odgovora. Kajti zelo ekspertno je pojasnil, kaj je bilo. In jaz sem na podlagi njegovega in Šterovega tudi predlagal sklep, da upravni delavci, ki so bili takrat v upravnih enotah, so ravnali v skladu z zakonodajo in legitimno. Vi ste tak sklep zavrnil. Še enkrat vas pozivam: vložite tožbe, obtožnice proti tistim, ki so po vašem mnenju, ker ste zavrnil tak sklep, da so ravnali legitimno in v skladu z zakonom,...

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Jerovšek!

JOŽEF JEROVŠEK: ...storili kazniva dejanja. To storite!

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Jerovšek! Za repliko...

JOŽEF JEROVŠEK: ...in vas bo sodilo slovensko ljudstvo.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Jerovšek!

JOŽEF JEROVŠEK: ...ki tako podtikajo...

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Čas za repliko...

JOŽEF JEROVŠEK: ...kot gospod Rožej danes...

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: ...vam je potekel.

Hvala lepa.

Besedo ima gospod France Cukjati.

FRANCE CUKJATI: Hvala za besedo.

Vprašanje, s katerim se danes ukvarjamo, je že zelo staro. V vseh treh mandatih od kar sem tukaj smo se z njim

ukvarjali. Ampak vedno znova pa moram povedati naslednje, ker mnogi ne vedo tega - očitno - še vedno ne. Slovenska demokratska stranka ni nikoli preprečevala, da bi se to vprašanje dokončno rešilo. Slovenska demokratska stranka ni nikoli rekla, da se ne smejo popraviti krivice, ki so morda nastale. Vložili smo celo dvakrat zakon, ki bi to elegantno rešil in popravil vse krivice. Pa nismo uspeli. In tudi zdaj, spoštovani kolegi, mi ne nasprotujemo, da se razreši vprašanje, kot zahteva Ustavno sodišče. Vendar vedno znova prihaja do problema - različnost pristopa. Mi smo vedno zagovarjali, da je treba pristopati tako kot, recimo, pri popravilu krivic žrtvam vojnega nasilja, kjer je vsaka oseba sama dolžna sprožiti postopek in dokazovati svojo odškodnino. In tudi odškodnina je z zakonom omejena, kajti slovenski narod, slovenski budžet ne prenese nepregledne in neskončne poprave krivic. Ne prenese. Ohraniti moramo stabilno državo, kolikor nam bo uspelo, verjetno ne v tem mandatu.

In še eno vprašanje je, ki nas resnično razdvaja. Ne samo, da v tem zakonu vi pavšalno počez rešujete vprašanje, rešujete bonitete in priznavate te pravice, ne glede, ali so osebe upravičene ali ne, ali so kaj takrat storile glede spoštovanja slovenskih zakonov, ki je zahteval reševanje njihovega statusa, ali pa so morda doživele resnično krivično obravnavo. In tudi glede števila upravičencev, nikoli ne bom verjel, da je kar tako čez noč z 18.000 prešlo na preko 25.000. Gospodje, v 15, 17, 18 letih je od 18.000 ljudi najmanj 4.000 umrlo po naravnem poteku. To se pravi, da je novih oseb ne 7.000, ampak 11.000 novih. Od kod so se vzeli? Boste rekli, ja, to so otroci tistih, ki so se med tem rodili. Spoštovani, od 11.000 je bilo od tega žensk morda 2.000, ki bi bile sposobne rojstva. To se pravi, da je vsaka rodila šest otrok. Ne govoriti, da je to upravičeno. Tukaj so računi, ki jih mi ne kupimo, ne sprejmemo.

Zakaj taka krivica, tak odnos do naše zahteve do referendumu? Poglejte, tudi odločbo Ustavnega sodišča je Državni zbor dolžan spoštovati in spremeniti, urediti to v zakonu. Kako to uredi? Na kakšen način? Ali z eno besedo, ali z enim stavkom, ali z desetimi členi, ali tako obarva to rešitev, ali drugače, to pa je stvar Državnega zbora.

Samo en primer glede vašega spoštovanja ustave. Mi smo pred kratkim imeli šest pokrajinskih zakonov. V ustavi piše: "Slovenija ima pokrajine, ki opravljajo dolžnosti širšega lokalnega pomena." To je v ustavi, pa ste zavrnil te zakone, torej ste ravnali proti Ustavi. In ne govoriti, da mi delujemo proti Ustavnemu sodišču, proti Ustavi, ker želimo, da o naši odločitvi v Državnem zboru odloči končno tudi ljudstvo. Zavrnitev zakona ni nič protiustavnega, kot zavrnitev pokrajinske zakonodaje ni bila protiustavna poteza. Ni bila. Kajti lahko Državni zbor razreši vprašanje pokrajin na drug način, kot smo predlagali. Ampak bo dolžan enkrat to storiti. Zavrnitev pokrajinske zakonodaje ni bila protiustavna. Tudi

zavrnitev tega zakona ni protiustavno dejanje. Kajti mi ne govorimo, ne sme se tega rešiti, ampak rešiti je treba drugače, bolj državotvorno, bolj pošteno do vseh, ki živimo, in pa tudi do vseh tujcev, takrat tujcev, ki so sprejeli slovensko zakonodajo, ki so poskrbeli in šli za tistih 500 tolarjev ali koliko v petih minutah rešit svoj problem na upravno enoto. In so ga rešili, pa so potem morda tolkli brezposelnost, nizke plače, minimalne plače vse doslej, sedaj bo pa nekdo drug, ki je bil odsoten, ki je izigraval te zakone, dobival, verjemite mi, kmalu za vse socialne podpore za nazaj, z obrestmi vred.

Spomnim se takrat, ko so odhajali nekateri iz Slovenije, ko sem bil v ambulanti in moram reči, jaz sem imel dobre odnose na Vrhniki tudi z oficirji JLA. Bili smo prijatelji. Nič sovražnega ni bilo med nami. Ko sem prepričeval enega od njih, prepričeval, naj vendarle njegova družina ostane v Sloveniji, naj ne hodi, naj ne hodi, zakaj, naj ostane v tistem vojaškem stanovanju, je pa rekel: "E, doktore, vratit čemo se!" Ja, res se bodo vrnili. Res se bodo vrnili. Pa bi takrat najmanj stalo, vedeli so, kaj morajo narediti, vedeli so. Meni se smili ta družina, ki je potem bežala v Krajino, pa potem v Beograd. Tu pa tam so se vrnili in prosili, če se da kaj pomagati. In so tolkli revščino. Meni se smili ta družina. Samo ni Slovenija kriva tega. Nismo mi dolžni povrniti škode. Kaj smo naredili, če niso hoteli, če so morda iz strahu pred propagando ali pa od pritiska JLA, pa Kosa, niso uredili svojega statusa. Nismo mi krivi, ni Slovenija kriva, gospodje. Naj tisti, ki so jih prepričevali, ki so jim preprečevali, ki so jim grozili, če bodo rešili status ali pa sprejeli slovensko državljanstvo, naj jim tisti vrnejo škodo. Nimam nič proti, če pridejo nazaj in sprejmejo državljanstvo, nič proti. Naj pridejo. Vendar ne, da bomo mi tisto, kar je zakrivil Kos, kar je JLA zakrivila, ker so pod pritiskom morda zavrnil ali ignorirali slovensko zakonodajo, da bi Slovenija plačevala škodo. In še enkrat pravim, če bo Ustavno sodišče vi ste nekorektni, nepošteni, da pravite, da bo ostala ustavna nedoslednost oziroma protiustavno stanje, če ta zakon ne bo sprejet. Tudi pokrajinski zakon ni sprejet, tudi ta ni sprejet, gospodje, to ste vi krivi, pa vas ne obtožujemo, ker upamo, da boste to na drug način rešili. Upam, da se bo tudi Ustavno sodišče zavedalo tega, da s tem vprašanje ni rešeno, da se bo lahko rešilo na drug način - Državni zbor ni nikoli rekel, da tega nočemo rešiti - in da mora spoštovati osnovni člen demokracije, ki je v ustavi, in sicer oblast ima ljudstvo. Ima pravico ljudstvo odločiti o taki rešitvi, kot ste jo predlagali.

Upam, da bo Ustavno sodišče vendarle zmožno odločati manj politikantsko, kot je že v podobnih primerih.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Bogdan Barovič.

BOGDAN BAROVIČ: Hvala lepa, gospod predsednik! Jaz bi rad začel z eno, mislim, da zelo pošteno, primerjavo, ki upam, da jo bodo koalicijski kolegi poslušali. Jaz upam, upam, da je 90 poslank in poslancev prepričanih, da ima Slovenija prav, ko trdi, da je Piranski zaliv celovit in slovenski. Vsi se s tem strinjamo, pa vendar ste dali možnost tretjemu, da odloči o tem, v kar smo mi prepričani. In sedaj to primerjam samo z današnjim dnevom. Večina je prepričana, da je ta zakon pravičen in dober. Prav. Ampak dajte ga enako v presojo in odločitev tretjemu, ne nekemu tretjemu, temveč ljudem. To bi bilo pošteno. Jaz sem v to prepričan, da je to pošteno.

Drugič. Jaz že vedno upam in verjamem, da smo parlamentarci izvoljeni s strani ljudstva in da, kolikor lahko, po večini izražamo njihova mnenja in pomagamo, kolikor lahko, tistim ljudem, ki so nas izvolili. Če je večina, 48 poslank in poslancev, pri sprejemu omenjenega zakona odločala v imenu ljudstva, bo v 48% to ljudstvo na referendumu reklo: "Ne zakona ukiniti, zakon je dober." Če pa bo večina ljudi na referendumu rekla: "Ne, ta zakon ni dober", to pomeni dvoje, ali je dejansko zakon slab, pri tej obilici se to lahko zgodi, ali pa tisti, ki so bili za ta zakon, niso spoštovali volje ljudstva. Jaz ne vidim nič slabega v tem. Nič slabega ni urediti status. Imam mnogo prijateljev, ki niso po rodu Slovenci, so iz vseh držav bivše Jugoslavije, mnogo jih imam, znancev, bom rekel, tovarišev, prijatelji so redki na sploh, niti enega ne poznam, ki nima neurejenega statusa, ki ga je uredil takoj leta 1990 in kasneje ali pa si ga je uredil še mnogo kasneje. Verjamem tudi, da je nekaj ljudi, ki se jim je na tem področju resnično zgodila krivica. In te ljudi je od osebe do osebe potrebno spoznati, jim povedati, da se opravičujemo za storjeno krivico in jim jo je treba popraviti. Veste, vsi vemo, da če uradno pravno priznamo, da smo nekomu storili krivico, je logična posledica, da se ta krivica poplača. S tem, ko naj bi bila storjena krivica približno okoli 27.000 ljudem, jim ni bila storjena samo krivica, kar se tiče stalnega prebivališča, teh 27.000 ljudi potem ni imelo nobene socialne pravice, nobene zdravstvene pravice, ni imelo ne nazadnje ne pravice do dela in še marsikatera pravica naj bi jim bila tako kršena. In če bi jaz bil med njimi in če bi mi vi priznali, da ste storili krivico, pa tudi vi v srcu in v glavni zdaj mislite popolnoma enako kot jaz, ja, seveda bom zahteval popravo te krivice tudi na področju poravnave vsega, vseh stroškov, ki sem jih imel v tem času na področju sociale, na področju zdravstva, na področju izkoriščanja vrtcev, šol in tako naprej. Iluzorno je trditi, da ni tako. Je tako. Zato je zahteva za referendum. Ne zaradi besed, ki sem jih slišal: nedopustno, nebuloze, čudaštva, neumnost in tako naprej. To sem slišal s strani tistih, ki pravijo za nas, da imamo stalno sovražni govor. Mi imamo sovražni govor, vi pa pametne. Uporabljate pa popolnoma iste besede, kolegice in kolegi. Iste

besede, kot mi. Vaše besede so pametne in razumne, naše pa so sovražni govor. To dokazuje, da v osnovi nočemo storiti nekaj v korist tretjega. V osnovi je to tukaj notri "Obračun pri O.K. Corralu", kjer ena stran strelja na drugo, kar tako in brez zveze. Vaš kolega iz SD-ja mi je danes lepo povedal, čudno, da smo vsak posameznik tako fajn ljudje, vsi skupaj nas pa je lahko sram, kakšni smo. In je rekel najlepši stavek, kar sem jih slišal zadnje čase. Saj ima lahko vsak svojo barvo. Ampak vsi skupaj moramo pa gledati eno lepo mavrico različnih barv. Jaz pa k temu dodajam, temu lepemu: kolegice in kolegice, ampak ta mavrica ni samo rdeča ali pa črna ali pa bela, ampak je sestavljena iz več barv. Prav je. Če bodo ljudje rekli, da je ta zakon pošten, pravilen, naj velja. Če bodo ljudje rekli, da ni, bo treba sprejeti drugega. In še popravek koalicijski strani, ko sem slišal, da tudi ljudstvo je zavezano s strani Ustavnega sodišča, da tudi ljudstvo ne sme ničesar več reči in narediti, če je Ustavno sodišče reklo, tako bo. Tukaj se pa krepko motite. Kajti ni Ustavno sodišče postavilo ljudi, ampak so ljudje postavili Ustavno sodišče. Hvala bogu, da imamo referendum kot še edino obliko, kjer lahko, upam, da na miren način ljudje povedo tisto, kar bi morali mi v njihovem imenu povedati. In če mi ne znamo in nočemo, naj to storijo ljudje. Prav in pošteno bi bilo, da na referendumu rečejo "ja" temu zakonu ali "ne" temu zakonu. Če bodo rekli "ja", boste zmagali in boste potrdili, da imate prav. Če bodo rekli "ne" pomeni, da nekaj ni v redu in bo treba sprejeti drugačen zakon - ki pa bi bil danes sprejet in ne bi bilo te seje in tudi ne bi bilo zahteve po referendumu, če bi nekatere elemente, ki so bili vključeni v amandmaje ob razpravi o tem zakonu, dobronamerno sprejeli. Kot na primer, da bi ta zakon v enem od členov jasno opredelil, da gre za popravo krivic na moralnem in formalnopravnem področju, da pa izključuje kakršnokoli finančno popravo krivic. In sem prepričan, da bi bila ta zgodba tik pred zdajci, če ne že končana, brez današnje seje.

Skratka, rekel bom še enkrat, upam, da imamo vsi radi Slovenijo in smo prepričani, da je Piranski zaliv naš, ampak smo rekli "tretji naj odloči," kljub temu. In upam, če ste prepričani, da je ta zakon dober, kljub temu recite, naj tretji odloči in to potrdi. Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Miro Petek.

MIRO PETEK: Hvala za besedo.

Danes je tu veliko govora o krivici in pravici. Krivica vselej išče pravico, vendar je vprašanje, kdaj in kolikokrat jo najde. Sam se strinjam, da je izbrisanim treba poplačati krivico, tudi finančno, za vse, kar se je zgodilo, seveda je pa vprašanje, komu in koliko. Nagrajevati tiste, ki pa so

drugim povzročili velike krivice, to pa zagotovo ni pravično, s čimer se verjetno vsi strinjamo.

Pri tej temi se lahko spomnimo tudi vprašanja denacionalizacije in v tej zvezi vprašanja krivic, krivde, poplačila teh krivic. Komunistična oblast je takrat tem ljudem kmalu po vojni vzela premoženje, nekaterim tudi življenje. In ko se je pri nas začelo govoriti o denacionalizaciji, je marsikdo na drugi strani rekel: "Ja, denacionalizacija - da, poprava krivic - da, toda s tem ne smemo delati drugih krivic." Torej, vrniti premoženje, dati odškodnino vsem tistim, ki jim je bila krivica storjena. Toda tisti, ki so takrat sodelovali z okupatorjem, ki so že dobili kakršnokoli odškodnino, ki niso imeli urejenega državljanstva, tisti pač niso mogli sodelovati pri vprašanju denacionalizacije, in prav je tako. Torej, denacionalizacija, ki še danes traja, se je obravnavala od primera do primera. In tu mogoče lahko potegnemo neko analogijo z vprašanjem izbranih. Tudi pri izbranih bi morali iti od primera do primera, da ne bi na ta način povzročali nekih novih krivic, krivic drugim; to je tistim, ki so si v določenem roku pridobili vse potrebne dokumente, ki so si pridobili svoj status. In na drugi strani tudi tistim, ki so, na primer, na strani slovenske policije ali teritorialne obrambe bili vojno na Holmcu ali v Dravogradu. Mislim, da se boste strinjali, da ni prav, da dobi status izbranih nekdo, ki je v Dravogradu, na Mariborski cesti demoliral stanovanje in je simbolno pognal kroglo skozi zbrana dela Ivana Cankarja. Nato se je za nekaj let umaknil v Srbijo, prišel nazaj v Slovenijo in danes ima status izbranih.

Na drugi strani smo v Sloveniji z nekim visokim družbenim statusom, tudi z materialnim blagostanjem in družbenim ugledom naredili ljudi, ki so se sredi 90. let veliko angažirali v aferi Vič-Holmec. Spomnite se, takrat so slovenske policiste in teritorialce razglasili za vojne hudodelce. In mislim, da doslej se ni nihče še opravičil, nihče ni sprejel kakšnega zakona. Razglasiti nekoga za vojnega hudodelca ali za morilca je to seveda zelo huda obtožba, in to brez kasnejšega opravičila in v funkciji nekih zelo pritlehnih političnih iger. Imamo tudi primer ljudi, ki so na koncu streljali na naše policiste in vojake. Dva policista sta na koncu umrla in danes so se ti ljudje razglasili za izbranih in naša družba jih je povzdignila na simbolno raven varovanja človekovih pravic oziroma kršenja človekovih pravic. In moram reči, da so Korošci glede tega precej ogorčeni. Imamo na Koroškem že primere, ko se vlagajo obtožbe, tožbe vlagajo tisti, ki pred lastnim izbrisom in po izbrisu niso spoštovali slovenske zakonodaje nikoli. In seveda sodišče jim bo to zagotovo ugodilo.

V uvodnih nagovorih smo nekaj slišali okrog štetja primerjave slovenske manjšine v Italiji, na avstrijskem Koroškem in primerjavo med izbranimi in manjšino. Ta

primerjava je po moji oceni precej težka. Izbrisane smo v Sloveniji večkrat šteli in večkrat smo prišli do zelo različnih rezultatov. Izbrisane v Sloveniji štejemo tako, en izbrisan plus en izbrisan plus en izbrisan plus en izbrisan plus en izbrisan in tako naprej, da se ustavimo nekje pri številki 26.000. Nacionalistične desničarske sile na Koroškem štejejo slovensko manjšino povsem drugače, enkrat Slovenec, krat enkrat Slovenec krat en Slovenec je en Slovenec. Hvala.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima mag. Franc Žnidaršič.

MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Spoštovane kolegice in kolegi. Predlog odbora bom podprl, ker je skrajni čas, da se udejani odločba Ustavnega sodišča in odpravi neustavno stanje, kar zadeva izbrisane. Ob tem naj povem, da sem prepričan, da je vztrajanje pri tem, da se ta stvar ne reši, nevarna zaradi tega, ker bi lahko podobna usoda doletela vsakega izmed nas, ki se ne strinja s pobudniki referendumoma, če bi ponovno prišli na oblast in bi podoben način uporabili za kratenje demokratičnih, pa tudi človekovih pravic slehernemu, ki ni naš in ga želijo znotraj delitve v Sloveniji proglasiti za sovražnika. Če imajo predlagatelji referendumoma imena prevarantov, goljufov, zločincev, agresorjev, ki so storili zločine in kazniva dejanja - na dan z njimi! Sam sem jih pripravljen prijaviti preiskovalnim sodnikom in organom pregona, zato da ne bi zaradi tistih, ki so kaj takega storili, trpelo 5.000 otrok, nad 8.000 žena znotraj izbrisanih in vsi drugi, tisti, ki teh grehov zagotovo nimajo. Posploševanje je podlo dejanje, je barabija, ki ne spada v demokratično ravnanje, v demokratično obravnavo tega zakona, ki ni nič kriv. Dati zakon ljudem, o katerih govorite, v presojo, je pač popolna manipulacija. Večina ljudi, ki bi prišli na referendum, zakona sploh prebrala ne bi in bi se potem odločali po tistem vzorcu resnice, kot jo trosijo predlagatelji, ki ponavljajo vedno znova, da je pač zakon tisti, ki bo nagradil agresorje, zločince, prevarante in take naprej. Nihče od izbrisanih ni bil dolžan urejati svojega statusa. Zaradi tega ta očitek popolnoma izmišljeno postavlja te ljudi v neko krivdo, ki je nimajo, in v neko kazen, zaradi katere naj dolga leta trpijo krivico po odvzemu osnovnih človekovih pravic.

Seveda je lepo slišati diskutanta, ki je dejal, če bi bil sam na tem, da mi je bila storjena s strani države krivica, bi pričakoval in terjal, da se popravi. Zanimivo pa je, da isti diskutant potem ugotovi, da je tistih, ki se jim je to zgodilo, preveč in da bi bil strošek prevelik, če bi tudi oni kot množica stopili na plan s svojimi zahtevami po materialnem poplačilu krivice, ki so jim bile storjene. To je nenačelno in hudo problematično stališče, s katerim se nikoli ne bom strinjal.

Težava je tudi v tem, da predlagatelji za vsako ceno, celo z referendumom želijo zrušiti zakon, ki udejanja odločbo Ustavnega sodišča. To je dodatno dokaz, da predlagatelji ne spoštujejo odločb Ustavnega sodišča niti takrat, kadar neko dejanje evidentno krši človekove pravice, in se čudijo, da predlagamo, da bi Ustavno sodišče o tem reklo zadnjo besedo, ali je predlog za referendum sploh možen in upravičen ter utemeljen ali ne. Sam sem trdno prepričan, da bo Ustavno sodišče odločilo, da takšnega referenduma ni mogoče izpeljati, kajti na enak način bi lahko na referendum dali vprašanje, ali so vsi državljani za to, da bi imeli enako plačo zaposleni, ali vsi enako pokojnino in tako dalje.

Jasno je, da bi populistična namera dati ljudem zadnjo besedo pri tem, kako naj se stvari urejajo, izzvenelo v absurde, v povsem nesprejemljivo stanje ne samo duha, ampak tudi razvoja dogodkov v državi, čemur nasprotujem in se s tem nikoli ne bom strinjal. Sam sem prepričan, da bo Ustavno sodišče odločilo tako, kot smo predlagali, sam med podpisniki predloga, da to obravnava Ustavno sodišče, samo zato nisem naštet, ker me ni bilo tukaj fizično, da bi lahko sopedpisal ta predlog, ki je več kot nujen zato, da bi preprečili referendum, ki ne nazadnje tudi nekaj stane, predlagatelji pa imajo polna usta tistega, da bi morali tak denar dati ljudem za kruh. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Gospod Jerovšek, izvolite.

JOŽEF JEROVŠEK: Hvala lepa, gospod predsedujoči.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Ampak proceduralno.

JOŽEF JEROVŠEK: Ja. Pozivam vas, da opomnite predgovornika zaradi hude žalitve slovenskih volivcev in slovenskih državljanov. Rekel je namreč: dati zakon izbrisanih na referendum je popolna in huda manipulacija, kajti večina ga ne bi razumela. Tako žaliti slovenske državljane in volivce, da so opravilno nesposobni, v tem zboru in v tem prostoru mislim, da ni dovoljeno. Ampak, se sprašujem, kaj...

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Vaša razprava ni proceduralni predlog.

JOŽEF JEROVŠEK:jaz vas pozivam... jaz sprašujem, ali je potem slovenska vladna koalicija odločila, da bo zapravila dostop do mednarodnega morja z manipulacijo, z arbitražnim sporazumom, ki pravi, da ga bo dala na referendum? Ali je to zamišljena .../izklop mikrofona./...

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Gospod Jerovšek, niste imeli proceduralnega predloga in zlorabili ste pristojnosti, ki jih imate kot poslanec.

Dovolite obvestilo, spoštovane kolegice in kolegi. Poslanska skupina SDS je vložila v teku našega dela amandma k predlogu sklepa. Obveščam vas, da ta amandma ni pripravljen v skladu z vsebino amandmajev, zaradi tega, ker v celoti menja besedilo predloga sklepa ali njegov smisel, ki ga je včeraj oblikovalo matično delovno telo. Po Zakonu o referendumu in ljudski iniciativi je namreč mogoče predlagati oziroma zahtevati od Ustavnega sodišča, da presodi, ali bi z referendumom lahko prišlo do protiustavnih posledic. Predlog SDS-a je, da Ustavno sodišče ugotovi, da z izvedbo referenduma ne bi prišlo do protiustavnih posledic. To je logičen nesmisel in vsebina takšnega amandmaja ni skladna z vlogo, ki jo amandma ima. Državni zbor tega ne more zahtevati, Ustavno sodišče pa, če bo ugotovilo, da se referendum izvede in da ni razlogov, da se ga prepove, potem bo sledilo vaši zahtevi, ker bo ugotovilo, da z izvedenim referendumom ne bo prišlo do neustavnega stanja.

Zaradi tega takšnega predloga amandmaja ne bom razdelil in ne bom dal na glasovanje. Seveda pa lahko vsak od nas za predlog ali proti glasuje s tem, da glasuje za predlog sklepa, da se vprašanje pošlje Ustavnemu sodišču ali ne.

Hvala lepa.

Besedo ima gospod Andrej Magajna.

ANDREJ MAGAJNA: Hvala lepa. Lep pozdrav vsem navzočim.

Veliko časa, velika gora papirja je bilo popisane o teh temah, pred seboj smo dobili zakon, ki bo zadeve uredil. Uredil jih bo tako, da bo večini tistih, ki so bili oškodovani, le povrnil vsaj status, če že ne vsega tistega, za kar so bili oškodovani. Ločimo zrno od plevela, vemo, da so bili vmes tudi špekulanti, da so bili tudi sovražniki in tisti, ki so delovali proti naši novi republiki, vendar moramo ravnati, tako da bomo gledali na te, ki so bili oškodovani, na te usode najmanjših ljudi, ki niso vedeli v kaj se spuščajo, ki niso vedeli, kaj lahko povzroči prehod v novo državo.

Postopki okoli državljanstva so bili jasni in transparentni. Točno se je vedelo - roki, kako in kaj je treba ravnati. Drugo vprašanje pa je bilo vprašanje stalnega bivališča. Večina teh je bila prepričanih, da je to v sklopu pravic, ki so bile zatečene in ki ljudem ostanejo. Nihče ni vedel, govorim o večini, ni vedel za te posledice, ni vedel za prenos, za tako imenovani prenos ene evidence v drugo, ni vedel za posledice, ker sicer bi se ravnali drugače. In danes popravljamo to napako, da omogočimo tem ljudem, da si povrnejo tisti, kar so takrat izgubili, zaradi neustreznih postopkov, zaradi nejasnih, netransparentnih, morda celo nezakonitih postopkov. Zavedajmo se, da so to bili ljudje in z njimi človeško ravnajmo.

PODPRESEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo gospod Ivan Grill.

IVAN GRILL: Hvala lepa. Že ob obravnavi tega zakona se je napovedovalo, da se bo o tem ponovno odločalo na Ustavnem sodišču, o referendumu, in na ta način seveda skozi institut Ustavnega sodišča preprečiti, da odloča ljudstvo. Vendar, znano je, da oblast, vlada - in to leti na vas, koalicija, vlada. Tisti, ki se bojijo svojega ljudstva, ki se bojijo odločitev svojega ljudstva, si tudi dejansko ne zaslužijo, da tem ljudem vladajo. To se danes kaže že tretjič. Tretji zakon, ki ga bo skušalo Ustavno sodišče zavrnilo, da bi o pomembnih stvareh za ljudi odločalo samo ljudstvo. Zakaj se bojite, da o teh stvareh odločamo na referendumu? Verjamem, da so ljudje tisti, ki verjamejo in vedo, kaj si ta Slovenija zasluži, in tudi, kaj je treba narediti s tistimi, ki so imeli dejansko tudi v preteklosti kakšno krivico. Če bi bilo res vsem vam v koaliciji in vladi do tega, da se popravijo krivice, nekaterim verjamemo, da so bile storjene, zakaj niste sprejeli ustavnega zakona, ki ga je Slovenska demokratska stranka predlagala. Mi smo vedno bili zagovorniki človekovih pravic in vedno smo tudi skušali take rešitve pripravljati, pa ste jih seveda tudi zavračali. In tudi danes je temu tako. In s tem zakonom, ki ga skušate sedaj skozi Ustavno sodišče preprečiti, da ga bomo obravnavali na referendumu, boste naredili Sloveniji nepopravljivo škodo.

Danes je ministrica v svoji predstavitvi omenila ali pa izjavila, da zapiramo boleče poglavje. Ni res! Odpiramo boleče poglavje za svojce tistih, ki so dali življenje, da se je Slovenija osamosvojila. Odpiramo boleče poglavje za tiste, ki so se, ki smo se za Slovenijo borili, in ne nazadnje odpiramo boleče poglavje za tiste, ki so bili v Sloveniji iz drugih republik, pa so postopali tako, kot jim je velevala zakonodaja in kot je velevala takrat tudi s strani takratne vlade apel, da svoj status tudi uredijo. Koliko ljudi se bo s tem zakonom izigralo? Na sto tisoče! Zakaj zavajate javnost, da ne bo odškodnin? Sami vsi dobro veste, da skozi ta zakon res ne bo možno uveljavljati odškodnine, ampak posledice tega zakona, ko se bodo statusi, vse tisto, kar se bo uredilo, bodo pravna podlaga za odškodnine, ki bodo šle v milijone in milijone evrov na račun slovenskih davkoplačevalcev. To vsi veste, ampak se ne zavedate tega oziroma ne želite, da bi to tudi javnost izvedela in za vsako ceno skušate, kot je bilo večkrat rečeno, samo iskati nove in nove volivce.

Še posebej pa je za mene zaskrbljujoče dejstvo, da je ravno včeraj, ko je na preiskovalni komisiji odgovarjala ministrica, od kod takšno povečanje, čudežno povečanje izbranih z 18.000 na 25.000. In njena izjava, da je to posledica menjave ali nadgradnje informacijskega sistema, je pa lahko izredno izredno zaskrbljujoče za vsakega izmed nas.

Kdor se spoznana na informacijske sisteme, dobro ve, da zamenjava ali nadgradnja ne sme v nobenem primeru imeti posledice, da se kakršnikoli podatki izgubijo, nikar pa, da se popačijo. In tukaj je ta izjava zelo zaskrbljujoča, predvsem pa daje vsakemu misliti, ali sedaj tudi drugi podatki, ki so bili povezani s tem informacijskim sistemom, niso več takšni kot bi morali biti. Ali so sedaj popačena še številna druga področja? Bojim se, da je ta številka dodanih tako imenovanih izbranih posledica tistih, kajti imam podatek s strani nekoga, ki je bil v času, ko so se ti dogodki v Sloveniji tudi odvijali, eden izmed tistih, ki je bil po naročilu upravne enote, bil pa je takrat v službi policije, po naročilu upravne enote, da so morali za določene ljudi iskati oziroma opravljati preveritve, ali so tukaj oziroma kakšen naj bi bil njihov status. In bilo je za veliko število takšnih ljudi s strani policije potem kot povratna informacija upravnim enotam oziroma ustreznim institucijam, da so nezaželeni in ne morejo dobiti statusa, pa se, žal, se po toliko letih sedaj s temi ljudmi, ki so bili tako okarakterizirani, da so nezaželeni, ker so bili dejansko proti Sloveniji, proti osamosvojitvi, srečujemo sedaj v Sloveniji. Bojim se, da je veliko od teh, če ne teh 7.000, ravno posledica tega, da tudi tiste sedaj dajete v ta seznam.

Upam, da bo preiskovalna komisija, ki to področje raziskuje, skušala tudi tej stvari priti do dna. Upam, da bo slovenska javnost izvedela tisto, kar ima pravico izvedeti. Zato sam v nobenem primeru ne bom podprl današnjega sklepa, da gre ta zahteva za referendum v presojo Ustavnemu sodišču. Nobene potrebe ni. Jaz zaupam ljudstvu. Hvala lepa.

PODPREDSIEDNIK MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Besedo ima gospod Bojan Kontič.

BOJAN KONTIČ: Hvala lepa, gospod podpredsednik. Spoštovani državni sekretar, kolegice in kolegi. Še enkrat bi želel tukaj v tej dvorani povedati, da težave niso v odpravljanju posledic, čeprav se z njimi soočamo. Težava je v osnovnem dejanju, v vzroku, to je v izbrisu.

Danes nas poučujete, da je bilo to dejanje narejeno z dobrimi nameni, da so vsi, ki so želeli, imeli to možnost, in da razen redkih res krivic, je bilo vse tako, kot je treba. Da so imeli možnost dobiti državljanstvo, res je, ampak v tem vprašanju ne gre za državljanstvo. Gre za to, da ste ljudi izbrisali kot tujce s stalnega prebivališča. Torej ne pričakuje se, da bi ti ljudje za vsako ceno želeli državljanstvo. Ni pa bilo prav in bilo je protizakonito, da se jim je vzel status tujca v Republiki Sloveniji s stalnim prebivališčem. Seveda ni možno pristati na to logiko, da je to zgolj prvi korak, stalno prebivališče, k državljanstvu. Lahko je, lahko pa ne. Lahko je kdo želel ostati tujec v tej državi in kar nekaj jih živi v Sloveniji, tujcev. In posledično

seveda pridemo do odškodnin, ki se bodo delile kar tako, brez dokazovanja na sodišču. Vsi, ki so dobili odločbe, vsi, ki imajo pravico po tem zakonu, bodo dobili odškodnine. Do zdaj so jih dobili nič! Nobene odškodnine. Lahko prikimavate, lahko odkimavate, izplačana ni bila nobena odškodnina. Nobena sodba ni bila pravnomočna.

Govorite o tem, da se strinjate z Ustavnim sodiščem, da je prav, da se reši s sprejemom zakona, ampak ne s tem, z enim bolj poštenim, po vaših merilih. Seveda je tu prisotna dvoličnost, kajti tu je vgrajeno še Ustavno sodišče in Ustavno sodišče je naložilo zakonodajalcu, da popravi to napako in predpisalo je rok. To je pa razlika s primerjavo, ki ste jo navedli, povezano s pokrajinami. Res je, da piše v ustavi, da ima Slovenija pokrajine poleg občina. Ampak o tem ni odločalo Ustavno sodišče in Ustavno sodišče ni naložilo zakonodajalcu, da mora pokrajine v določenem času ustanoviti. To je bistvena razlika in zavajate s tem ljudi. Kot tudi žalite tiste, ki so se tudi z orožjem v rokah borili za Slovenijo, češ, da vsi razmišljajo tako, kot razmišljate vi. To seveda ne drži! In ko ste govorili o pokrajinah, kar je sicer povsem neprimerljivo s to zgodbo, je seveda potrebno povedati, da v ustavi ne piše, da mora Državni zbor ustanoviti toliko pokrajin in takšne, kot reče SDS, in če Državni zbor odloči drugače, da je to protiustavno. Tako bi se dalo sklepati. Ta logika je približno takšna kot vaša glede državljanstva in odškodnin.

Torej, osnovna težava je v tem, da se vedno znova ukvarjamo s posledicami oziroma z vzrokom, ampak tega ne povezujemo. Vzrok, dejanje bi želeli preslišati, pozabiti in na ta način tudi posledic ni treba odpravljati. Vi imate pravico, in to pravico ste izkoristili, ustava jo daje, da ena tretjina poslank in poslancev lahko zahteva razpis referendumu in da se referendum mora razpisati, če to zahteve ena tretjina poslank in poslancev. Ampak pred tem predlagamo, in matično delovno telo je takšen sklep tudi sprejelo, in upam, da ga bomo danes tudi potrdili, da o tem presodi tudi Ustavno sodišče. In če bo Ustavno sodišče ocenilo, da ni protiustavnih posledic, bo referendum seveda razpisan in volivke in volivci bodo na referendumu odločili, ali ta zakon stopi v veljavo ali ne. Pri tem nam seveda očitata, da se bojimo ljudstva in da se ne bo dobro končalo, da tisti, ki se bojijo ljudstva, pač ne morejo tvoriti vladne koalicije ali poslanske večine. Ampak o tem bo ponovno odločalo ljudstvo in to na volitvah. Hkrati pa ne poveste, da se bojite Ustavnega sodišča in odločbe Ustavnega sodišča. To pa je povsem druga zgodba. Če bi vi bili prepričani v ustavnost tega, kar počnete, seveda zgodba o odločitvi Ustavnega sodišča ne bi bila prav nič pomembna. Zakon v tem trenutku tako ali tako ne velja, počakali bi na odločbo Ustavnega sodišča in referendum izpeljali. Ampak v vas tli strah po tem, da bo Ustavno sodišče reklo, da je to početje protiustavno. Ja, in to je težava, s katero se soočate, in nas tudi sprašujete, zakaj nismo sprejeli

ustavnega zakona. Odgovor je povsem preprost, treba je pogledati zgolj v namen sprejemanja ustavnega zakona, kaj je bil vaš cilj. Cilj ustavnega zakona je bila rešitev vprašanja na način, kot vi razmišljate, in to tako, da se izognete odločbi Ustavnega sodišča in morebitni presoji Ustavnega sodišča. Prozorno, bolj prozorno ne more biti. In torej če bo Ustavno sodišče odločilo tako, kot vi menite, da bo odločilo, bomo imeli referendum. Pa še takrat, vam povem, da zaupam v presojo ljudi. V preteklih letih je bilo tega preveč povedanega, da bi lahko koga peljali žejnega čez vodo.

Hvala lepa.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Robert Hrovat.

ROBERT HROVAT: Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik.

Ministrica je danes za to govornico rekla: "Čas je, da zapremo boleče poglavje slovenske zgodovine." V Slovenski demokratski stranki se pa tokrat z njo absolutno strinjamo. Tudi v Slovenski demokratski stranki smo enakega mnenja, da je treba to zadevo rešiti enkrat za vselej. Vendar na nekoliko drugačen način, kot predlagate v koaliciji.

Strinjamo se, da če se je komurkoli zgodila krivica, je to krivico treba popraviti. V Slovenski demokratski stranki smo dvakrat vložili ustavni zakon, ki bi res individualno obravnaval vsakega posameznika. Enkrat je bil že referendum na to temo. Z res veliko večino so bili ljudje proti takšnemu načinu, kakršnega želite izvesti zdaj.

Na začetku bi rad povedal, da se je od sprejetja zakona pa do danes zgodil velik preobrat. Zdaj, ko je zakon končno sprejet, kot trdite v koaliciji, ko je zadeva zaključena, so maske padle. Danes ste prvič, odkar se pogovarjamo o tako imenovanih izbrisanih, tudi koalicijski poslanci priznali, da bo do odškodnin prišlo. Prvič! Nisem še slišal nobenega poslanca koalicije, da bi kadarkoli rekel, da odškodnine zaradi tako imenovanega izbriša bodo. Danes je bilo to povedano in tudi včeraj na preiskovalni komisiji je eden od poslancev to rekel, pa tudi ministrica je nakazala v to smer. Seveda se strinjam, da sam zakon ni podlaga, vendar pa je izdaja dopolnilne odločbe podlaga za vse tisto v nadaljevanju, o čemer je prej govoril kolega Petan. Torej, gre tudi za vprašanja druge vrste. Gre za vprašanje izgubljenih prispevkov za pokojnine, izgubljenih let delovne in pokojninske dobe, izgubljenih priložnosti za nadaljevanje šolanja, dodobra načetega ali uničenega zdravja in tako naprej. Izdana odločba je podlaga za odškodnine.

Mislim, da je 78 odškodninskih zahtevkov že vloženih. Sprašujem se, zakaj še ni nobena odločba rešena dokončno in pozitivno. Ali se morda čaka, da bo ta zakon sprejet in se bodo potem ti zahtevki kar usuli? Bojim se, da bo temu res tako.

Kar se tiče same referendumске pobude, je pa dejstvo, da je v Ustavi jasno zapisano v 3. členu, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo. In mislim, da bi bilo prav, da to spoštujemo. V Slovenski demokratski stranki in Slovenski nacionalni stranki menimo, da je prišel čas, ko je treba dati takšen zakon, kakršnega ste predlagali, v presojo ljudem. Po proučevanju vsega gradiva v zadnjem času, vse te dokumentacije v zvezi s tako imenovanimi izbrisanimi, sem prepričan, da je ta problematika absolutno predimenzionirana, tako doma kot tudi v tujini. Sami začetki segajo v leti 1998, 1999, ko se je govorilo celo o številkah 130.000. 130.000. Takrat se je začelo govoriti o tej številki. Vprašanje, če ni bila ta številka načrtno tako visoka za diskreditacijo Slovenije v tujini. Ne trdim tega, se pa sprašujem. Dejstvo je, da se je potem izkazalo, da je teh oseb, ki si takrat niso uredili statusa, okrog 18.000, 18.305. Zdaj, pod ministrom gospo ministrico Kresalove smo prišli na številko preko 25.000. Na zaslišanju pa je gospod Bohinc rekel, da je številka 18.305 tista prava, za katero stoji, in da ni dvoma, da je prava. Gospa ministrica Kresalova pa je včeraj na zaslišanju enako rekla, da stoji za številko 25.000 in še nekaj. Komu verjeti? Ne morejo biti iz iste baze potegnjeni podatki enkrat takšni, drugič pa drugačni. In prav veselim se nadaljevanja te preiskovalne komisije, ko bodo ljudje, ki so se pravzaprav res ukvarjali s tem informacijskim sistemom, znali pojasniti tisto, na kar včeraj tistih odgovorov nismo dobili.

Torej, po mojem mnenju gre za napihovanje neke problematike, ki v resnici ni taka, kot se jo prikazuje. Poglejte primer. Ljudem, ki niso želeli vzeti slovenskega državljanstva, ampak so hoteli ostati prebivalci v Sloveniji in so želeli to pravico uveljaviti tako, da so vložili vlogo, pa zadeva ni bila iz takih ali pa drugačnih razlogov realizirana, takim ljudem je treba krivico popraviti. Absolutno je treba krivico popraviti. Ampak to, da pa trdite in danes sem to slišal, da je bilo tisočim ljudem storjena krivica samo zaradi zakona, v katerem je pisalo, da morajo zaprositi za pravico za stalno bivanje. Ja, to je pa res preveč! In tudi to sem danes slišal tukaj v tej dvorani. To je pa preveč! Zdaj za nazaj dobivajo pravico tudi tisti, ponovno si upam reči, ki so špekulirali in zapustili Slovenijo in ker v Slovenijo niso verjeli. Tukaj se mi razlikujemo. Potrebno je obravnavati vsak primer posebej. Jaz verjamem v to individualno obravnavo, o kateri je včeraj govorila ministrica Kresalova. Vendar ta individualna obravnava ne govori o tem, da je treba dotičnega človeka vprašati: "Zakaj si pa ti nisi uredil statusa?". To bi bilo tisto, kar v Slovenski demokratski stranki vseskozi zagovarjamo. Povprašati, zakaj si nisi uredil statusa takrat, ko so bil pozvan - ne enkrat, dvakrat in leta 1999 ponovno! Tri mesece so imeli časa v letu 1999, da si ponovno uredijo status za stalno prebivanje. In to so dejstva in to so tiste stvari, na katere v Slovenski

demokratski stranki opozarjamo. In res ne vem, zakaj in čemu se bojite referendumoma. Če menite, da je ta ureditev tako dobra, potem jo dajte v presojo ljudstvu, ki ima v Sloveniji, zaenkrat še, vsaj upam, da oblast. Hvala.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Miran Potrč.

MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Prebral bom cel 3. člen Ustave, ne samo tistega, ki mi eventualno odgovarja, in zelo hvaležen bom, če ga bodo kdaj poslušali tudi tisti, ki ga citirajo. 3. člen Ustave se glasi: "Slovenija je država vseh svojih državljanek in državljanov, ki temelji na trajni neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe." In drugi odstavek: "V Sloveniji ima oblast ljudstvo." Poslušajte naprej! "Državljanke in državljanji jo izvršujejo neposredno," kar pomeni tudi na referendumu, "in z volitvami," kar pomeni vsake štiri leta z volitvam v Državni zbor, dokler ne bomo drugače odločili, potem pa še "po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno". In to je v splošnih določbah Ustave, kdor jo je kdaj do konca prebral, ve, da so vsa ta načela kasneje razgrajena v določbah, ki govorijo o državni ureditvi, o Državnem zboru, Državnem svetu, Ustavnem sodišču, sodstvu, referendumu in podobno, in iztrgane določbe tako kot jih vi uporabljate, pomenijo zlorabo naše slovenske Ustave.

Gotovo je res, da kasnejše določbe govorijo o tem, kako se posamezni deli tega 3. člena uporabljajo. In govorijo tudi o referendumu. In jaz soglašam s tistimi, ki opozarjajo, da je prepoved referendumoma treba uporabljati skrajno restriktivno, ker je referendum ena od temeljnih političnih pravic, ki jih imamo državljanke in državljanji, vendar ne edina, tu so tudi volitve in tudi uresničevanje oblasti preko zakonodajne, izvršne in sodne oblasti.

In zdaj je razprava o tem, kako si razlagamo zlorabo ali uporabo referendumske odločitve. Če imamo pravico do referendumoma, imamo Državni zbor in imamo tudi Ustavno sodišče in druge človekove pravice. Zato, drage gospe in gospodje, mislim, da odločitev na referendumu ne sme biti vložena in sprejeta zato, da bi se onemogočilo uresničevanje odločbe Ustavnega sodišča. To bi bila kolizija, nasprotje z jasnimi ustavnimi določbami. In to, kar vi predlagate, je referendum o tem, da se ne izvrši odločbe Ustavnega sodišča iz leta 2003, ki je povedalo, da obstoja že od leta 1999 - prva ugotovitev, pred tem pa tudi še neustavno stanje, ker so bile z izbrisom ali s prenosom iz ene evidence v mrtvo evidenco storjene tem ljudem krivice. Pravica do stalnega prebivališča je ena od človekovih pravic. Sam ne verjamem, da se lahko z referendumom pravice manjšin ali človekove pravice prekršijo. Namen referendumoma ne sme biti kršitev človekovih pravic ali kršitev pravic manjšin; in to je v tem primeru tudi vaš predlog. Ne verjamem namreč, da se po tolikih letih ne bi zavedali, da je

Ustavno sodišče v skladu s svojimi pristojnostmi ugotovilo, da je bila kršitev pravic izbrisanim storjena. Ne verjamem, da danes še lahko kdorkoli trdi, da ni bil izbris izvršen v nasprotju z zakonom in da je bil Zakon o tujcih protiustaven, ker ni zagotovil enakih pravic tujcem, ki so bili državljani drugih republik nekdanje SFRJ, kot je zagotovil pravice tujcem, ki so bili iz Avstrije, Italije in podobno. In ne verjamem, da danes še kdo upa trditi, ker je, konec koncev, to jasno povedal tudi v razpravi na matičnem delovnem telesu takratni državni sekretar, da je izbris iz evidence bil storjen, da so bili dokumenti z luknjanjem uničeni, da bi ti ljudje morali iti na novo pot zagotavljanja svojega statusa, najprej preko zagotavljanja začasnega bivališča, z navajanjem razlogov, ali imajo sploh pravico do začasnega bivališča ali ne, in trnovo pot, ki je bila predvidena za nekoga, ki prvič vstopa v slovensko državo, ne pa za nekoga, ki je v njej živel leto, dve ali pa tudi deset let in se je pač iz mnogih razlogov odločil, da ne bo zaprosil za državljanstvo, ki ga je bilo širokogrudno možno dobiti, ampak se bo odločal za status, kakršnega je do tega trenutka imel. In danes govoriti, gospe in gospodje, da bi si tako imenovani, kot pravite vi, izbrisani, ampak dejansko izbrisani iz evidence morali status na novo urejati, je vizavi odločbe Ustavnega sodišča popolna neresnica. Niso imeli česa urejati, ker jim je bil status nepravilno in protiustavno odvzet. Zaradi tega predlogi, ki so sedaj niso nič drugega kot povrnitev statusa, kakršen je bil pred 6. februarjem 1992; in to je vse. Zraven zakon zahteva samo določene pogoje, pod katerimi je možno individualno z vsem ugotavljanjem takšen status na leto 1992 povrniti ali ne. Mislím, da je čas, da o tem končno odločimo in da nimamo toliko izgovorov in toliko nerazpoloženj in neresničnih izjav o teh ljudeh. Vsak od vas zelo rad reče, jaz sem pripravljen popraviti krivice, če so se dogodile. Samo te krivice so se dogodile vsem tistim, ki jim je bil spremenjen status, ne da bi za to vedeli, ne da bi jim bila dana kakršnakoli odločba in ne da bi to bila v zakonu opredeljena rešitev. Te rešitve enostavno v zakonu ni, ampak se jo izvedbeno na ta način uporablja. Danes vsak od vas rad reče, "ja, priznamo, smo pripravljeni individualno krivice priznavati, samo ne špekulantom." Dragi gospodje, kdo je špekulant? Povejte, definirajte, kdo je špekulant, pa ne v pravnem smislu, v političnem smislu. Ali je špekulant tisti, ki se je iz mnogih razlogov odločil, da ne bo sprejel državljanstva, kar bi rad še naprej bi tujec v novi državi? Ali je špekulant zato, če je verjel, da mu je ta pravica doslej bila, kot sem prej rekel, leto ali deset let zagotovljena in ni treba, da za njo ponovno prosi? Govorite, smo pripravljeni dati pravice nekemu, vendar ne okupatorjem. Niste pa pripravljeni povedati, kako se to, kdo je bil okupator ali ne, zagotavlja in ugotavlja. In niste pripravljeni povedati, da zakon, ki smo ga v Državnem zboru sprejeli, način ugotavljanja ima. Tako kot se v pravni državi

to ugotavlja: preko individualne obravnave po sodnem postopku. Ni mogoče drugače, razen če bomo rekli tudi mi, tako kot se je na žalost zgodilo leta 1945, da imamo za nekatere zakone, za nekatere pa ravnamo mimo zakonov. Mislim, da si tega ne želimo in da to ni dobro in prav.

Sam ne bom govoril o vsebini, o kateri govorite. Govoril bom o tem, kaj bi imelo za posledico, če se uveljavi praksa, ki jo zahtevate, da se o človekovih pravicah, da se o odločbah Ustavnega sodišča, pa še o čem, vi pravite o vsem, lahko odloča na referendumu. Ali bomo na referendum dajali tudi vsak zakon? Bom dajali tudi plačilo davkov, bomo dajali tudi višino plač? Mislim, da ne, ker imamo, tako kot sem vam prebral, če niste še pozabili, poleg neposrednega izvajanja oblasti in volitev tudi zakonodajno, izvršno in sodno oblast. In pustite, da vsaka svoj del funkcij opravlja, ker samo na ta način bomo urejena pravna država, sicer tega ne bomo zagotovili. In v skladu z 22. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi je možnost, da pred zahtevo za razpis referenduma Državni zbor sklene, da naj Ustavno sodišče presodi, ali bi z izvedbo referenduma in z nesprejemom zakona na referendumu lahko nastopile protiustavne posledice. Sprejmite tudi vi to možnost in dovolite, da se v okviru delitve oblasti tudi Ustavnemu sodišču da pristojnost, ki jo po ustavi ima.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Gospod Hrovat, replika.

ROBERT HROVAT: Hvala. Poglejte, gospod Potrč, vi ste rekli, da je bilo v tistem času protiustavno in nezakonito ravnanje, ko se je zgodil tako imenovani izbris. Poglejte, kljub vsemu, z vsem dolžnim spoštovanjem, jaz sem dobil, to je gradivo, ki ga ima kot preiskovalna komisija in v njem piše takole: to je od gospoda Bohinca gradivo, "v tistem času gre za osebe, ki so imele v Republiki Sloveniji do 26. 2. 1992 prijavljeno stalno prebivališče in so bile vse državljani nekdanjih republik SFRJ, ki za slovensko državljanstvo niso zaprosile, bodisi ker tega izrecno niso želele ali pa iz drugih razlogov." In nadaljuje, "dejstvo je, da so te osebe v skladu z veljavno zakonodajo postali tujci." In potem nadaljuje naprej, "v skladu s takratnim veljavnim zakonom o tujcih so si morale v Sloveniji urediti status tujca." In potem je prišla odločba Ustavnega sodišča in ponovni poziv za 3 mesece in tako naprej. Tukaj dr. Bohinc trdi, da je bila ta zadeva izvršena zakonito. In tukaj je najina razlika. Hvala.

PODPRESEDNIK MAG. VASJA KLAVORA: Besedo ima gospod Milan Gumzar.

MILAN GUMZAR: Hvala za besedo. Osebno ne bom razpravljajal o vsebini zakona o urejanju statusa državljanov drugih republik.

Bilo je dovolj časa v tem Državnem zboru, da smo ob sprejemu zakona to temo lahko obdelali tako ali drugače. Res

je, da imamo danes na dnevnem redu pravzaprav dve vprašanji oziroma eno zahtevo za razpis zakonodajnega referendumu oziroma na drugi strani pa tudi sklep matičnega delovnega telesa glede ustavne presoje. Sam osebno, tako kot tudi v poslanski skupini seveda, bom podprl sklep matičnega delovnega telesa. Želim pa seveda poudariti, da smo danes v tej dvorani večkrat slišali, da je referendum največja oblika demokracije. Res je, referendum je največja oblika demokracije, samo zelo težko je dobiti iz referenduma jasno stališče, ko predhodno 18 let ali pa 17 let ustvarjamo v državi negativno mnenje proti nekemu vprašanju. Tako ljudstvo klicati na pomoč bi bilo v tem trenutku pravzaprav neodgovorno od nas, ki smo bili izvoljeni s strani ljudstva. Poslanke in poslanci smo pravzaprav predstavniki ljudstva in morali bomo prevzeti na sebe tudi neko odgovornost, predvsem pa takšne odgovornosti, s katerimi se pravzaprav zelo težko sooči širša množica ljudi. Ljudstvo je res tisto, ki je ustanovilo državo, ljudstvo je tisto, ki je ustanovilo Ustavno sodišče, ljudstvo je ustanovilo Državni zbor, ljudstvo je tudi poslankam in poslancem na nek način naložilo, da v svojem mandatu vlada v imenu ljudstva in seveda v korist ljudstva. In če neko temo nismo razrešili 17 let, je zdaj pravzaprav zadnji čas, da s to temo končamo in to temo tudi spravimo v neke okvirje.

Seveda, javno mnenje je v tem trenutku na strani tistih, ki govorite, da je potrebno razpisati referendum. Seveda, ko ves čas govorimo, da bo ta zakon doprinesel negativno za državo, za davkoplačevalce itn., je seveda ironično vprašanje, tako kot bi to ljudstvo vprašalo ali ni potrebno plačevati kazni, ali ni potrebno plačevati davka, ali lahko v trgovini dobimo blago, brez da za to kaj damo.

Sam osebno sem prepričan, da je potrebno dati Ustavnemu sodišču možnost, da presodi o tem in potem tudi tako, kot bo Ustavno sodišče presodilo, v nadaljevanju spoštovati. Sam bom, tako kot sem uvodoma dejal, podprl sklep matičnega delovnega telesa. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Ziherl.

MILENKO ZIHERL: Hvala za besedo. Lep pozdrav vsem prisotnim, posebej gospe ministrici. Ko sem zadnjih nekaj sej spremljal delovanje v našem državnem zboru, eno sem spremljal tudi pasivno, ker sem bil na bolniški, se nisem mogel znebiti vtisa, da primanjkuje tem na teh zasedanjih, tem, ki bi govorile o spopadu s krizo, o izboljšanju položaja slovenskega delavca, slovenske industrije oziroma o nekem novem zakonu po krizi, ki bi Slovenijo že spet lahko izstrelil oziroma popeljal na nek višji nivo standarda, na višji nivo kakovost bivanja. In pri tem je nehote prišel na misel naš veliki pesnik Prešeren in ta citat: "Kdor govoriti kaj ne vem, ta vreme hval ai' toži; kdor pevcov peti kaj ne ve, ta od letnih časov kroži." Torej, ker ni bilo gospodarskih in protikriznih

tem, so pač prišle na vrsto neke druge teme, za katere ni nujno, da so ravno jutri rešene; lahko čakajo, če so 18 let čakale, vsaj še 18 tednov ali pa 18 mesecev. Od gospodarskih tem sem zasledil samo izhodno strategijo, ki pa se ni še dobro posušil tisk, je bila že kritizirana v ustreznih zbornicah, v Obrtni zbornici, tudi Gospodarska zbornica se ni najlepše izrazila o njej, ima kup pomislekov, in na koncu bo morda ostalo od izhodne strategije samo tabla, semaforska tabla z magnetki. Če kaj pomaga, lahko Vladi in premierju prinesem nekaj teh magnetkov, mislim, da imamo pikapolonice pa želvice, da ne bodo samo rdeče pa zelene lučke. Torej, pač, vse druge teme so navržene, samo tiste ne, s katerimi bi se morali ukvarjati.

Zdaj pa nekaj o današnji temi. 18 let je 18 let. Ljudje so, če so se res zgodile krivice, so jih nekako prenašali. Sami se strinjamo, da se nekateri upravičeno pritožujejo in jih je treba popraviti. Vendar bode v oči to naraščanje: 4.000, 7.000, pa 18.000, nazadnje 26.000. Logika stvari bi bila, da se število zmanjšuje, kajti v osemnajstih letih pa tudi po vseh naravnih zakonitostih pač marsikdo umre in bi se številka morala po tej logiki zmanjšati.

Po drugi strani mislim, da bi bilo potrebno dokazati individualno, da je bil človek res izbrisan. Na osnovi tega, ko bi dokazal, da je izbrisan, da se mu je zgodila krivica, pa potem v postopke poprav krivic; in to zahtevo vsekakor dati v individualno obravnavo. V tistih časih, ko so se te zadeve dogajale, mislim, da se je dalo izbris anulirati v petih minutah z investicijo 600 tolarjev. Slišal sem tudi, da je obstajala še bolj trnova pot. Poznam nekatere, ki so šli po njej, ker so na koncu le spoznali, da je bolje živeti v Sloveniji kot na vojnem območju. Šli so po daljši, dražji, bolj mukotrpnji poti in na koncu dobili ustrezne dokumente. Torej, za to obdobje bi vsekakor potrebovali neko dokazilo, da so bili na nek način oškodovanci ovirani. Verjetno ni dokazilo, da je bil "vikend četnik" ali pa kakšne podobne zadeve, pač pa da je bil res zadržan na vojnem območju: ali je bil neustrezno informiran ali pa se je na kakšen drug način njegova vloga, njegov primer nekje v birokratskem postopku izgubil.

Na koncu pa bi - ko je taka vnema za popravo krivic - vseeno spomnil kolegice in kolege, da obstajajo tudi sveže krivice, stare leto do dveh. Iz istih območij prihajajo delavci, v glavnem v gradbeništvu, ki delajo v sužnjelastniških razmerah, ki delajo v razmerah prvotne akumulacije kapitala iz 17. stoletja. Neverjetno je, da se to dogaja v državah Evropske unije oziroma če so to zgodi v kateri drugih držav, je to takoj objavljeno kot velik črn madež. Delavce so obiskali inšpektorji in ugotovili, da nimajo čelad, zaščitnih rokavic in podobnega. Nihče pa jih ni vprašal, ali so dobili plače in katere ostale krivice se jim dogajajo.

Krivice se dogajajo tudi našim delavcem. Za celo obdobje nekaj let jim niso bili plačani prispevki. In se sprašujem, kako delujejo institucije, ki bi te prispevke morale dobiti. Zakaj niso sprožile postopkov za izterjavo in poskrbele za normalno socialno varnost teh delavcev? Seveda, krivice se dogajajo v končni fazi tudi nekim drugim 18 tisočem in več ljudem, ki imajo vsaj osnovno pravico do groba in imena na grobu, pa se tudi tam ustavlja.

Zato nimam nič proti referendumu, kajti jesen bi lahko bila volilno zelo bogata: referendum o arbitražnem sporazumu, referendum o izbrisanih, lokalne volitve in ne bi škodile tudi državnoborske volitve. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Spoštovane poslanke in spoštovani poslanci! Na obisku imamo delegacijo Odbora za gospodarstvo in informatiko Državnega zbora Republike Madžarske v Sloveniji. Vso delegacijo lepo pozdravljam! /Aplavz./ Hvala. Želimo jim še lepo bivanje do njihovega odhoda.

Besedo ima gospod Čadež.

MILAN ČADEŽ: Hvala za besedo, gospod predsedujoči. Naj samo na začetku povem, da sem ponosen član stranke in tudi poslanec, ki nekako prednostno ne obravnava agresorskih oficirjev, ne enačimo istospolne zveze s tradicionalno družino, kar se tiče posvojitve otrok, in nasprotujemo zahtevi po ustavni presoji pobude za referendum. Danes, ko smo v tistih časih in ko prisojate močno povečanem številu izbrisanih, ki jih je že kar preko 25.000, visoke bonitete, v katerih oziroma v katerem pa ni prav čisto nobenih omejitev po izplačevanju odškodnin, kar se mi zdi, da je najbolj nevarno. Lahko pa tudi vemo in predvidevamo, kdo bo pri tem delu dolgoročno najbolj zaslužil.

Sam sem prepričan in tudi lahko čestitam tistim 200.000 takratnih Neslovencev iz 90-ih let, ki so verjeli v slovensko zgodbo in si šli dokumente urediti; postali so slovenski državljani in so si tudi pridobili slovensko državljanstvo. Spomnim se dobro tistih 90-ih let, ko mi je pripovedoval preprost občan iz Poljanske doline, ko je prišel domov, pripeljal svojega ljubljjenčka, ki je privezan na vogalu kmetije, in potarnal, da je dal za cepljenje psa 1200 slovenskih tolarjev. Ravno v tistem času je slovensko državljanstvo stalo polovico manj. Vsak si lahko zamisli, koliko je bilo takrat slovensko državljanstvo vredno in kdo vse ga je lahko dobil. Sprašujem se, kdo v tej vladni koaliciji sploh še podpira poštenega Slovenca, delovnega Slovenca, ki pridno dela, ki ne špekulira, plačuje davke in predvsem, ki ima tisto glavno slovensko vrednoto, da ne laže. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Franco Juri.

FRANCO JURI: Hvala, gospod predsedujoči.

In smo spet tam, kjer smo stali že zdavnaj. Razprava o izbrisanih se nadaljuje, ponavljajo se eni in isti stereotipi, ene in iste špekulacije, veliko se uporablja beseda "špekulanti", ampak tukaj je največja špekulacija prav ta špekulacija z očitno, vsaj po našem mnenju, neustavnem referendumom, ki naj bi dvema strankama opozicije prinašala veliko političnih točk. To je ena velika politična špekulacija, ki se žal dogaja na račun konkretnih ljudi. In to so izbrisani. Končno smo dobili zakon, ki omogoča uresničevanje vseh odločb Ustavnega sodišča, tako tiste prve leta 1991 kot druge leta 2003, ki zelo jasno povesta, zakaj je bil izbris nezakonit. In bo treba še enkrat ponavljati, da je bil izbris nezakonit zato, ker je temeljil na pričakovanju in zahtevi, da bodo tisti prebivalci in nekdanji državljani SFRJ, ki so stalno prebivali v Republiki Sloveniji in so postali čez noč zaradi spremenjenega statusa te republike in zaradi neodvisnosti, samostojnosti te republike ena vmesna kategorija - ne tujci in ne državljani. Takrat so si nekateri predstavniki javne uprave in države in vlade razlagali zakon o tujcih tako, da bi si morali vsi ti državljani sami zagotoviti novi status, se prijaviti ustreznim pristojnim organom in urediti status. Pri tem je opozicija stalno razlagala, da je šlo za nezainteresiranost pri ureditvi statusa državljanov in s tem zamegljujejo pravzaprav bistvo izbrisa. Izbris se ni zgodil na račun državljanov oziroma nedržavljanov. Izbris se je zgodil na račun tistih, ki so dejansko postali tujci in so imeli stalno prebivališče v Republiki Sloveniji. Kaj ima tujec, če ima stalno prebivališče nekje - ima določene pravice: pravice do dela, pravice do zdravstva, pravice do poslovanja v naših bankah in tako dalje, pravice do računa. Skratka, cela vrsta nekaj pravic, ki opredeljujejo normalnost življenja.

Pa nas ne zanima, ali je tistih, takrat se je govorilo najprej o 30 tisoč izbrisanih, nato smo prišli na 18 tisoč, zdaj po ugotovitvah, ki so bile usklajene z novimi informacijskimi sistemi, smo ugotovili, da je bilo bistveno več izbrisanih. In to je dejstvo. Strokovne službe so to ugotovile in dejstvo je, da ti izbrisani so izgubili vse tiste pravice, ki jim pripadajo po zakonu in po statusu tujcev s stalnim prebivališčem. Samo v tem je celotna zgodba. In tukaj zdaj seveda je zelo demagoško, populistično in nevarno lahkotno opredeljevati to populacijo, ki je izgubila vse te pravice, zaradi česar so nekateri končali tudi tragično, jih ožigosati z okupatorji, špekulanti, sovražniki Republike Slovenije itd. Bili ste soočeni tudi s statistikami. Ste videli, koliko je bilo pravzaprav pripadnikov JNA in koliko, ogromna večina, je bilo navadnih državljanov, ki zaradi enega ali drugega razloga na tisti dan in v tistih naslednjih šestih mesecih niso šli do okenca upravne enote in niso uredili, niso

zaposili za status slovenskih državljanov. Ampak to jim ni bilo treba storiti za to, da bi obdržali status tujcev s stalnim prebivališčem. Kljub temu so izgubili tudi ta status in Ustavno sodišče je leto 1999. ugotovilo in zapisalo, da je bilo to izvedeno nezakonito. Pika! Nezakonito! To nezakonitost je treba sanirati. Prišel je tehnični zakon, ki je bil potreben ali ne, ampak je bil način, da bi na nek bolj jasen in zakonit način obravnavali posamične primere in uresničevali odločbe Ustavnega sodišča, in prišel je referendum. Prvi referendum leta 2003 je bil spet velika politična špekulacija, s katerim je opozicija takrat zmagala na volitvah, kajti ustvarjala je vzdušje razkola, ustvarjala ksenofobno vzdušje do določenega dela prebivalstva.

To je bila to priložnost za izbruh sovražnih govorcev kot danes, ko spet ne vem, zakaj se pojavljajo tukaj druge kategorije, kot so istospolne skupnosti, kot nekakšen problem družbe, ki ga je treba sanirati na tak demagoški in populističen način.

Takrat je referendum najbrž bil prav tako neustaven, ampak politične okoliščine so bile takšne, da je šlo gladko, nihče ni pomislil, da bi bilo včasih potrebno ugotoviti, ali so nekatere zahteve po referendumih, ki ciljajo neposredno na človekove pravice, sploh možne. In zato, da bi razumeli, ali je nek referendum legitimen ali ne, imamo določene institucije, določene ustanove, ki so pristojne za to, da nam povedo, ali je nekaj dejansko skladno s tisto ustavo, ki smo jo sprejeli kot neodvisna in demokratična republika, spoštljiva do človekovih pravic, do enakopravnosti in do enakosti vseh državljanov in ljudi, ki tukaj živijo.

Ustavno sodišče je ta ustanova. Mislím, da si zasluži vsaj tisto minimalno spoštovanje, ki ji gre. In to stalno nezaupanje, ne vem, zakaj opozicija ne zaupa Ustavnemu sodišču in ni pripravljena sprejeti ta minimalni korak, presojo Ustavnega sodišča o ustavnosti predloga za zakonodajni referendum. To ni razumljivo, to je v bistvu neka stalna nezaupnica do glavnih državnih ustanov, ki zagotavljajo pravno državo in delovanje pravne države.

Bilo je večkrat omenjeno danes, kako bi mi se odzvali, če bi sosednja Avstrija zahtevala ali če bi nacionalistična stranka na Koroškem zahtevala referendum za ukinitvev oziroma za prepreditev dvojezičnosti ali za ukinitvev slovenščine v javni rabi. Ustavno sodišče na Dunaju je določilo, da in bi določilo, da bi bil takšen referendum neustaven. Se strinjamo? Verjetno se strinjamo. Ali kot je ministrica na začetku povedala, recimo, da se pojavi skupina neofašistov in zahtevajo referendum na Tržaškem za ukinitvev slovenskega gledališča sredi mesta v Trstu. Kako bi reagirali? Ali bi rekli, da je demokratična pravica, je absolutna pravica večine to, da odloča na referendumu o pravicah neke manjšine? Se strinjamo? Mislím, da se ne bi strinjali; da bi ogorčeno reagirali, bi se odzvali ogorčeno, bi internacionalizirali ta

problem in bi dokazali, da je to napad na človekove pravice. Jaz upam, da bi bilo tako.

Če bi šli na ta referendum, bi ustvarili precedens, s katerim bi "lahko mahal" kdorkoli, katerikoli fašist jutri, zato da se prepreči uresničevanje določenih manjšinskih pravic. Torej referendum kot neka absolutna vrednota, ki je nad človekovimi pravicami, lahko gremo na referendum o smrtni kazni. Morda bi celo večina bila za to. Morda bi celo večina bila za to, ampak to bi bil velik korak nazaj. Civilizacijsko bi propadli, če bi pristali na to logiko, ki jo vi zagovarjate, in zato ostanimo raje pri ustavi. Kajti, ustava je tisti minimum, je tista konvencija, ki jo državljani sklenejo zato, da bodo nekatere vrednote stalne. In vrednote, kot je spoštovanje človekovih pravic, spoštovanje zakonitosti, so nedotakljive, tudi če niso všeč večini. Nekatere stvari so "off limit" tudi za večino. Ker včasih okoliščine pripeljejo do takšnih večin, v Nemčiji v 30-ih letih smo videli, in do takšne masovne evforije, da se potem vse pravice, tudi tiste večine, ki je razjarjena, lahko poteptajo. In tega si ne smemo dovoliti. Več takšnih referendmov smo imeli, smo jih doživeli, tudi na račun pravic žensk - takrat o umetni oploditvi. Morda se nam obetajo novi referendumi ali novi predlogi za referendume proti istospolnim skupnostim. Saj, to je stalnica vsakršne netolerantne desnice. Če želite nadaljevati s takšnim sporočilom - izvolite, ampak Državni zbor je dolžan zahtevati ustavno presojo vsakega koraka, ki diši po nestrpnosti. Mislim, da imamo v tem primeru dolžnost, in jaz svetujem tudi opoziciji, da se poslužuje čim več ustavnih možnosti. In če menite, da je bil ta zakon protiustaven, vložite pritožbo na Ustavnem sodišču in zahtevajte presojo tega zakona. Vi pa ste se odločili za najbolj demagoški, politično špekulantski korak, ki naj bi vam marketinško dvignil rating. Ampak dolgoročno bomo izgubili vsi po taki poti, mi in vi. Mi in vi! Dajte se o tem prepričati.

Še enkrat, jaz bom absolutno podprl sklep. Mislim, da smo na eni od tistih prelomnic, kjer se odločamo o ustavnosti in o človekovih pravicah ali o demagogiji, populizmu in bližnjicah, ki peljejo vedno do nedemokratičnih .../Nerazumljivo./ Hvala.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospa Pečan. (Ne želi.) Gospa Pečanova boste govorili? Bomo počakali, izvolite.

BREDA PEČAN: Hvala lepa. Sem se morala posvetovati s kolegi. Hvala lepa za besedo, gospod podpredsednik. Sam bi začela s tistim, kar sem danes večkrat slišala, kot neke vrste moj osebni odgovor na to. Namreč, da ta referendum je pravica ljudstva oziroma uveljavitev tistega, kar imamo napisano v ustavi, da je ta država država, ki jo je ljudstvo ustanovilo in ki je tisto, kar bi moralo vedno o vsem odločati. Mislim, da je eno zelo jasno pravilo, da ljudstvo na referendumu ne

more in ne sme odločati o človekovih pravicah. In pravica do prebivališča je ena od temeljnih človekovih pravic. Torej, ne gre za to, da bi odrekli ljudstvu pravico, da odloča o pomembnih stvareh v tej državi. Ne gre za to, kakor sem slišala, nekatere danes govoriti, da podcenjujemo razum državljanek in državljanov te države, da jih zaničujemo in še ne vem kakšne hude izraze sem slišala. Ne! Prepovedano je dajati na referendum vprašanja, ki so povezana s temeljnimi človekovimi pravicami. In tu velja zagotovo, da je pravica do prebivališča temeljna človekova pravica.

Če gremo pa potem seveda še naprej gledat, tudi to, da je ta zakon oziroma da ni res, da so bile kršene človekove pravice, in da ni res, da je bilo dejanje izbrisa protiustavno in nezakonito. To seveda lahko trdi človek, ki ne ve, da je Ustavno sodišče dvakrat odločilo o tem in razglasilo Zakon o tujcih v tistih določilih, ki se nanašajo na pravico do stalnega prebivališča tujcev, za neustaven in nezakonit. Zato seveda ne moremo trditi kar nekaj počez, to lahko trdi samo človek, kot sem že rekla, ki ali ne pozna tega, kaj je Ustavno sodišče odločilo, ali pa drugo, da enostavno ne spoštuje in ne priznava Ustavnega sodišča. Mi vemo, da je nekoč nekdo zelo jasno rekel: "Jaz ne priznavam tega sodišča." Morda je v tej dvorani celo kdo, ki ne priznava našega ustavnega sodišča, ampak naj to zelo naravnost in jasno pove, ker če ne priznava Ustavnega sodišča, potem pomeni, da mu ni mesto tukaj notri v Državnem zboru. Jaz pač Ustavno sodišče in njegove sodbe priznavam in jih upoštevam kot najvišje sodbe, najvišje odločitve, na katere ni priziva. In zaradi tega bi prosila, da tisti, ki na tak način razmišljajo, se vendarle včasih ustaviijo, trikrat zajamejo sapo, preštejejo do deset in potem šele bleknejo tisto, kar pač imajo navado blekniti.

Tukaj bi samo še to rekla, da ta presoja, ki nas čaka, jaz sem globoko prepričana, da glede na to, da je Ustavno sodišče že dvakrat reklo, da je treba te stvari urediti, da je treba krivico popraviti, da je treba... Danes sem mimogrede samo to, slišala sem celo nekaj zelo nenavadnega. Da smo mi država, ki je nastala pač pred dvajsetimi leti in da zaradi tega nam ni treba prav nič upoštevati tistih ljudi, ki so se pred dvajsetimi letih oziroma pred osemnajstimi leti odločili, da ne bodo državljani te države, ampak da bodo pač ostali, bom rekla, zvesti svojim koreninam, da pa bodo ostali tukaj kot stalni prebivalci, ker so imeli tukaj delo, ker so imeli tukaj družine, ker so imeli tukaj bivališče. Vendar nekateri tukaj pri nas, ne samo v tej dvorani, ampak tudi zunaj nje, enostavno ne znajo govoriti drugače kot z jezikom sovraštva in mržnje.

Mislím, da je to res žalostno, da v demokraciji, ki jo sedaj po vaših izjavah, izjavah mnogih tukaj v dvorani uživamo komaj 20 let, da se zdaj reče, da nekdo nima pravice, da bi mu popravili krivico. Popravljali smo krivice marsikomu v tem parlamentu s sprejemom cele vrste zakonov. In sedaj, ko je

polnoleten že ta nezakonit oziroma neustaven zakon, sedaj že zmeraj trdimo, da smo poklicani samo za to, da popravljamo krivice samo nekaterim, drugim pa ne. Kje je tukaj enakost pred zakonom? Kje je tukaj pravica do enake obravnave tudi tukaj v tem najvišjem organu, zakonodajnem organu te države? Mislím, da smo danes vendarle prišli do koraka oziroma ne danes, ampak ob sprejemu zakona, da smo prišli vendarle tako daleč, da smo dozoreli in da lahko rečemo: sedaj je pa tega dovolj. Ne bomo več si privoščili, da bomo poniževali in delali krivico ljudem, ki niso naši državljani, ki pa so vendarle prispevali in še danes prispevajo mnogi med njimi k temu, da lahko v tej državi vsi vsaj približno naj bi spodobno živeli.

Nedavno smo na Odboru za zunanjo politiko potrdili oziroma predlagali Državnemu zboru, da izglasuje ratifikacijo sporazuma s Srbijo, v kateri smo določili, da tisti ljudje, državljani Srbije pri nas in državljani Slovenije v Srbiji imajo v primeru, da so bili zaposleni in so delo izgubili, da imajo pravico do nadomestila za brezposelnost, ne glede na to, ali so bili tam, kjer so delali, stalno prijavljeni ali ne, ker je pri nas do sedaj pač pravica, socialna pravica do nadomestila za brezposelnost povezana s stalnim prebivališčem. Nenavadno. Se pravi, da smo se na ta način dolgo časa obnašali tako, da odrekamo človeku, ki sicer plačuje prispevek za primer brezposelnosti, da pa potem, ko bi morali to pravico imeti, uživati nadomestilo na osnovi tega prispevka, pa mu ni treba mu izplačati nadomestila. Ali je to pošteno? In tukaj se skrivajo posamezne krivice, ki so bile storjene nekaterim ljudem iz popolnoma neznanega razloga, razen če je razlog tisti, ki ga je slutiti, bom rekla, iz tega sovražnega izražanja o teh ljudeh; kot da so vsi sami od tistega dojenčka, ki je leta 1991, 1992 že živel kot tuj državljan v Sloveniji, pa do starca, starega 70 let, ki je celo izgubil pravico do penzije zaradi tega, ker enostavno ni več obstajal. Ni obstajal. On se ni mogel izkazati na pošti ali na banki z nobenim dokumentom zaradi tega, ker mu je bila osebna izkaznica ali preluknjana ali pa prerezana na upravni enoti. Torej, če mislimo, da so ti ljudje in ti otroci in tudi tisti vmes, samo čakali, kdaj bodo naredili kontrarevolucijo, kot bi temu lahko rekli, v Sloveniji, jaz mislim, da smo res prišli nekoliko predaleč.

Upam, da boste vendarle malo razmislili o svoji odločitvi, da boste proti temu, da se Ustavnemu sodišču preda ta pobuda za razpis referendumu v presojo, ker če ste proti, potem pomeni, da verjamete, da bo Ustavno sodišče vendarle dosledno odločalo v prid varovanju človekovih pravic. In če ste proti temu, da Ustavno sodišče razsoja v prid varovanju človekovih pravic, pomeni, da ste proti uveljavljanju človekovih pravic, ne glede na to, za kakšne pravice gre. Mi smo že doživeli, da je bil enkrat izveden referendum o posamezni človekovi pravici, ne bom razlagala, kateri je bil,

ker moram reči, da sem jaz osebno bila žalostna, da smo sploh do takega referendumu lahko prišli - pa vendarle. Mislim, da na referendum dajati odločitve o temeljnih človekovih pravicah, je zagotovo nevredno poslancev tega državnega zbora, nevredno državljanek in državljanov naše države. Zato, seveda, bom podprla ta predlog Ustavnemu sodišču in predlagam, kolegice in kolegi, da ga soglasno podpremo.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospod Anderlič.

ANTON ANDERLIČ: Spoštovani. Ko sem predstavljal stališče kluba, sem bil trdno prepričan, da danes ne bomo razpravljali o zakonu in o vseh posledicah, ki jih bo zakon prinesel, predvsem pa ne o okoliščinah, ki so bile takrat, ko je do izbrisa prišlo, in kako jih je kdo videl ali kako bi jih kdo rad videl in kaj je bilo tisto, kar je on mislil, da je prav. Vendar danes odločamo o zadevi, ki se ji reče zahteva Ustavnemu sodišču, da v tej predhodni fazi odloči, ali bi bil ta referendum tak, da bi lahko ob pozitivnem izidu prišlo do nepopravljivih ustavnih posledic. In ker ne verjamem, da bi kogarkoli v tej dvorani prepričal, da bi glasoval drugače, kot je prišel pripravljen - torej, tisti, ki so za referendum, bodo gotovo proti temu sklepu, verjamem pa tudi, da nas bo dovolj, da bomo ta sklep podprli, in s tem bi pravzaprav lahko končali. Ampak glede na to, da je bilo povedano marsikaj, je mogoče za javnost pa le koristno, da koga prepričamo, da tisto, kar ta zakon prinaša, ne gre na škodo nikogar v tej državi; da se s tem ne posega v pravice ne socialne, ne kakršnekoli druge nikogar, ki te pravice v Republiki Sloveniji ima, in da gre za povsem nekaj drugega.

Govorite o številkah, ampak za mene je povsem jasno, če je bil izbrisan samo en človek, je treba to popraviti. Številke pri teh vprašanjih so nepomembne in je zelo grdo govoriti o tem, da so ljudje postali številke. Ko ljudje postanejo številke ali ko postanemo številke, ko nimamo imena, ko nimamo priimka, ko nimamo svojega pedigreja, je zelo hudo. In tu vi govorite o tem, da kar naraščajo, da "prilagajate te številke po svojih potrebah" in tako naprej, kar je res nesprejemljivo - vsaj zame. Ker za mene je vsak človek, pa najsibo tujec, najsibo tisti s slovenskim državljanstvom, s stalnim prebivališčem ali začasnim prebivališčem, ali Slovenec s stalnim prebivališčem v Nemčiji, ki jih je tudi veliko, kot veste, ali še kje drugje po svetu, pa jih ne preganjajo na način, kot mi preganjamo nekatere, ki so imeli pravico do tega statusa na teritoriju Republike Slovenije leta 1992. Seveda, slišati je bilo marsikaj, tako grozne stvari, kot so, na primer, da je treba je vsakega izprašati, kaj je naredil, kaj je delal, kje je zgrešil, da ni prišel in si ni uredil tega statusa. Ja, hudičevo slabo bi bilo, če bi ti tisti in taki, ki na ta način postavljajo te stvari, tudi zasliševali te

ljudi. Prepričan sem, da nihče od teh ne bi mogel pojasniti, da je imel dober namen, da je imel plemenit namen, da ni bil sovražen tej državi, ampak je imel še kakšne druge zadrege, stiske, potrebe, konec koncev razdvojen med dve državi in podobno. Bilo je celo slišati v tej dvorani in v dvorinah ob tej, ko je bilo zaslišanje kandidata za zadnjega ministra, ki je zaprisegel v Državnem zboru, češ, ne more biti, zato ker ima tudi drugo državljanstvo, ker je po enem od staršev iz druge države, po enem od staršev pa iz naše države. Kaj pa potem je? Ni ne tam, ni ne tukaj, je človek brez imena, brez priimka, brez svoje osebnosti, svojega dostojanstva, svojih temeljnih človekovih pravic? In samo za to gre.

Če ni po 18 letih in še nekoliko več čas, da se z distanco, v miru, vsak tisti, ki je jezen na koga okoli sebe, soseda ali kogarkoli in bi ga dal takoj na spisek, pa je bil izbrisan in bi rekel, da mora tudi iti, z njim pomiri in reče, tudi ta je bil moj sodelavec, moj sosed, moj znanec in lahko med nami in z nami živi in dobi pravice, ki mu gredo.

Zastonj je tudi govoriti o teh številkah, o katerih ste govorili. Danes je bilo neverjetno poslušati, in ne prvič, da se celo citira tako, bom rekel, nesprijemljiv predsednik za, recimo, stranko SDS, kot je Milan Kučan, predsednik države in se ga citira naprej in naprej in kar naenkrat so njegove številke svete in to je tisto, kar je prav. Vse, kar je pa ostalo počel, je pa tako ali tako zavržno.

Trdno sem prepričan, da gre za zavajanje tudi pri tem, ko pravite, saj mogoče jih bo še kaj več kot 25 tisoč in podobno. Prepričan sem, da jih bo bistveno manj, da jih bo bistveno manj kot 25 tisoč 671 iz praktičnega razloga. Ne govorim o tem, kdo bi potencialno lahko ta status dobil, ampak govorim o tem, kdo ga bo na praktični ravni uveljavljal. Ta status bo treba uveljaviti in bo treba dokazati marsikaj. Marsikdo, ali ga ni več od teh, ker je umrl ali kakorkoli ali je svoje življenjske ambicije in svoj življenjski status uredil na drugačen način kje drugje, v kakšni drugi državi in tako naprej. In šele, ko bomo prišli do konca z obema procesoma, z izdajanjem dopolnilnih odločb, kar je k sreči že končano, če sem prav informiran, in seveda ureditve statusa tudi po tem zakonu, bomo lahko vedeli, kako in kaj je s tem. Ne znam si predstavljati drugače kot tako, da se ugotovi, da je nekdo, nekje, v neki od evidenc v Sloveniji leta 1992 bil, se ga je zabeležilo in se ga je preneslo in je spet se pojavil v neki evidenci. Ni mogoče, da bi kar na novo nastal ali da bi kar na novo se dvakrat registriralo ali kaj podobnega. To so preproste stvari in tukaj je treba javnosti nesporno povedati, za kaj gre. In številke, tako kot je bilo tukaj rečeno, so tako po pričanju, pred komisijo gospoda Bohinca, bivšega ministra, kakor tudi sedanje ministrice, se izjave v ničemer ne razlikujejo. Oba pravita, da je po tistem, kar je počel eden ali kar so počele strokovne službe v mandatu drugega ministra, vsak za svojimi stoji in niso v nasprotju, ker so

pač po tistem, kar so v mandatu 2000-2004 imeli na razpolago in na način, kako so se te stvari delale, so bile te številke take. On stoji, jaz sem tudi bil na tej komisiji, gotovo, in tudi to, kar ste danes citirali, je bilo delno uporabljeno na način, kot pritiče tistem, ki bi rad videl, da je rezultat drugačen, da je slika drugačna. To je povsem razumljivo; še pri Ustavi, pri citiranju člena nekaj izpustite, zato ker vam en del člena ne ustreza ali pa bi radi videli, da bi bil drugačen.

Tako gredo stvari vendarle v smer, kar je najbolj pomembno, da smo z zakonom v Državnem zboru opravili, da smo ga sprejeli, veta Državni svet ni izglasoval, kar pomeni, da vendarle tudi Državni svet zaupa in verjame, da je nastal čas, pa včasih ima človek občutek, da radi izglasujejo kakšen zakon ali zaradi tega, ker nas malo dražijo, ali pa zaradi tega, ker imajo resne argumente, da ugovarjajo zakonu in zahtevajo ponovno odločanje. Ampak, o tem zakonu meni tudi Državni svet, da je zakon korekten in da ureja neko vprašanje. In sedaj nam ostane samo še zadnje dejanje: ali potrditev na referendumu po vaše ali po naše. In zato tudi obsežna utemeljitev, za katero moram reči, da mi je kar žal vseh služb na Ustavnem sodišču in ustavnih sodnikov, da bodo morali vse to še enkrat pregledovati in proučiti, da bi lahko prišli do enakih zaključkov, kot so prišli že v dveh odločbah Ustavnega sodišča in nam ponovno povedali, da je prav tako, kot smo to naredili, ker so tudi oni nam to naložili; in na drugi strani, da ponovno spomnijo, da se s človekovimi pravicami, z dostojanstvi ljudi ne gre igrati, tudi če je še tako močna politična volja ali če bi komu še tako odgovarjalo.

Čas je, da rečemo še to, da je tudi leto 2010, kakorkoli je pozno, lahko za nekatere srečno leto in naj tako tudi bo. Sam bom podprl zahtevo, da Ustavno sodišče pred razpisom referendumu presodi o tem, ali je to sprejemljivo ali ne.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Besedo ima gospa Potrata.

MAG. MAJDA POTRATA: Hvala za besedo, gospod podpredsednik. Spoštovana gospa ministrica, poslanke in poslanci!

Želim razpravljati še v svojem imenu, kajti v imenu poslanke skupine si navadno svojih osebnih stališč ne upam tako odločno izrekati. Zato naj najprej povem, da ima zame sprejem Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji nekaj simbolne teže zaradi tega, ker je bil ta zakon sprejet 8. marca, na mednarodni praznik žensk, in boj za pravice žensk štejem za elementarni začetek boja za človekove pravice. In ureditev vprašanja izbrisanih, ki ga ureja ta zakon, je zame tudi urejanje človekovih pravic, elementarnih. Gre preprosto za urejanje pravice do stalnega prebivanja. To je temeljna pravica. Odrekati posamezniku pravico do prebivanja, do tega statusa, je najhujša kršitev,

ker pravica do doma - to so celo različne odločbe Evropskega sodišča za človekove pravice ugotavljale, je najhujša kršitev temeljnih pravic. To je univerzalna pravica. In zato, če nekdo ni zaprosil za državljanstvo Republike Slovenije, mu za nazaj po krivici odvzet status stalnega prebivališča nimamo pravice odrekati. Zaradi tega, ker jaz ne razumem tistih, ki se kar naprej izgovarjate, da nimate nič proti, če se ureja vprašanje za tiste, ki jim je bila krivica storjena, da so vmes pa tudi špekulanti. Kdo pa je bil po tem kriteriju špekulant?! Ali se skušamo vživeti v konce 80-ih začetek 90-ih let, takrat ko je bilo vendarle vsem s pismom o nameri zagotovljeno, da bodo vsi, ki živijo na ozemlju Slovenije, uživali enake pravice, kot so jih imeli prej. In od tod visoka udeležba na plebiscitu in od tod velika podpora mednarodne skupnosti. In zdaj hočemo z nekimi spretnimi ali manj spretnimi manevri zamegljevati dejstvo, da do decembra leta 1991 je bilo mogoče vložiti zahtevo za državljanstvo, sploh pa se ni urejalo vprašanje statusa in stalnega prebivanja. In na to kar mirno pozabimo. In gospod Debelak je v tisti znameniti depeši, po 26. mislim, da je bila 27...

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: No, moment, gospa Potrata...

MAG. MAJDA POTRATA: ...februarja...

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: ...trenutek. Gospe in gospodje,...

MAG. MAJDA POTRATA: Saj me ne moti, gospod podpredsednik...

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: No, ampak...

MAG. MAJDA POTRATA: To je samo tisto, kar sem na začetku govorila, to je...

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Želim,...

MAG. MAJDA POTRATA: ...odnos do žensk v parlamentu.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: ...da se umirate in da poslušate...

MAG. MAJDA POTRATA: ...do govorečih žensk....

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: ...gospo...

MAG. MAJDA POTRATA: ...pa še zlasti.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Potrato.

MAG. MAJDA POTRATA: Torej, v tisti znameniti depeši je gospod Debelak dal navodilo, kaj morajo narediti in da morajo to urejati po Zakonu o tujcih. Za ta zakon, za katerega smo prej slišali citat, kako je v njem v nekih specifičnih okoliščinah govoril tudi nekdanji minister za notranje zadeve, ampak on je povedal, da je takrat bil tisti zakon veljaven, kasneje je pa Ustavno sodišče za ta zakon ugotovilo, da je bil protiustaven. In tisto, veste, ko pravijo, ni greh biti neveden, greh pa je v nevednosti vztrajati, bi jaz pričakovala, da po vseh teh razpravah sedaj že vemo, da je bilo spoznano to dejstvo, da je bil ta zakon o tujcih leta 1999 spoznan za neustavnega in izbris popolnoma nezakonit. Želim si, da bi končno zaradi uveljavitve tega zakona, ki smo ga sprejeli 8. marca, bilo tudi tistim, ki radi delajo narekovaje in ki radi pred posamezne besede postavljajo "tako imenovani", onemogočeno, ker bo to, kot pravi nek poslanski kolega, postala pravna norma ali pravni termin in ga ne bo mogoče več stlačiti med narekovaje. Zame ni ne posrečena retorična figura, še manj pa etična, če nekdo v niz postavi izbrisane, istospolne in okupatorje. Učili so me, da se da primerjati tisto, kar je primerljivo. To pa so neprimerljive kategorije, edino če jih kdo res tako vidi, potem imam pa samo vse razloge za to, da ugotovim, kako nekateri ne priznavajo 14. člena slovenske ustave in kako ne upoštevajo tega, da je diskriminatornost nedopustna. Mi hočemo pač zaradi svojih osebnih pogledov drugim, ki mislijo drugače, prilepiti kar neke oznake. Slišati je bilo tako, tisti, ki zagovarjamo družinski zakonik, tako sem razbrala, tisti, ki zagovarjamo ureditev statusa izbrisanih, tisti nismo čisto ta pravi. Tisti smo že vredni nekega dvoma in nekih posebnih označb. Danes je bilo celo o izdajstvu govora. Sedaj ne vem, v katero kategorijo in s katerimi argumenti se to da utemeljevati.

Kar zadeva zahtevo po državljanstvu, veste, jaz ne vidim, da bi moral kdo zahtevati državljanstvo. Vidim pa, da mu država ne sme vzeti statusa stalnega prebivalca. In glede na razmere, kakšne so vladale pri nas, ko je bilo veliko nacionalno mešanih zakonov, ko so se nekateri v resnici zaradi nemožnosti dvojnega državljanstva morali odločiti, katero državljanstvo bodo imeli, jaz nimam nobenega razloga in tudi nobene pravice ne, da bi komu zamerila, če za slovensko državljanstvo ni zaprosil. To je stvar njegove svobodne presoje in tu zdaj vidimo, koliko smo demokrati: ali drugemu pustimo svobodno izbiro ali ne, če ta svoboda ne trči ob pravice drugih. In s tem ni trčilo ob pravice drugih.

Govorili smo dosti o tem, kako je okolje številne, mnoge mednarodne organizacije, presojalo odločanje Slovenije v zvezi z neizpolnjevanjem odločbe Ustavnega sodišča. Nekateri tudi tem mednarodnim institucijam ne verjamejo. Jaz bi znova opozorila, da je tudi varuh človekovih pravic v Sloveniji večkrat, od leta 1995, se mi zdi, permanentno opozarjal na kršenje pravice in da je treba to urediti. Ampak, jaz imam

zdaj tu pred sabo prevod dodatka k poročilu delovne skupine za univerzalni periodični pregled in seznam priporočil, ki jih je Republika Slovenija prejela na interaktivnem dialogu v okviru univerzalnega periodičnega pregleda spoštovanja človekovih pravic 16. februarja 2010 v Ženevi in tudi odgovore Vlade. Teh priporočil je, tako da bomo imeli jasno predstavo, 97. 11 od teh priporočil se nanaša na urejanje vprašanja in zakona o izbrisanih. In če tu gledate, je pri devetih od teh priporočil Vlada odgovorila, da pričakuje, da bo to vprašanje rešeno s sprejemom zakona, ki smo ga 8. marca v Državnem zboru potrdili. Ne vidim nobenega resnega razloga za to, da ne bi verjela, kako tudi druge države s pozornostjo spremljajo, kaj se pri nas dogaja. Živimo v časih, kjer je gibljivost prebivalstva močna, kjer se moramo spopadati z različnimi stereotipi in mora biti za vzdržno življenje med ljudmi prva naloga zagotavljati strpnost, toleranco, sprejemanje drugačnosti, hkrati pa ob zagotavljanju uresničevanja človekovih pravic. Zato v polni meri podpiram sklep, ki ga je predlagal na glasovanje Državnemu zboru Odbor za notranjo politiko, in pričakovala bi, da bodo vsaj tisti, ki so člani nekega delovnega telesa Državnega zbora, ki ima v svojem imenu tudi človekove pravice, ta sklep podprli, če že vsi drugi, ki so zahtevo za razpis referendumu dali, tega ne morejo storiti.

Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Besedo ima gospa ministrica. Ne želite.

Potem dajem besedo gospodu Potrču, kot predlagatelju. Izvolite.

MIRAN POTRČ: Hvala lepa.

Opravičujem se vsem, ker sem tudi v imenu matičnega delovnega telesa odbora za pravosodje, notranjo politiko povzročil današnjo razpravo. Treba pa je vedeti, da je osnovni razlog za to bila zahteva 31 poslank in poslancev, da se o vprašanju zakona odloča na referendumu.

Rad bi povedal, da ta zakon, če ga bomo pošteno brali, ne pove nič drugega, kot da zagotavlja, da se z dnevom izbrisa zagotavlja pravica izbrisanim po statusu, kakršnega so do dneva izbrisa imeli. Vse drugo so samo pogoji, da je mogoče to odločitev sprejeti. Izhaja iz predpostavke, da je odločitev Ustavnega sodišča v letu 1999 in 2003 obvezna za vse in da je nesporno jasna, da je bil izbris protiustaven.

Drugo, kar bi želel povedati. Veliko je bilo danes govora o vsebini zakona. Gospe in gospodje, vsaj mi, ki tu sedimo, vemo, da je govor zaradi javnosti in ne zaradi nas, ker mi vemo, da govoriti o vsebini zakona ni povezano s tem, ali bo sprejet sklep, da se zahteva od Ustavnega sodišča, da presodi, ali bi sprejem zakona imel protiustavne posledice, zaradi tega, ker o vsebini zakona se bo lahko odločalo šele kasneje, če bo in ko bo enkrat začel zakon veljati. Takrat bo govora o

tem, ali so vse rešitve glede postopka in glede vsebine skladne z ustavo, in takrat boste lahko tisti, ki imate pomisleke na vsebinsko ureditev, to predlagali v ustavno presojo ali eventualno na drug način. Veste pa, da za to nimate nobenih argumentov ali pa da je teh argumentov zelo malo, zaradi tega tudi nasprotujete, da bi se vprašanja Ustavnemu sodišču postavilo.

In tretje, na kar bi želel posebej opozoriti, vse vaše izjave o dobronamernosti in o tem, da bi že zdavnaj, če bi sedanja koalicija to želela, lahko sprejeli zakon, ki bi rešil probleme izbrisanih, so neresnične.

Jaz sem vse te vaše razprave in vse poskuse spremljal, tudi tiste interne, v prejšnjih mandatih, in vem, da so bili vsi predlogi vezani na en temeljni razlog: ni mogoče pristati in priznat, da je bila protiustavnost v letu 1992 storjena. In ni mogoče pristati in priznati, da je treba status, kakršen je bil do 26. februarja 1992, vrniti tem ljudem, ki jim je bil ta status krivično vzet. Zaradi tega je bila tudi zahteva za zakon, ki bi urejal ustavno materijo, ki z naše strani ni bila sprejeta. Ni šlo torej za obliko, ampak je šlo za vsebino, ki ni želela priznati te neustavne rešitve.

Upam in si želim, da je razprava o zakonu o izbrisanih tokrat zadnjič v Državnem zboru in da bomo odslej imeli možnost, da rešimo ta problem, ne pa, da ga ponovno ustvarjamo. Hvala.

PODPREDSEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. S tem zaključujem razpravo. Prejel sem obvestilo predsednika Državnega zbora z naslednjo vsebino. Dovolite, da preberem: Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke je vložila popravek amandmaja, ki nadomešča besedilo predloga sklepa z besedilom, po katerem Državni zbor podpira razpis zakonodajnega referenduma. Glede na današnjo točko dnevnega reda, v okviru katere zbor odloča o uporabi pristojnosti o 21. členu Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi, torej o zahtevi za ustavnosodno presojo referendumskega odločanja, ugotavljam, da predlagani amandma v postopkovnem in v vsebinskem smislu ne more biti predmet razprave in odločanja. Namen in vsebina predlaganega amandmaja je lahko zajeta v okviru odločanja o Odloku o razpisu zakonodajnega referenduma, kar pa ni predmet obravnave te točke dnevnega reda. Zato smatram, da amandmaji niso bili vloženi.

Imate proceduralni predlog? Izvolite, gospod Tanko.

JOŽE TANKO: Hvala lepa, spoštovani podpredsednik Državnega zbora. Najprej imam proceduralni predlog glede uporabe 235. člena Poslovnika Državnega zbora. V tem členu je namreč določeno, da Vlado v Državnem zboru zastopajo predsednik Vlade, brez omejitev, in pa resorni ministri. Žal ugotavljam, da ministrica, ki je danes tu z nami, Vlade ne zastopa, kajti tistega časa, ki je bil na razpolago, v razpravi ni uporabila,

ni argumentirala stališč Vlade. Ugotavljamo, da je Državni zbor postal pravzaprav samo nek fototermin za vladne predstavnike. To se ni zgodilo prvič, pač pa je to zdaj postala že stalna praksa vseh predstavnikov Vlade, ki najavijo čas za razpravo v Državnem zboru, potem pa pridejo odsedeti čas in ne razpravljajo.

Predlagam, da predsednik Državnega zbora, ki se nam je pridružil, naslovi na Vlado protest, da Državni zbor na tak način, ko ni zagotovljena razprava, ni zagotovljeno soočenje mnenj med izvršno in zakonodajno oblastjo, da pozove predsednika Vlade, da ustrezno ukrepa in naloži svojim ministrom, da v Državnem zboru razpravljajo. Tu ni časa za to, da se pride sedet šest ali sedem ur. Mislim, da imajo ministri, če ne želijo razpravljati, pomembnejše delo kot sedenje v Državnem zboru, gledanje po poslancih in igranje z mobitelom; morda se igra še kakšen tetris na te elektronske naprave. Dolžnost predstavnikov Vlade je, da v Državnem zboru branijo stališča, razpravljajo, da pride tudi do argumentacije vseh teh mnenj.

Zato predlagam, spoštovani predsednik Državnega zbora, da opozorilo, ki smo ga izrekli že nekajkrat, dejansko pisno naslovite, naložite ali zaprosite Vlado, če že pridejo v Državni zbor, da vsaj razpravljajo. Tu nimamo fototerminov za obraz leta, nimamo fototerminov za maske leta, imamo delovno sejo, kjer je pač treba razpravljati in braniti svoja stališča. Toliko, kar zadeva poslovnik in 235. člen.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Tanko, veste, da lahko minister govori ali ne govori, da je to njegova osebna odločitev. Je pa to sicer vprašanje, ki bi ga bilo bolje nasloviti na Kolegij predsednika Državnega zbora.

Prehajamo na glasovanje. Imate proceduralni predlog? Izvolite, gospod Tanko.

JOŽE TANKO: Hvala lepa za prijaznost kolegov poslancev iz koalicijskih vrst. Spoštovani! Mi smo danes vložili amandma na predlog sklepa, ki ga je sprejelo delovno telo. To je bilo že pri prejšnjem delu seje sporočeno, da ta amandma ni v skladu z 21. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi. Ugotavljam, da ta naš amandma številka 1, ki smo ga vložili, ni v ničemer v nasprotju z 21. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi. Tu je napisano, kaj dela Državni zbor in v skladu s Poslovníkom lahko Državni zbor k vsem predlogom sklepom, ki jih sprejme delovno telo, vloži amandma. Jaz bom ta amandma številka 1, ki smo ga vložili, prebral. Predlagamo, da Državni zbor podpira razpis zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, ki ga je Državni zbor sprejel na 14. seji dne 8. 3. 2010 po skrajšanem postopku, saj zaupa državljanom, da bodo v okviru neposrednega izvrševanja oblasti na zakonodajnem

referendumu znali presoditi primernost rešitev Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih republik naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji.

Zanima me, v čem je ta predlog sklepa v nasprotju z 21. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi? Predlagam, da predsednik Državnega zbora, ki je povedal, da smatra, da ta predlog amandmaja ni vložen v skladu z 21. členom Zakona o referendumu in ljudski iniciativi, to ustno na tej seji obrazloži. Argumentov ali pa omejitev ne v zakonu ne v Poslovniku za vložitev amandmaja ni in predlagam, da se ti naši amandmaji dajo na glasovanje, ker ni nobenih zadržkov ne v zakonu in ne v Poslovniku Državnega zbora.

Mislím, da je to samo še ena izmed zlorab, ki se jih vodstvo Državnega zbora poslužuje, da ovira predlaganje in odločanje v Državnem zboru takrat, kadar čuti, da bi se lahko karkoli zgodilo, enostavno razglasi nek amandma ali pa nek predlog, ki ga vložimo v opozicijskih poslanskih skupinah, ali za brezpredmeten, ali za neskladen s Poslovníkom, ali za diametralno nasproten s predlogom sklepa, ali pa z neustavnim in ne vem kakšnim. Vsaj obrazložitev, spoštovani predsednik Državnega zbora, bi bili dolžni posredovati poslancem preden karkoli sprejmete takšnega, kar je po našem mnenju v neskladju s poslovníkom in tudi zakonom in tudi Ustavo.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Glede zavrnitve amandmaja, je bila obrazložitev prebrana in mislim, da ni potrebno razdeljevati v pisni obliki.

Zato prehajamo torej na glasovanje in najprej sprašujem... Ja, v imenu poslanske skupine obrazložitev glasu. Prijava teče.

Gospod Grims, izvolite, imate besedo.

MAG. BRANKO GRIMS: Spoštovani! Ustavno sodišče nikoli ni naročilo vladajoči koaliciji, naj enači holokavst in osamosvojitve Slovenije ter s tem uporablja sovražni govor ter žali zavedne Slovenke in Slovence in judovsko skupnost. Ustavno sodišče nikoli ni naročilo vladajoči koaliciji, da naj bodo odškodnine za padle v vojni za Slovenijo omejene na tri tisoč evrov, za tiste ki so pa streljali kot agresorji, kot okupatorji s strani JLA, pa naj bodo odškodnine neomejene. Tega Ustavno sodišče nikoli ni naročilo. Ustavno sodišče nikoli ni naročilo vladajoči koaliciji naj pripravi zakon, ki bo poln raztegljivih formulacij, ko gre za vprašanje temeljnih pravic, in da naj se potem še na opozorila očitni protiustavnosti takega zakona odzove z zaničevanjem, kot da bi tisti, ki vozi rešilni avto, zato, ker je nekdo v stiski, imel za opravičeno, da povozi še kakšnih dvajset pešcev. Tako ravna namreč vladajoča koalicija z ustavnimi načeli. Ustavno sodišče nikoli ni naročilo vladajoči koaliciji naj ravna v nasprotju z besedami Milana Kučana, ki je dejal, da bi bilo najbolj

žalostno, če bi nekdo govoril, da smo v Sloveniji doživeli etnično čiščenje. Izraz, ki smo ga točno v tej dvorani s strani vladajoče koalicije slišali kar nekajkrat in slišali smo celo enačenje holokavsta s osamosvojitvijo zaradi tako imenovanega izbrisa. S tem se je izkazalo, da koalicija ne uporablja več besed Milana Kučana, ampak besede generalov JLA, besede agresorja. Tega Ustavno sodišče nikoli ni naročilo. Vse to seveda jasno priča o nečem, da gre za suvereno politiko te koalicije. Ustavno sodišče tudi nikoli ni naročilo, naj se zakon utemelji na laži, da ne bo imel nobenih finančnih posledic za proračun. Daleč od tega. Tudi to sprenevedanje, tudi ta neresnica, ki je temelj tega zakona, je odraz vaše suverene, točno prepoznavne politike. In za to gre! Ljudje, ljudstvo, kot nosilec najvišje suverenosti po ustavi, ima vso pravico, da se o tej vaši politiki izreče neposredno na referendumu. In zato vas pozivam, da danes ne sprejmete tega sklepa, da se to pošlje na Ustavno sodišče, in da prepustite odločitev o tem ljudstvu.

V SDS bomo seveda glasovali proti.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod Pukšič v imenu Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke.

FRANC PUKŠIČ: Lep pozdrav, kolegice in kolegi, gospa ministrica.

V Slovenski ljudski stranki bomo glasovali proti takšnemu predlogu sklepa iz preprostega razloga, ker - Slovenska ljudska stranka oziroma zahteva za razpis referendumu ni o človekovih pravicah, ampak je o zakonu. Takšen zakon pa je neprimeren. Da je takšen zakon neprimeren, je slovenski narod na referendumu že enkrat povedal. Ustavno sodišče je naložilo, da je treba z zakonom, torej zakon urediti, da je treba te stvari, ki so bile v nasprotju z ustavo urediti, urediti z zakonom, vendar tako, da se ne bodo povzročale nove krivice, tako, da se ne bo povzročalo novo povečevanje javne porabe v nedogled. In slovenski javnosti je treba jasno povedati, da tisti, ki glasujemo proti temu, da gre na Ustavno sodišče, da ne gre na Ustavno sodišče, ne odločamo o človekovih pravicah, ampak odločamo o slabem, resnično slabem zakonu. In pri tako ključnih zadevah, kjer so zadaj lahko vprašljive na stotine milijonov evrov in še bolj je pomembno dostojanstvo Slovenk in Slovencev, si enostavno koalicija ne bi smela in ne more privoščiti takšne avanture.

Zgleda, da je koalicija izgubila kompas. Zakaj - enostavno ni jasno. podatki, številke pa žal kažejo, tudi 2003 oziroma 2004, ko je bil referendum, je bila brezposelnost tam preko 10%, danes je ta koalicija ponovno dosegla takšno brezposelnost. Konec leta 2008 je bila brezposelnost samo cca 6,5% in samo govoriti danes, da bo leto 2010 srečno leto,

zaradi sprejetega tega zakona, je strahovito nesrečno za preko 100 tisoč brezposelnih ljudi.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Vidim roke. Odpiram prijavo za obrazložitev glasu v lastnem imenu.

Gospod Hrovat, izvolite, imate besedo.

ROBERT HROVAT: Hvala lepa za besedo. Jaz osebno zaupam državljanom in državljanom, zato bom glasoval proti. Glavni razlog, zakaj bom glasoval proti, je dejstvo, da so bile danes prvič v tem Državnem zboru s strani koalicije izrečene besede, da odškodnine bodo. To je dejstvo. To smo lahko vsi slišali. Jaz imam občutek, da se je čakalo na zaključek zakonodajnega postopka, ko je zakon sprejet, zadeva končana in zdaj ste dali jasen signal vsem tistim, katerim ste izdali odločbe, da je sedaj pravi čas, da nekatere advokatske hiše že čakajo na široko z odprtimi rokami sprejmejo te ljudi in jih potem zastopajo proti državi, kjer bodo po mojem mnenju lahko dobili nekateri res enormne odškodnine. Ampak žalostno je, da bodo do teh odškodnin upravičeni tudi tisti, ki so v časih, ko bi si lahko uredili status, špekulirali, nekateri so celo obrnili orožje proti Slovenkam in Slovencem. Dejstvo je, da to ni v redu, da to ni prav in da za mene noben zakon ne bo dober, razen tistega, ki bo dejansko individualno obravnaval vsakega posamezno in ga tudi vprašal, zakaj si ni uredil statusa takrat, ko bi si ga lahko uredil. Vse to, kar se zdaj sprejema, je za mene navadna farsa. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Potrč.

MIRAN POTRČ: Hvala lepa. Jaz verjamem in zaupam državljanom in državljanom. Verjamem in zaupam pa tudi v slovensko ustavo in v željo Državnega zbora, da jo čim bolj dosledno spoštuje. Ne verjamem in ne zaupam pa v stališča opozicije, zaradi tega, ker sem jih danes ponovno slišal in govorijo ali pa so ta stališča v mnogo čem utemeljena na polresnicah ali na neresnicah in ne želim si razprave o referendumu, ki bo ponovno mesec, mesec in pol, dva meseca razdelila Slovenke in Slovence, kjer bomo hodili po zborovanjih in govorili vsak svoje. Nihče pa tega seveda pred maso ne bo mogel dokazati.

In kaj je tisto, v kar ne verjamem? Ne verjamem, da ta ustavni zakon daje karkoli drugega, razen da vrača status, ki je bil 26. februarja 1992 nezakonito odvzet. Ni res, da je ta zakon kakorkoli povezan z državljanstvom in da koalicija ali posamezne stranke o njej računajo na 25 tisoč glasov, ki jim bodo rešile njihovo kožo. To je enostavna izmišljotina. Ne verjamem, da je res, da ta zakon odloča o odškodnini, ker o tem nima niti besede in zadevo prepušča v presojo sodiščem glede na konkretne razmere. Skrajna neumnost je trditev, da se niso odločali za državljanstvo ljudje zaradi tega, ker so špekulirali. Še bolj neresnično pa je, da bo sprejem tega

zakona omogočil ljudem, ki doslej te pravice niso imeli, da bodo lahko dobivali stanovanja po Jazbinškovem zakonu. In še veliko takih neresnic je, zaradi katerih bom podprl predlog sklepa, da se gre na Ustavno sodišče.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Gorenak, izvolite.

DR. VINKO GORENAK: Hvala lepa. O čem pravzaprav govorimo oziroma o čem bomo sklepali? Zakon o tako imenovanih izbrisanih, ki ste ga izglasovali s koalicijsko večino, želimo v opoziciji poslati v presojo ljudstvu. To pomeni, da želimo, da se o tem opravi referendum. Nekdo se je prej v koaliciji vprašal, če še velja tisti člen o tem, da ima v tej državi oblast ljudstvo, potem bi to morali dovoliti. Koalicijska večina pa želi danes doseči, kaj? Odvzeti to oblast in to pravico ljudstvu in postaviti Ustavno sodišče v tisto vlogo, ki bo o tem odločalo. Najverjetneje računate, da bo odločilo negativno, da bo referendum spet prepovedalo, najverjetneje računate, da bo odločilo tako, kot je že dvakrat odločilo pred enim letom. To ni dobro. In danes smo slišali celo kupico, moram poudariti, kupico, časa pa je premalo za to, da naštejemo samo nekatere laži. Z zakonom ne določamo odškodnin, seveda polresnica za ljudi. Polresnica zato, ker kot posledica tega zakona bodo lahko in bodo tožbe ter odškodnine. Z zakonom ne določamo, da dajemo državljanstva. Ja seveda ne dajemo, ampak kino vstopnico za v kino dajemo, pomeni dovoljenje za stalno bivanje, kar je pa pogoj oziroma predhodna faza za državljanstvo. Ne "farbat" ljudi, lepo prosim!

Še bi lahko našteval, od tistega preluknjanja in tako dalje, zato smo še o špekulantih. Vsi tisti, ki tega niso hoteli narediti, so špekulanti. To pa jim je velika večina, zato taka odločitev, da ni mogoče podpreti vašega predloga, da gre zadeva na Ustavno sodišče. Naj gre pred ljudi!

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Pukšič.

FRANC PUKŠIČ: Hvala lepa še enkrat. Pravzaprav sem prepričan, če bo danes koalicija, in kot vidim, bo izglasovala, da bo šel zakon v presojo na Ustavno sodišče, danes jih je več tu kot pa ob sprejemanju proračuna Republike Slovenije, ker je to seveda pomembnejše, da bo Ustavno sodišče v skladu z ustavo in svojimi pristojnostmi, ki jih ima, naložilo oziroma odločilo, da gre lahko zakon v presojo na referendum. To je ustavna pravica državljanek in državljanov Republike Slovenije. Odločilo bo torej, da bo šel zakon na referendum. Če bo na referendumu zakon padel, bo naloga pač pripraviti novi zakon, in to takšnega, ki bo spoštoval odločbo Ustavnega sodišča. Odločba Ustavnega sodišča - nekdo je danes v razpravi rekel, vi, ki govorite, ste zelo pametni, mi pa, ne vem, klatimo neumnosti - je pač tako dolgo, dokler ni sprejet zakon. Veste, zelo neumno je pa bilo danes v tej razpravi poslušati

primerjave s pravicami naših manjšin v sosednjih državah. Naše manjšine v sosednjih državah imajo kršene svoje pravice. Enkrat sem celo rekel, da Avstrija ni pravna država, in se izkazuje, da res ni pravna država, kar dela danes. Ali pa je nesmiselno to primerjati s popravo krivic, ki so se zgodile po letu 1945. Bog pomagaj, kaj vse še leži v kakšnih hudih jamah, kot se je odkrila ta Huda jama.

V Slovenski ljudski stranki smo in sam sem za to, da se krivica, če se je komu zgodila, popravi. Če se mu je pa zgodila, si je pa bil, žal, sam kriv, ker se pač ni prijavil v roku. Ampak, naj se popravi.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Petan.

RUDOLF PETAN: Hvala za besedo. Spoštovani!

Glasoval bom proti temu sklepu. V obrazložitev ali utemeljitev moje odločitve, da referendum mora biti, vam bom pa prebral kar iz današnje Pravne prakse, kjer je avtorica zapisala, kaj vse je še treba postoriti, če se sprejme ta zakon: "Potrebno je še rešiti vprašanje izgubljenih prispevkov za pokojnine izbrisanih, izgubljenih let delovne dobe in pokojninske dobe izbrisanih, izgubljenih priložnosti za nadaljevanje šolanja ter dodobra načetega in uničenega zdravja, ki je posledica psihično in fizično težkih življenjskih razmer oziroma nezdravljenih poškodb in bolezni izbrisanih, ne naslovljena pa ostajajo tudi vprašanja uradnega opravičila, neodvisne preiskave in ukrepa in ugotovitve odgovornosti za izbris." Vse to je še pred nami, je zapisano. Ta zakon je pa podlaga za vse to. Oprostite, če se bomo morali še opravičevati ljudem, ki se niso želeli urediti statusa, če bodo lahko tožili slovensko državo zaradi psihičnega stanja, ker si nekaj niso uredili, potem se jasno postavlja vprašanje, kje je pa tistih sto tisoč državljanov, ki so izgubili službo, v kakšnem psihičnem stanju so pa oni, ampak oni ne bodo smeli tožiti države, ti ki si pa statusa niso želeli urediti, bodo pa lahko tožili državo zaradi psihičnega stanja, ker si tega statusa niso uredili. To je več kot dovolj utemeljeno, da referendum mora biti, naj državljanke in državljanji odločijo, ali soglašajo s tem, da bodo nekateri državljanji, ki niso želeli postati državljanji pa eventualno kasneje bodo lahko tožili državo za enormne zneske, pred tem pa se nikdar niso želeli takrat, kot je bilo potrebno, se niso želeli opredeliti za državljana naše države, sedaj bi pa tožili za neke odškodnine. To je nedopustno in referendum mora biti, zato bom glasoval proti. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Ker je še želja po obrazložitvi glasu v lastnem imenu, prijava teče.

Gospod Grill, izvolite.

IVAN GRILL: Hvala lepa. Tudi sam bom glasoval proti takšnemu sklepu, kajti nasprotujem temu, da o tako pomembnem vprašanju odloča Ustavno sodišče, kajti ljudstvo je tisto, kateremu moramo zaupati. In še enkrat poudarjam, oblast in koalicija, ki se boji, da ljudstvo odloča, takšno ljudstvo ne zasluži, da ima tako oblast. Upam, da bo ljudstvo to tudi prepoznalo in takrat, ko bo imelo možnost, odloča tudi o temu vprašanju, imelo pravno podlago za pravilno odločitev. Še posebej pa me skrbi dejstvo, da smo včeraj lahko slišali, da je 7 tisoč dodatno ugotovljenih tako imenovanih izbrisanih posledica, vsaj tako je ministrica na zaslišanju pri preiskovalni komisiji navedla, da je to posledica nadgradnje oziroma zamenjave informacijskega sistema. Kako lahko nekdo daje tako obrazložitev. Verjamem, da najprej ministrici, kajti to je nedopustno, da lahko na podlagi neke zamenjave ali nadgradnje pride do tako katastrofalno spremenjenih podatkov. Če je to res, potem ne moremo zaupati v nobene podatke, ki jih informacijski sistem tudi obdeluje. Zato je več kot očitno, da je ta številka nepravna, izmišljena in odškodnine, ki bodo posledice tega, segajo v nebo in bojim se, da bodo naši davkoplačevalci imeli dolga, dolga leta posledice in to ni prav, zato naj o teh zadevah odločajo ljudje na referendumu. Dajmo jim zaupati tako, kot si to zaslužijo, pa bomo videli, ali bodo podprli takšen zakon ali tudi ne.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Grims, izvolite.

MAG. BRANKO GRIMS: Ustavno sodišče nikoli ni odredilo, da je potrebno sprejeti zakon, ki bo lahko pripeljal do položaja, ko bo v slabšem položaju tisti novi državljan ali tista nova državljanica, ki je v času osamosvojitve oziroma po njej korektno, skladno s takratno zakonodajo uredil svoj status, ker je želel kot lojalen človek spoštovati pravni red države Slovenije, proti tistemu, ki je Slovenijo napadel z orožjem in tej osebi, temu novemu državljanu grozil, ga žalil, zasramoval ali celo izpostavil fizičnemu nasilju, kajti taki primeri so brez dvoma bili. Tega Ustavno sodišče ni ukazalo, vi pa ste se odločili, da v zakon ne uvedete nobenih omejitev in zato je jasno, da uveljavljanje pravic za nazaj in s tem povezani stroški in tudi odškodnine v posameznih primerih zagotovo bodo. O tem ne priča samo Pravna praksa, torej stroka, gospe in gospodje, na katero se tako radi sklicujete. O tem pričate tudi vi sami. Medtem ko ste eni še kar, tako kot že 6 let, trdili, da ne bo nobenih odškodnin, da ne bo nobenih stroškov, lajna, ki jo ves čas poslušamo, so drugi že korektno povedali, da odškodnine bodo, ker morajo biti, pa še velike bodo. Kolega iz Zaresa, ki je to zelo jasno povedal, je povedal po resnici in razgalil sprenevedanje te koalicije, ki odraža samo jedro njene politike. Tisto jedro, ki je razvidno ta trenutek, ko prihaja do odločanja o tem, ali se obravnava posamičen primer, ravnanje posameznika v času osamosvojitve ali pa ne. In, če se

tega ne obravnava in če se omogoči uveljavljanje vseh pravic za nazaj vsem, tudi agresorju, potem pridemo v pravni precedens brez primere v zgodovini, da bodo prvič nagrajeni sodelavci okupatorja, zaradi zakona, ki je utemeljen na laži in ima torej ljudstvo vso pravico..../Izklop mikrofona./

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Ker je še želja, odpiram prijavo za obrazložitev glasu v lastnem imenu.

Gospod Rožej, izvolite.

VITO ROŽEJ: Hvala za besedo. Nihče od poslancev vladajoče koalicije ni ob debatah ob sprejemanju tega zakona enačil osamosvojitve s holokavstom, kar je napisano v zahtevi za razpis referendumu in pod kar se je kar 31 poslancev Državnega zbora podpisalo. Vsak od njih in tudi marsikdo drug bi si lahko pogledal magnetogram zapisa ob sprejemu tega zakona 8. marca, v katerem piše, da je poslanec Vito Rožej izrekel naslednje besede: "Mogoče je trditi, da izbrisa ni bilo, tako kot se še danes najdejo ljudje, ki trdijo, da holokavsta ni bilo." Poleg tega bo ta isti poslanec rekel še nekaj. Izbris ni bil del slovenske osamosvojitve, zato bi bilo krivično ta dva procesa povezovati in izrabljati reč, kot je slovenska osamosvojitvev za opravičevanje izbrisa. Lahko, da je bil izbris del slovenske pomladi, to pa seveda ni isto kot slovenska osamosvojitvev. Se ta dva procesa marsikje stikata, v procesu izbrisa se pa pač ne. Izbrisu lahko rečemo tudi prenos med evidencami, tako kot holokavstu lahko rečemo "Endlösung" oziroma v slovenskem jeziku "končna rešitev". Razlika je mnogo več kot le jezikovna, razlika je globoko vrednostna. Jaz bom zaradi te razlike in mojega videnja teh reči glasoval za sklep matičnega delovnega telesa. Hvala.

PODPRESEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala. Gospod Tanko, izvolite.

JOŽE TANKO: Hvala lepa za besedo. Brez dvoma gre pri tem zakonu za to, da se plačuje nostalgija po bivši državi. Če se ne motim, 10. decembra 2008 je takratni predsednik Odbora za zunanjo politiko gospod Vajgl v Beogradu obljubil, da se bo v kratkem času uredil status vseh tako imenovanih izbrisanih, ki so nastali v času osamosvojitve. Čez dan ali dva, jutri najbrž, je na Brdu konferenca, ki jo organizira predsednik slovenske vlade gospod Pahor in najbrž temeljno sporočilo te konference bo, da smo končno v Državnem zboru sprejeli vso potrebno zakonodajo, ki je vezana na ureditev tega statusa. Najbrž si zato predsednik Pahor tako prizadeva, da bi se te konference udeležili pravzaprav vsi sedanji predsedniki vlad nekdanjih bivših republik iz bivše države.

Je pa problem še naslednji. Kot je bilo že rečeno je ministrica na zaslišanju pred preiskovalno komisijo povedala, da je posledica povečanja števila izbrisanih posledica informacijskega sistema. Če bi ta logika zdržala, da se je v

tem času, ko se je zamenjal informacijski sistem, povečalo število izbranih za eno tretjino, potem bi se najbrž tudi število Slovencev povečalo za eno tretjino, ker uporablja isti informacijski sistem. In nas bi bilo zdaj, spoštovana ministrica, 3 milijone. 3 milijone, če to drži.

In iz vseh teh razlogov, ker gre za realizacijo nekih zadev, ki niso pripomogle ničesar k slovenski državi, bom sprejemu tega sklepa, ki ga predlaga koalicija, tudi nasprotoval.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Gospod Juri, izvolite.

FRANCO JURI: Jasno je, da bom glasoval za ta sklep, ker je to sklep za ustavnost in proti poskusom, da bi to ustavnost načeli. Glasoval bom za ta sklep, ker je to sklep proti nostalgiji po drugih časih in drugih režimih, ko so bili drugačni, vselej ožigosani in kaznovani.

PODPREDSIEDNIK FRANCE CUKJATI: Hvala.

Ker ni več želje, prehajamo na glasovanje. Glasujemo. Glasovanje teče. Navzočih je 72 poslank in poslancev, za je glasovalo 44, proti 28.

(Za je glasovalo 44.) (Proti 28.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda.

Zaključujem tudi 20. izredno sejo Državnega zbora. Lahko noč.

(Seja je bila zaključena 18. marca 2010 ob 19.39.)

VSEBINA

Določitev dnevnega reda.....	2
ANTON ANDERLIČ.....	3
1. točka dnevnega reda: OBVESTILO PREDSEDNIKA VLADE O ODPSTOPU DR. MILANA POGAČNIKA S FUNKCIJE MINISTRA ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO, EPA 946-V.....	4
DR. MILAN POGAČNIK.....	4
2. točka dnevnega reda: OBVESTILI OKROŽNEGA SODIŠČA V KOPRU, KAZENSKO PREISKOVALNI ODDELEK, O PRIPORU IN ZAČETKU KAZENSKEGA POSTOPKA ZOPER POSLANCA DRŽAVNEGA ZBORA, EPA 953-V 9	9
3. točka dnevnega reda: ZAHTEVA ZA RAZPIS ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O UREJANJU STATUSA DRŽAVLJANOV DRUGIH DRŽAV, NASLEDNIC NEKDANJE SFRJ, V REPUBLIKI SLOVENIJI (ZUSDDD-B), EPA 735-V.....	9
MIRAN POTRČ.....	9
KATARINA KRESAL.....	11
MAG. BRANKO GRIMS.....	12
FRANCO JURI.....	19
GVIDO KRES.....	22
ANTON URH.....	23
MIRAN GYÖREK.....	24
ANTON ANDERLIČ.....	26
ANTON ANDERLIČ.....	27
ANTON ANDERLIČ.....	27
MAG. MAJDA POTRATA.....	28
RUDOLF PETAN.....	30
FRANC PUKŠIČ.....	32
FRANC PUKŠIČ.....	35
MATJAŽ ZANOŠKAR.....	35
SILVEN MAJHENIČ.....	36
LJUBO GERMIČ.....	37
DARJA LAVTIŽAR BEBLER.....	38
JOŽEF JEROVŠEK.....	39
JOŽEF JEROVŠEK.....	41
JOŽEF JEROVŠEK.....	42
FRANCO JURI.....	42
VITO ROŽEJ.....	42
JOŽEF JEROVŠEK.....	44
JOŽEF JEROVŠEK.....	44
JOŽEF JEROVŠEK.....	44
JOŽEF JEROVŠEK.....	44
JOŽEF JEROVŠEK.....	44
FRANCE CUKJATI.....	44
BOGDAN BAROVIČ.....	47
MIRO PETEK.....	48
MAG. FRANC ŽNIDARŠIČ.....	50
JOŽEF JEROVŠEK.....	51
JOŽEF JEROVŠEK.....	51
JOŽEF JEROVŠEK.....	51
ANDREJ MAGAJNA.....	52

IVAN GRILL	53
BOJAN KONTIČ	54
ROBERT HROVAT	56
MIRAN POTRČ	58
ROBERT HROVAT	60
MILAN GUMZAR	60
MILENKO ZIHERL	61
MILAN ČADEŽ	63
FRANCO JURI	64
BREDA PEČAN	66
ANTON ANDERLIČ	69
MAG. MAJDA POTRATA	71
MAG. MAJDA POTRATA	72
MAG. MAJDA POTRATA	72
MAG. MAJDA POTRATA	72
MAG. MAJDA POTRATA	72
MAG. MAJDA POTRATA	72
MAG. MAJDA POTRATA	72
MAG. MAJDA POTRATA	73
MIRAN POTRČ	74
JOŽE TANKO	75
JOŽE TANKO	76
MAG. BRANKO GRIMS	77
FRANC PUKŠIČ	78
ROBERT HROVAT	79
MIRAN POTRČ	79
DR. VINKO GORENAK	80
FRANC PUKŠIČ	80
RUDOLF PETAN	81
IVAN GRILL	82
MAG. BRANKO GRIMS	82
VITO ROŽEJ	83
JOŽE TANKO	83
FRANCO JURI	84

SEZNAM GOVORNIKOV

A

ANDERLIČ, ANTON..... 3, 26, 27, 69

B

BAROVIČ, BOGDAN..... 47

C

CUKJATI, FRANCE..... 44

Č

ČADEŽ, MILAN..... 63

G

GERMIČ, LJUBO..... 37

GORENAK, DR. VINKO..... 80

GRILL, IVAN..... 53, 82

GRIMS, MAG. BRANKO..... 12, 77, 82

GUMZAR, MILAN..... 60

GYÖREK, MIRAN..... 24

H

HROVAT, ROBERT..... 56, 60, 79

J

JEROVŠEK, JOŽEF..... 39, 41, 42, 44, 51

JURI, FRANCO..... 19, 42, 64, 84

K

KONTIČ, BOJAN..... 54

KRES GVIDO..... 22

KRESAL, KATARINA..... 11

L

LAVTIŽAR BEBLER, DARJA..... 38

M

MAGAJNA, ANDREJ..... 52

MAJHENIČ, SILVEN..... 36

P

PEČAN, BREDA..... 66

PETAN, RUDOLF..... 30, 81

PETEK, MIRO..... 48

POGAČNIK, DR. MILAN..... 4

POTRATA, MAG. MAJDA..... 28, 71, 72, 73

POTRČ, MIRAN..... 9, 58, 74, 79

PUKŠIČ, FRANC..... 32, 35, 78, 80

R

ROŽEJ, VITO..... 42, 83

T

TANKO, JOŽE..... 75, 76, 83

U

URH, ANTON..... 23

Z

ZANOŠKAR, MATJAŽ..... 35

ZIHERL, MILENKO..... 61

Ž

ŽNIDARŠIČ, MAG. FRANC..... 50